

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БУДІВНИЦТВА І АРХІТЕКТУРИ**

АРХІТЕКТУРНИЙ

(факультет)

МІСТОБУДУВАННЯ

(кафедра)

**ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА
ДО АТЕСТАЦІЙНОЇ РОБОТИ
НА ЗДОБУТТЯ ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ МАГІСТР**

на тему:

**«ОСОБЛИВОСТІ ЛАНДШАФТНО-ПЛАНУВАЛЬНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ
ГРОМАДСЬКИХ ПРОСТОРІВ У СЕРЕДНІХ МІСТАХ (НА ПРИКЛАДІ
ЯДРА ЦЕНТРАЛЬНОЇ ЗОНИ В М. КРЕМЕНЧУЦІ ПОЛТАВСЬКОЇ
ОБЛАСТІ)»**

Виконав: студент 6 курсу, групи Арх-61Б
191 «Архітектура та містобудування»,
спеціалізація «Містобудування. Архітектурно-ландшафтне проектування»
(шифр і назва спеціальності, спеціалізації)

Максименко Анастасія Володимирівна

(прізвище, ім'я та по батькові студента повністю)

Робота містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

(підпис, ініціали та прізвище здобувача)

Київ – 2022 р.

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БУДІВНИЦТВА І АРХІТЕКТУРИ**

АРХІТЕКТУРНИЙ

_____
(факультет)

МІСТОБУДУВАННЯ

_____
(кафедра)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри містобудування
д. арх., проф. _____ Н.М. Шебек
“ _____ ” _____ 20 22 року

**ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА
ДО АТЕСТАЦІЙНОЇ РОБОТИ
НА ЗДОБУТТЯ ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ МАГІСТР
Особливості ландшафтно-планувальної організації громадських
просторів у середніх містах (на прикладі ядра центральної зони в
м. Кременчуці Полтавської області)**
_____
(назва)

Виконав студент(ка) групи Арх-61Б

_____
Максименко Анастасія Володимирівна

(прізвище, ім'я та по батькові повністю)

Спеціальність: 191 – Архітектура та містобудування

Спеціалізація: Містобудування. Архітектурно-ландшафтне
проектування

Науковий керівник: _____ Устінова І. І. _____
(прізвище, ініціали)

_____ д. арх., проф. _____
(науковий ступінь, вчене звання)

Керівник проектної частини: _____ Устінова І. І. _____
(прізвище, ініціали)

_____ д. арх., проф. _____
(науковий ступінь, вчене звання)

Рецензент: _____
(прізвище, ініціали,)

_____
науковий ступінь, вчене звання

Київ – 2022 р.

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БУДІВНИЦТВА І АРХІТЕКТУРИ**

Факультет: **Архітектурний**

Кафедра: Містобудування

Освітній рівень: ОНП

Галузь знань: 19 – Архітектура та будівництво

Спеціальність: 191 – Архітектура та містобудування

Спеціалізація: «Містобудування. Архітектурно-ландшафтне проектування»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан архітектурного факультету

„___” _____ 2022 року

**З А В Д А Н Н Я
ДО ВИКОНАННЯ АТЕСТАЦІЙНОЇ РОБОТИ
НА ЗДОБУТТЯ ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ МАГІСТРА**

Максименко Анастасія Володимирівна

(прізвище, ім'я та по батькові студента)

1. Тема роботи

Особливості ландшафтно-планувальної організації громадських просторів у середніх містах (на прикладі ядра центральної зони в м. Кременчуці Полтавської області)

затверджена наказом ректора КНУБА № _____ від «___» _____ 2022 року

2. Науковий керівник

Устінова Ірина Ігорівна, д. арх., проф.

(прізвище, ім'я та по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Керівник проектної частини

Устінова Ірина Ігорівна, д. арх., проф.

(прізвище, ім'я та по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

3. Строк подання студентом роботи до захисту _____ 13.05.2022 р.

4. Зміст пояснювальної записки:

Вступ. (Актуальність теми, мету і завдання та об'єкт і предмет дослідження)

Розділ 1. ДОСВІД ЛАНДШАФТНО-ПЛАНУВАЛЬНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ

ГРОМАДСЬКИХ ПРОСТОРІВ

(Назва розділу)

Розділ 2. ТЕОРЕТИЧНЕ ОБГРУНТУВАННЯ ЗАХОДІВ З ЛАНДШАФТНОЇ
ОРГАНІЗАЦІЇ ГРОМАДСЬКИХ ПРОСТОРІВ

(Назва розділу)

Розділ 3.

МЕТОДИКА ЛАНДШАФТНО-ПЛАНУВАЛЬНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ

ГРОМАДСЬКИХ ПРОСТОРІВ У СЕРЕДНІХ МІСТАХ НА ПРИКЛАДІ ЯДРА
ЦЕНТРАЛЬНОЇ ЗОНИ В М. КРЕМЕНЧУЦІ ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

(Назва розділу)

Розділ 4. ЕСТЕТИКА МІСТОБУДУВАННЯ

Розділ 5. ЦИВІЛЬНИЙ ЗАХИСТ

5. Перелік графічного матеріалу (з точними назвами обов'язкових креслень)

1. Схема розташування території у планувальній структурі населеного пункту

2. План існуючого використання території

3. Схема планувальних обмежень

4. Проектний план (Генеральний план)

5. Схема функціонального зонування

6. Схема організації руху транспорту і пішоходів

7. Схема культурно-побутового обслуговування

8. Схема озеленення і благоустрою території

9. Фрагмент проектного плану з детальною розробкою озеленення і благоустрою території

10. Креслення поперечних профілів вулиць

11. Розгортки

12. Техніко-економічні показники

6. Календарний план виконання роботи:

Види робіт та їх зміст	Дата виконання
Розділ 1.	14.02.2022
Розділ 2.	4.04.2022
Розділ 3.	27.04.2022
Розділ 4. Естетика містобудування	30.04.2022
Розділ 5. Цивільний захист	05.04.2022
Остаточне оформлення роботи	11.05.2022
Перевірка роботи на плагіат	12.05.2022
Попередній захист роботи на кафедрі	25.05.2022
Захист роботи	26.05.2022

7. Консультанти розділів атестаційної випускної роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Перевірів	
		дата	підпис
Транспорт	Г.Г. Лисюк, доцент		
Естетика містобудування	Н.М. Шебек, професор		
Цивільний захист	В. І. Корінний, ст.викладач		
Дендрологія	А.А. Дзиба		

8. Дата видачі завдання 27.01.2022 р.

Зав. кафедри

_____

(підпис)

Н. М. Шебек

(прізвище та ініціали)

Наук. керівник

_____

(підпис)

І. І. Устінова

(прізвище та ініціали)

Керівник пр. част.

_____

(підпис)

І. І. Устінова

(прізвище та ініціали)

Студент

_____

(підпис)

А. В. Максименко

(прізвище та ініціали)

РЕЗЮМЕ (summary) <i>до атестаційної випускної роботи студента: Максименко Анастасія Володимирівна</i>		
ЗВО	Київський національний університет будівництва і архітектури	
Тема	Особливості ландшафтно-планувальної організації громадських просторів у середніх містах (на прикладі ядра центральної зони в м. Кременчуці Полтавської області)	
Освітній ступень	Магістр за освітньо-науковою програмою навчання	
Факультет	Архітектурний	
Кафедра	Містобудування	
Спеціальність	191 «Архітектура та містобудування»	
Спеціалізація	Містобудування. Архітектурно-ландшафтне проектування	
Наук. керівник	док. арх., проф. Устінова Ірина Ігорівна	
Обсяг роботи:	<i>пояснювальна записка, стор.</i>	<i>розділів</i>
	136	5
	<i>креслень формату А1</i>	16
Розділ 1. ДОСВІД ЛАНДШАФТНО-ПЛАНУВАЛЬНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ГРОМАДСЬКИХ ПРОСТОРІВ	<p>На основі аналізу теоретичного та практичного досвіду організації громадських просторів виділено сучасні тенденції організації, а саме: багатофункціональність та гнучкість простору, чітке розмежування пішохідних та автомобільних потоків, підкреслення історичних особливостей місця, освоєння підземного простору, використання високотехнологічних елементів.</p> <p>Розглянуто ряд факторів і та умов, що впливають на ландшафтно-планувальну організацію громадських просторів, серед яких, можна виділити екологічний фактор – один із основних, який має бути врахований при розробці пропозицій.</p>	
Розділ 2. ТЕОРЕТИЧНЕ ОБГРУНТУВАННЯ ЗАХОДІВ З ЛАНДШАФТНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ГРОМАДСЬКИХ ПРОСТОРІВ	<p>Сформовано основні принципи ландшафтно-планувальної організації громадських просторів у місті та розглянуто засоби, що дають змогу ефективного використання їх естетичних, екологічних, соціальних та функціональних характеристик.</p> <p>Беручи до уваги, що всі розглянуті засоби впливають на екологічну ситуацію в місті в цілому, доцільним є використання особливостей з позиції збільшення природних компонентів в структурі міста. Окрім цього, виділено актуальність, атрактивність та адаптивність як найбільш впливові особливості ландшафтно-планувальної організації громадських просторів</p>	

<p><i>Розділ 3 МЕТОДИКА ЛАНДШАФТНО- ПЛАНУВАЛЬНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ГРОМАДСЬКИХ ПРОСТОРІВ У СЕРЕДНІХ МІСТАХ НА ПРИКЛАДІ ЯДРА ЦЕНТРАЛЬНОЇ ЗОНИ В М. КРЕМЕНЧУЦІ ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСТІ</i></p>	<p>Досліджено основні характеристики ділянки, а саме, її розміщення в структурі міста, існуючий стан містобудівної ситуації та озеленення території, схему планувальних обмежень та функціонального зонування території. Охарактеризовано існуючі проблеми на території проектування, Проведено аналіз території проектування та сформовано існуючі проблеми території, які свідчать про недоглянутий стан зелених насаджень, відсутність композиційного рішення при посадці, нестачу площі озеленення. Запропоновано ряд робіт з благоустрою та озеленення ділянки проектування. Запропоновано концепцію їх вирішення. Розроблено алгоритм вирішення аналогічних задач.</p>
<p><i>Розділ 4. ЕСТЕТИКА МІСТОБУДУВАННЯ</i></p>	<p>Проектування громадського простору передбачає втілення художньої концепції. За художню концепцію громадського простору було обрано виноградне минуле району. Концептуальна основа полягає в тому, аби інтегрувати інформацію про історичне минуле у громадський простір, щоб підсилить відчуття самтожності у жителів міста.</p> <p>Відповідно до часового моделювання функціональних процесів було виявлено, що локації з найдовшим перебуванням це зони активного та пасивного відпочинку. Інші зони передбачаються для менш тривалого перебування.</p>
<p><i>Розділ 5. ЦИВІЛЬНИЙ ЗАХИСТ</i></p>	<p>Ділянка для проектування частково знаходиться в зоні можливого затоплення. Кодекс Цивільного захисту України регулює відносини, пов'язані із захистом населення, територій, навколишнього природного середовища та майна від надзвичайних ситуацій, реагування на них, функціонуванням єдиної державної системи цивільного захисту.</p>

Висновки по роботі: У першому розділі розглянуто наукові праці попередників стосовно організації громадських просторів, в аспекті їх ролі у міському середовищі, ознак та якостей, критеріїв оцінки та способів оптимізації. На основі аналізу теоретичного та практичного досвіду організації громадських просторів виділено сучасні тенденції організації, а саме: багатофункціональність та гнучкість простору, чітке розмежування пішохідних та автомобільних потоків, підкреслення історичних особливостей місця, освоєння підземного простору, використання високотехнологічних елементів.

Розглянуто ряд факторів і та умов, що впливають на ландшафтно-планувальну організацію громадських просторів, серед яких, можна виділити екологічний фактор – один із основних, який має бути врахований при розробці пропозицій.

У другому розділі відповідно до виявлених аспектів, сучасних світових тенденцій та факторів впливу сформульовані основні принципи ландшафтно-планувальної організації громадських просторів у місті та розглянуті засоби, що дають змогу ефективного використання їх естетичних, екологічних, соціальних та функціональних характеристик. Беручи до уваги, що всі розглянуті засоби впливають на екологічну ситуацію в місті в цілому, доцільним є використання особливостей з позиції збільшення природних компонентів в структурі міста. Окрім цього, виділено актуальність, атрактивність та адаптивність як найбільш впливові особливості ландшафтно-планувальної організації громадських просторів.

У третьому розділі проведено аналіз характеристик ділянки, а саме, її розміщення в структурі міста, аналіз існуючих планувальних обмежень, історико-культурний аналіз, існуючий стан містобудівної ситуації та озеленення територій та функціональне зонування території, аналіз щільності сфери громадського обслуговування, сформовано існуючі проблеми та запропоновано концепцію їх вирішення. Розроблено алгоритм вирішення аналогічних задач.

Четвертий розділ полягає в гармонізації системи громадських просторів центральної зони м. Кременчук шляхом творчого переосмисленні історико-культурної спадщини. Розкриття художньої концепції полягає у виділення трьох тематичних зон кожна з якої включає інтереси різних вікових категорій населення, як дітей, так і людей похилого віку.

Підбір засобів виразності урбанізованого середовища дасть можливість відвідувачам полегшити сприйняття історії про пам'ятки та об'єкти культурної спадщини, традиційного характеру середовища м. Кременчука та створить передумови для збагачення художньої складової суспільства.

Ключові слова: громадський простір, ландшафт, архітектура.

Keywords: public area, city square, landscape, architecture.

Укладач: _____ / _____ /
(прізвище та ініціали)

Наук. керівник: _____ / _____ /
(прізвище та ініціали)

ЗМІСТ

ВСТУП.....	10
РОЗДІЛ 1. ДОСВІД ЛАНДШАФТНО-ПЛАНУВАЛЬНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ГРОМАДСЬКИХ ПРОСТОРІВ.....	13
1.1. Теоретичні передумови ландшафтно-планувальної організації громадських просторів у міському середовищі	13
1.2. Світовий досвід проектування та організації громадських просторів	32
1.3. Фактори і умови ландшафтно-планувальної організації громадських просторів у центральній зоні міста	49
Висновки до розділу 1.....	54
РОЗДІЛ 2. ТЕОРЕТИЧНЕ ОБГРУНТУВАННЯ ЗАХОДІВ З ЛАНДШАФТНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ГРОМАДСЬКИХ ПРОСТОРІВ	56
2.1. Принципи організації громадських просторів у центральній зоні міста	59
2.2. Засоби ландшафтно-планувальної організації громадських просторів	66
2.3. Особливості ландшафтно-планувальної організації громадських просторів у середніх містах	73
Висновки до розділу 2.....	73
РОЗДІЛ 3. МЕТОДИКА ЛАНДШАФТНО-ПЛАНУВАЛЬНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ГРОМАДСЬКИХ ПРОСТОРІВ У СЕРЕДНІХ МІСТАХ НА ПРИКЛАДІ ЯДРА ЦЕНТРАЛЬНОЇ ЗОНИ В М. КРЕМЕНЧУЦІ ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	74
3.1. Аналіз вихідної ситуації.....	74
3.2. Ландшафтно-планувальне рішення організації громадських просторів на прикладі ядра центральної зони в м. Кременчуці Полтавської області	96
3.3. Алгоритм ландшафтно-планувальної організації громадських просторів у центральній зоні міста	98
Висновки до розділу 3.....	102
РОЗДІЛ 4. ЕСТЕТИКА МІСТОБУДУВАННЯ	103
4.1. Художня концепція містобудівного об'єкта.....	103
4.2. Енерго-інформаційне моделювання містобудівного об'єкта.....	104
4.3. Просторово-часове моделювання містобудівного об'єкта.....	104

Висновки до розділу 4.....	107
РОЗДІЛ 5. ЦИВІЛЬНИЙ ЗАХИСТ	107
5.1. Характеристика району в якому проектується об'єкт.....	108
5.2. Характеристика об'єкту проектування.....	110
5.3. Розрахунок заходу Цивільного захисту	113
Висновки до розділу 5.....	113
ВИСНОВКИ	117
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	119
ДОДАТКИ	128

ВСТУП

Актуальність теми. У сучасних умовах життя громадські простори є важливим елементом міського середовища, характеризують якість життя населення загалом, відображають рівень розвитку соціальної та культурної інфраструктури, формують загальний вигляд міста. Урбанізаційні процеси, демографічні та соціальні зміни, функціональна та естетична невідповідність громадських просторів потребам містян зумовлює необхідність пошуку нових засобів і підходів їх організації задля удосконалення міського середовища та створення оптимальних умов для перебування людей та проведення різноманітної діяльності.

Інформацію за темою магістерської роботи було зібрано в наступних організаціях:

- Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського (<http://www.nbuv.gov.ua/>);
- Державна наукова архітектурно-будівельна бібліотека імені В. Г. Заболотного (<http://www.dnabb.org/>);
- Державне підприємство "Український державний науково-дослідний інститут проектування міст "ДІПРОМІСТО" імені Ю. М. Білоконя (<http://dipromisto.gov.ua/>);
- Державне підприємство "Науково-дослідний і проектний інститут містобудування" (<http://ndpi.com.ua/>);
- Управління містобудування та архітектури у м. Кременчук (<https://kremen.gov.ua/>).

Актуальність обраного напряму дослідження в Україні засвідчується галузевими програмами в області містобудування, які виконуються у відповідності до:

- Указу Президента України «Про пріоритетні завдання у галузі містобудування» (13.05.1997 № 422/97),
- Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності», (2011, № 34, ст. 343) зі змінами 2011–2017 рр.,

- Закону України «Про генеральну схему планування території України» (2002),
- Закону України «Про благоустрій населених пунктів» (2005, № 49, ст. 517);
- Постанови Верховної Ради України від 24.12.1999 № 1359-XIV «Про затвердження Концепції сталого розвитку населених пунктів» та інші.

Дослідження і публікації:

- Соснова Н. С. «Теоретико-методологічні основи формування громадських просторів міст України», 2021;
- Гусев М. О. «Принципи формування та розвитку відкритих просторів міст», 2021;
- Олійник О. П. «Теоретико-методологічні основи формування міських громадських просторів», 2021;
- Арзілі Г. Ю. «Теорія і методологія формування громадських просторів з урахуванням міфо-топонімічних потенціалів», 2021;
- Лещенко Н. А. «Методологічні основи реставраційно-реконструктивних трансформацій історичних центрів малих міст», 2020;
- Добровольська О. Ю. «Принципи ландшафтної організації відкритих громадських просторів», 2019;
- Вотінов М. А. «Реновація та гуманізація громадських просторів у міському середовищі: монографія», 2015;

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Подана наукова робота розроблена відповідно до плану науково-дослідної програми КНУБА - «Проблеми формування та перспективи розвитку архітектурно-містобудівних і ландшафтних об'єктів» на період 2018-2023 №0117U005341.

Мета дослідження: виявити особливості ландшафтно-планувальної організації громадських просторів у середніх містах.

Виходячи з мети, були поставлені наступні **задачі:**

- проаналізувати теоретичний та практичний світовий досвід організації громадських просторів; визначити фактори і умови ландшафтно-планувальної організації громадських просторів у центральній зоні міста;
- виявити особливості та теоретично обґрунтувати заходи з ландшафтно-планувальної організації громадських просторів міста;
- розробити алгоритм ландшафтно-планувальної організації громадських просторів у середніх містах (на прикладі ядра центральної зони м. Кременчука Полтавської області).

Об'єкт дослідження: громадські простори у середніх містах.

Предмет дослідження: ландшафтно-планувальна організація громадських просторів у середніх містах.

Методи дослідження: метод порівняного аналізу, метод узагальнення та систематизації; метод натурних обстежень та фотофіксації, метод експериментального проектування.

Наукова новизна: виявлено особливості ландшафтно-планувальної організації громадських просторів у середніх містах та розроблено алгоритм ландшафтно-планувальної організації громадських просторів на прикладі ядра центральної зони в м. Кременчуці Полтавської області.

Практична цінність. Результати дослідження можуть бути використані у подальших наукових дослідженнях, навчальній діяльності, а також в розробці концепцій з удосконалення громадських просторів та іншій проектній практиці.

Апробація результатів. Публікації.

Структура та обсяг роботи. Робота складається зі вступу та трьох розділів: аналітичного, теоретичного та експериментального. Кожен розділ складається з трьох параграфів та висновків по розділу. Також до роботи включено розділи «Естетика містобудування», «Цивільний захист» та «Дендрологія». Після загальних висновків до роботи наведено список використаних джерел та додатки. Робота містить ____ сторінок. тексту.

Текст містить посилання на ілюстрації, що наведені в додатках.

РОЗДІЛ 1. ДОСВІД ЛАНДШАФТНО-ПЛАНУВАЛЬНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ГРОМАДСЬКИХ ПРОСТОРІВ

1.1. Теоретичні передумови ландшафтно - планувальної організації громадських просторів у міському середовищі.

У більшості досліджень науковці наголошують про важливість значення громадських просторів в містобудівній структурі міста [1]. На думку Олійник О. П., міський громадський простір – це «фрагмент просторово-планувальної та соціальної структури міста, що створює умови та надає можливості для перебування людей та проведення різноманітної діяльності. Громадські простори визначаються як сукупність вулиць, площ, парків та інших елементів громадської інфраструктури, що перебувають у державній або приватній власності, але призначені для загального користування, є доступними для усіх громадян безкоштовно, щоденно та без обмежень. Вони визначають та висвітлюють ідентичність, локальний контекст міста та відображають громадянську гордість місця для людей. Завдяки своїм винятковим естетичним, архітектурним, соціальним та символічним якостям міські простори в історичних центрах міст відіграють важливу роль у формуванні пізнавальних образів цих міст [64].

Поняття «громадський простір» у нормативній базі України з'явилося лише у 2019 році, проте визначення, норми та вимоги до його проектування не зазначаються. Так, в ДБН В2.2-12:2019 «Планування та забудова територій» в пункті 6.2.11 сказано: «Громадський простір багатофункціонального центру з розчленованою структурою формується на основі єдиної пішохідної зони, що забезпечує взаємозв'язок об'єктів центру, безперервність пішохідних комунікацій в межах всіх складових комплексу, зручність підходів до зупинок транспорту та озеленення рекреаційних майданчиків. Для людей, що одночасно перебувають у пішохідній зоні, норма площі території має складати не менше ніж 20 м² на одну особу».

Аналіз теоретичних джерел, дисертаційних робіт та інших наукових досліджень виявив наступні близькі до теми магістерської роботи дослідження:

1. «Теоретико-методологічні основи формування громадських просторів міст України» - дисертаційне дослідження Соснової Н. С. спрямоване на обґрунтування теоретичних основ формування громадських просторів міст України як окремого об'єкту містобудівного планування та розроблення методичних рекомендації щодо механізмів їх регулювання. Авторкою окреслено відмінності дефініцій міського простору у відповідності до їх функцій та засобів творення (рис. 1) [45].

Рис.1.1.1 *Поняття громадського простору у контексті міського простору (за Сосноюю Н. С.) [45].*

Трактуючи місто як просторову форму суспільства, а його громадські простори – як індикатори стану - економічного, політичного, культурного авторка розглянула підходи у дослідженнях громадського простору з точки зору: містобудування, соціопросторового розвитку, економіки та права, політичного підходу і оцінки ролі громадського простору як у підтримці демократії так і посиленні політичного впливу (рис. 1.1.3) [45].

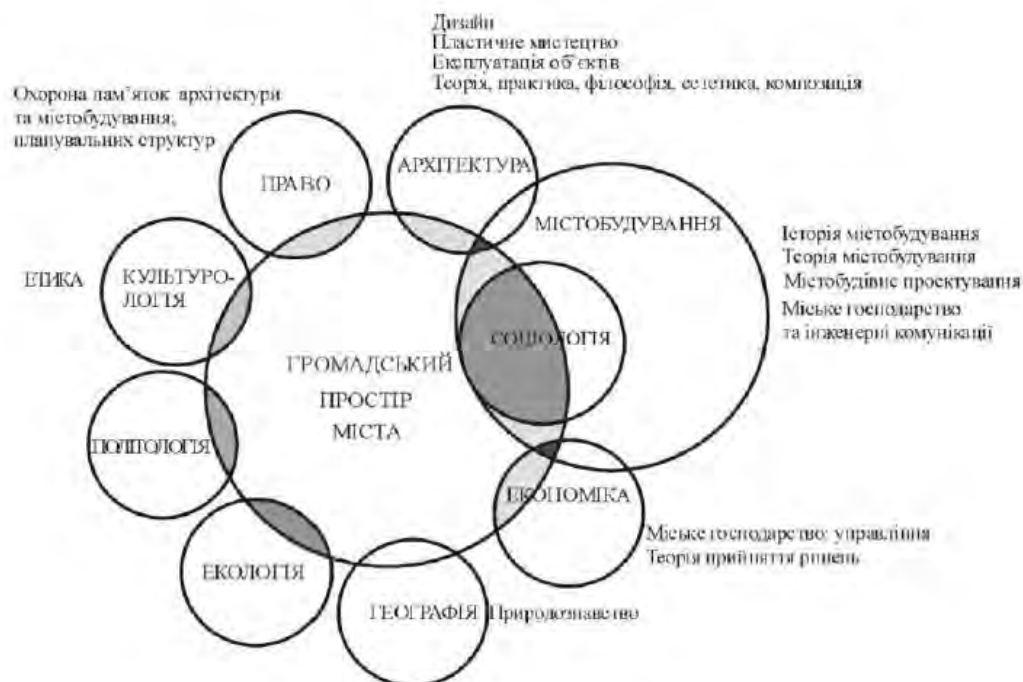

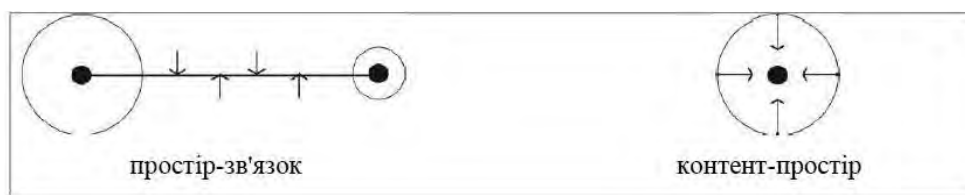
Рис. 1.1.2. Місце досліджень громадського простору в наукових концепціях (за Сосною Н. С.) [45].

Узагальнивши більшість різнонаукових тлумачень, Соснова Н. С. визначає поняття «громадського простору» як міську пішохідну територію поліфункціонального призначення (рекреаційного, ландшафтно-рекреаційного, репрезентаційного, комерційного, комемораційного тощо), яка сформувалася під впливом історичних, культурних, соціальних та економічних умов, та є рівнодоступною у користуванні. Функціонування громадського простору, на відміну від решти територій міста, виходить за межі утилітарності і є територією імплементації культурно-символічних особливостей суспільства у матеріальному просторі міста. Ландшафтні озеленені території міста можуть бути самостійними об'єктами, і виконувати рекреаційні, природоохоронні, санітарні функції, або бути складовою громадського простору, і підпорядковуватися його завданням [45].

За ознакою провідної функції поділено ГП на дві базові категорії:

– громадські “простори-зв’язки”: площі, бульвари, тротуари, тобто пішохідні території, що забезпечують переміщення осіб; перебування в них, в більшості, не є метою, а процесом досягнення мети;

– громадські “контент-простори” – території, що є “містилицем” функцій, процесів: а це ландшафтно-рекреаційні об’єкти та території при значимих громадських будівлях і спорудах загального користування. [45].

Рис. 1.1.3. Моделі громадського простору (за Сосноюю Н. С.) [45].

Дослідивши закономірності формування та функціонально-планувального розвитку просторів на прикладі чотирьох міст авторка дійшла висновку, що вулична мережа, пішохідні зв’язки та території соціальної активності при громадських об’єктах є взаємозалежними: у випадку не насиченості громадськими функціями територій при каркасних елементах, в секторальних територіях громадський простір не розвивається – не закладаються нові громадські об’єкти, які обумовили б громадську активність, не модернізуються наявні відкриті простори. Відповідно, за рахунок закладання нових громадських просторів чи модернізації існуючих можна досягнути зцілення міських структур, розчленованих в процесі урбанізації чи хибних планувальних рішень [45].

Цілестворення громадського простору загальноміського центру є відображенням колективних потреб громади в причетності до історії, культури регіонального та національного рангу і полягають у формуванні ідентичності міста та репрезентативності; а також у забезпеченні інформування соціуму щодо провідних політико-економічних векторів влади через візуальні невербальні знаки.

Цілестворення громадського простору при торгових об’єктах є відображенням побутових потреб мешканців. Середовище формується у вигляді спрощеної моделі забезпечення потреб населення, та орієнтоване на обслуговування комерційних об’єктів, без врахування потреб соціальної взаємодії.

Елементи формування громадського простору та види його користувачів.

АРХІТЕКТУРНІ ЕЛЕМЕНТИ		
1.	Будівлі, споруди, що формують межі простору і надають йому змісту	- житлова забудова - громадська забудова: торгово-розважальна спортивна видовищна адміністративна навчальна
2.	Малі архітектурні форми	- культурно-символічні - рекламні - функціональні (н-д, лавки, питтєві фонтани, смітники, освітлення та ін.)
3.	Монументальні споруди, об'єкти	- комемораційні комплекси - скульптурні форми
4.	Елементи інформаційної навігації	- малі об'ємні форми - вказівники площині
5.	Об'єкти та елементи комерційної діяльності	- кіоск - площадка - навіс - місця сидіння - банкомат, термінал оплати
МІСТОБУДІВНІ ЕЛЕМЕНТИ		
6.	Транспортно-пішохідна інфраструктура	- велодоріжка - сходи, пандус, перила - мощення - зупинка громадського транспорту - місця паркування, боларди
7.	Елементи інженерної інфраструктури	- опори електропередач, вуличні світильники - елементи водовідведення (дощоприймачі, лотки)
ЛАНДШАФТНІ ЕЛЕМЕНТИ		
8.	Площинні	- квітник, газон, водне плесо
9.	Просторові	- дерево, кущі, фонтан - спортивний майданчик
КОРИСТУВАЧІ		
10.	Пасивні учасники	- мешканці - учасники епізодичної міграції (туристи, приїжджі в справах) та щоденної трудової маятникової міграції
11.	Активні учасники	- муніципалітет, що має об'єктивний ресурс впливу - адміністративний - інвестор, що має об'єктивний ресурс впливу-фінансовий
12.	Ситуативні учасники	- політичні, громадські організації, що мають суб'єктивний ресурс впливу – соціальну активність

Рис. 1.1.4. Елементи формування громадських просторів та види його користувачів (за Сосною Н. С.) [45].С 345

Необхідними характерними властивостями для формування громадських просторів Соснова Н. С. вважає: різноманітність, що виступає як стратегія оптимізації системи; коеволюційність; самоорганізація; динамічна рівновага [с. 28].

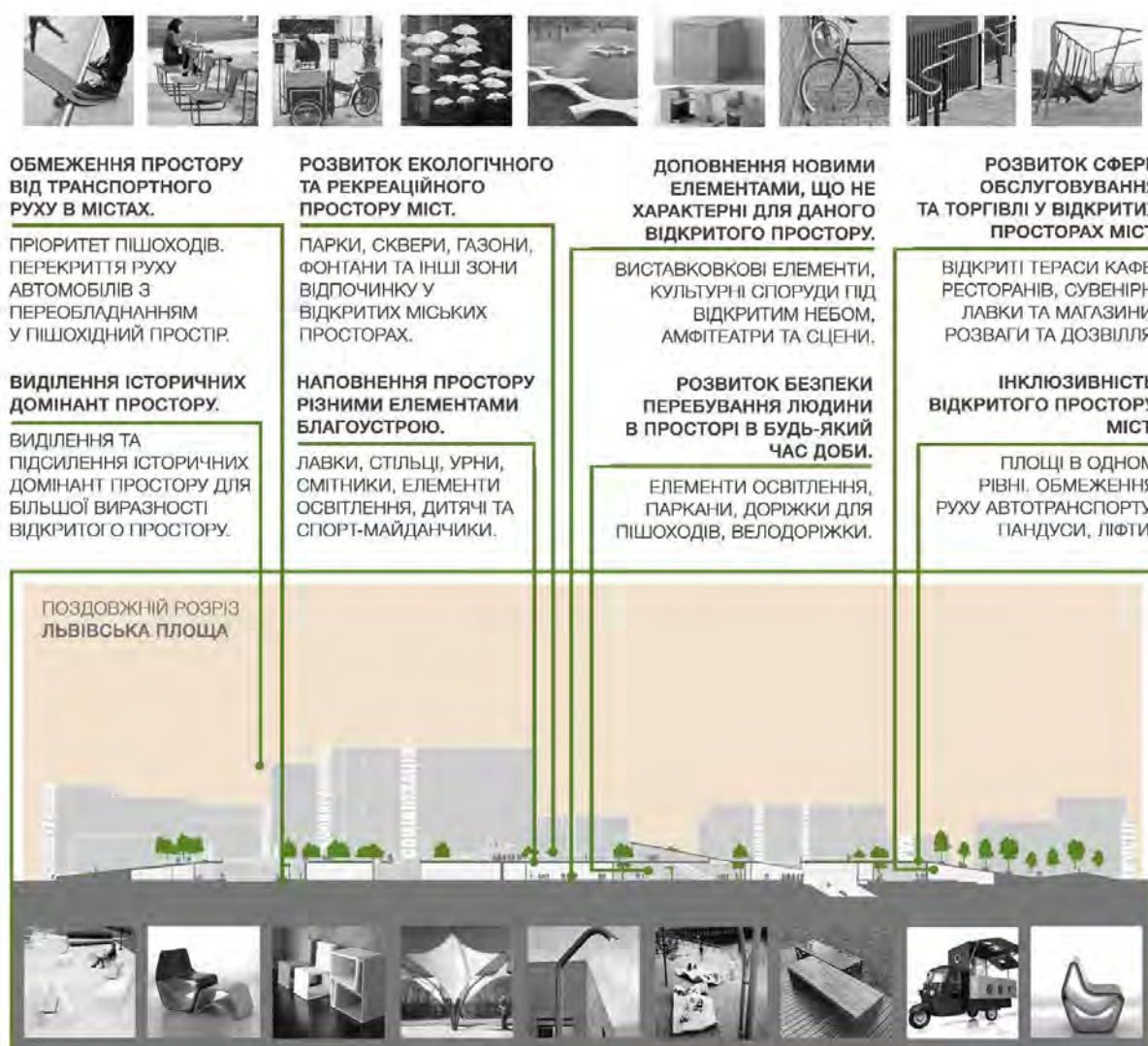
2. У дисертації «Принципи формування та розвитку відкритих просторів міст» О. М. Гусев визначив поняття «відкритий простір міста», як об'єднаної архітектурною формою системи природних та штучно створених об'єктів, яка інтегрує поняття «фізичний простір міста» та «соціальний простір міста». Науковець вважає, що «фізичний та соціальний простори знаходяться в динамічних взаємовідносинах саме у відкритих просторах міст...різниця між ними полягає в тому, що вони мають різний період реакції – соціальний простір міста здатен змінюватися набагато швидше, ніж фізичний. Отже, фізичний простір має бути добре продуманим і гнучким, здатним підлаштовуватися під різні цілі та завдання соціуму» [11].

Рис.1.1.5 Відкритий простір міста як взаємозв'язок фізичного та соціального простору (за О. М. Гусевим) [11].

Дослідження Гусева спрямовані на пошук нових прийомів за для удосконалення функціонально-просторової організації системи відкритих просторів міст. Корисними є його узагальнення стосовно сучасних проблем функціонування відкритого простору (в т. ч. громадського простору), серед них містобудівні, що полягають в відсутність уваги до людини та її співмасштабності міського простору. Через активну автомобілізацію, однією

транспортних проблем є використання відкритого простору міст переважно для транспортних цілей. До соціально-економічних проблем науковець відносить недостатню активність через брак фізичного і функціонального наповнення, а естетично-екологічні полягають в перенасиченості відкритого простору інформацією, відсутність їх стилістично-образної єдності та недостатню кількість озеленення [11].

Рис. 1.1.6. Рекомендації щодо фізичного заповнення міського відкритого простору (за О. М. Гусевим) [11].

У своїх дослідженнях науковець наголошує про надзвичайно важливу роль природних компонентів у формуванні відкритих просторів міст: «Ландшафт, лінія горизонту (або фасад міста) та небосхил є формоутворюючими елементами відкритого простору міста. Вони відіграють

активну роль у формуванні його зовнішнього вигляду та подальшого функціонального наповнення та фізичного заповнення не дивлячись на те, що є умовними елементами відкритого простору». На думку Гусєва, образ відкритого простору міста – це символ своєрідності та багатоаспектне поняття, що постійно змінюється і складається з архітектурних, природніх ознак міста, впорядкованості його площ та вулиць [11].

3. Вотінов М. А. дослідив громадські простори як об'єкти гуманізації міського середовища, виділив функціональний аспект гуманізації, що характеризує фізичні та утилітарні потреби людини, оскільки у громадських просторах людина знаходиться як функціонуючий об'єкт; та естетичний аспект гуманізації, що обумовлений психологічними і духовно-естетичними потребами людини, оскільки у громадських просторах людина знаходиться як сприймаючий суб'єкт. Тобто, громадські простори мають бути комфортні функціонально та **естетично**.

Функціональний комфорт забезпечується наявністю необхідних функціональних зон з певним предметно-просторовим наповненням і комфортними (нормативними) санітарно-гігієнічними показниками (шум, інсоляція, аерація, чистота повітря та ін.). «Функції громадського простору не повинні бути закріплені жорстко, а реалізуються за допомогою різноманітних сценаріїв ... **Варіантність і можливість трансформації** - основні параметри концепції формування громадських просторів в майбутньому» [6].

Емоційно-естетична реакція людей в конкретному громадському просторі відображає, в першу чергу, відповідність або невідповідність сприйманого об'єкта їх духовним потребам. **Сприйняття простору може бути цілеспрямованим**, навмисним з динамічними формами руху і показу його основних об'єктів і ненавмисним (довільним). Але у всіх випадках громадський простір має чинити позитивний емоційний вплив на людину, тому повинен мати естетично привабливе середовище. Це досягається засобами їх композиційно-функціональної організації.

Рис 1.1.7.. Характеристики гуманізації архітектурного середовища громадського простору (за М. А. Вотіновим)

Автор виділяє такі основні прийоми гуманізації:

- створення зон екологічної адаптації з використанням природних засобів;
- створення просторів з використанням підземного рівня для ізоляції транспорту;
- формування середовища з чіткою функцією обслуговування (ділові контакти, відпочинок, розваги);
- створення соціально-інтегрованого середовища для контактів по інтересам, віруванням [6].

Відповідно до цих прийомів, виділяє засоби гуманізації, якими є об'єкти **ландшафтного та світло-кольорового дизайну**.

В цілому для громадських просторів в процесі їх реновації та гуманізації повинні відповідати такі характеристики: багатофункціональність; відкритість для різних соціально-демографічних верств і культурних спільнот; унікальний візуальний образ, що допомагає людині знайти, подумки виділити і сфокусуватися на предметі в структурі міського простору; посередницька роль, яка допомагає людині адаптуватися в урбанізованому середовищі. Вбачається, що найпотужнішим інструментом у вирішенні завдань гуманізації міського середовища стане ландшафтна архітектура і ландшафтний дизайн.

4. В статті «Принципи ландшафтної організації відкритих громадських просторів» Добровольською О. Ю. Розглянуто поняття середовища ВМГП та ландшафтної організації ВМГП. Мета ландшафтної організації ВМГП вбачається в створенні комфортного естетично привабливого соціально-культурного середовища для перебування та комунікації городян. Відкриті міські громадські простори - це сукупність конкретних основоположних умов та функцій, створених людиною при взаємодії з природними елементами та елементами благоустрою в межах конкретної ділянки території міста, які в значній мірі визначають рівень та якість життєдіяльності людини. [65].

Наукиною наведені основні принципи ландшафтної організації ВМГП, серед них: екологізація, поліфункціональність, естетична гармонізація, континуальність, ергономічна ефективність та інклюзивність. [65].

5. «Принципи формування громадських просторів для історичної частини міст» Сисоєва Е. А., Дахнюк К. Н. вважають, що впроваджені в історичний контекст громадські простори мають високий потенціал для розвитку. В умовах щільної історичної забудови міст, що включає об'єкти культурної спадщини, при включенні громадських просторів необхідно зберегти історично забудову і одночасно вдихнути в неї нове життя, щоб сучасна форма стала частиною сформованої структури. Іншими словами - надзвичайно важливий «дух місця» В статті наведені основні принципи формування громадських просторів у історичній частині міст, а саме:

- структуризація - принцип формування громадських просторів з високим рівнем функціональної активності населення, таких як простори соціальної, історико-культурної, рекреаційно-ландшафтної, транспортної та виробничої інфраструктури;

- взаємодія з контекстом - принцип синтезування громадських просторів з елементами навколишнього природного або архітектурного середовища. Вплив середовища на майбутню архітектурну форму, а не навпаки;

- оптимізація - поряд з виконанням нормативних вимог системи містобудівних показників, реалізація різних програм розвитку громадських просторів з урахуванням індивідуальних міських особливостей;

- ієрархічність - поділ громадських просторів в центральних частинах міст на головні і другорядні з метою підвищення рівня інформативності містобудівних документацій і просторової орієнтації;

- наступність - слідування в композиційній організації громадських просторів місцевим містобудівним традиціям, зі збереженням і використанням історичного, культурного спадщини. Розвиток громадських просторів історико-культурної інфраструктури як умова інноваційного розвитку економіки міста;

- гармонізація - ансамблевий принцип композиційної організації та формування архітектурно-художнього образу громадських просторів. Системний зв'язок архітектури і ландшафту. Розробка концептуально-художнього задуму і стилістичних рішень громадських просторів як умова

поліпшення естетичних якостей міста в цілому і підвищення інвестиційної привабливості [50].

6. Дослідження В. А. Нефьодова є значним внеском у пошук нових підходів до вирішення екологічних проблем та оптимізації міського середовища. У дисертації науковець розглядає методи, прийоми та засоби здійснення архітектурно-ландшафтної реконструкції міста залежно від характеру існуючого ландшафту та послідовного відновлення і оптимального розподілу природних компонентів середовища в системі урбанізованих територій [27].

Щоб зрозуміти процес взаємодії містобудівних структур з природним середовищем В. А. Нефьодов пропонує розглядати ландшафт як об'єкт урбоекології. «В той час як характер взаємодії природних компонентів в природному стані ландшафту дозволяє підтримувати його як збалансовану систему в стані динамічної рівноваги, спираючись на механізми саморегулювання, антропогенний ландшафт під впливом цілеспрямованої діяльності людини втрачає вихідні зв'язки, що забезпечували стійкість системи. Природна складова ландшафту (природна підсистема) при цьому є ресурсною частиною антропогенного ландшафту, та постійно зменшується, з тенденцією до прискореної деградації» [27].

Необхідність архітектурно-ландшафтної реконструкції науковець пов'язує з тим, що в процесі трансформації міської структури відбуваються помітні динамічні зміни характеру використання міських територій з неминучим скороченням природного потенціалу, а використання традиційних моделей реконструкції не забезпечує належної оптимізації, що проявляється в збереженні екологічного напруження на перетворених територіях [27].

Доцільним здійснення архітектурно-ландшафтної реконструкції В. А. Нефьодов вважає в тих зонах міста, в яких існують найбільш гострі проблемні ситуації, включаючи: ділянки історичного центру міста зі зміненим характером використання відкритих просторів; квартали житлової забудови в периферійній частині історичного центру; території промислово-сельбищних поясів міста;

території, що звільняються в результаті зміни транспортної інфраструктури міста; сельбищні території в периферійній частині міста; берегові території, що використовувалися раніше в якості портових або промислових територій [27].

Досягнення цілей оптимізації міського середовища В. А. Нефьодов вбачає у використанні компонентів «другої» природи як компенсуючих елементів для міських територій різного призначення в ході їх реконструкції, а також у міру зміни підходів до трактування будівель як частини навколишнього ландшафту. Тобто, за рахунок послідовного відтворення компонентів «другої» природи на основі біопозитивного підходу вбачається комплексна зміна якостей міських просторів та відновлення в їх структурі фрагментів природи, що забезпечують еколого-містобудівну оптимізацію і візуально-просторову гармонізацію міського ландшафту [27].

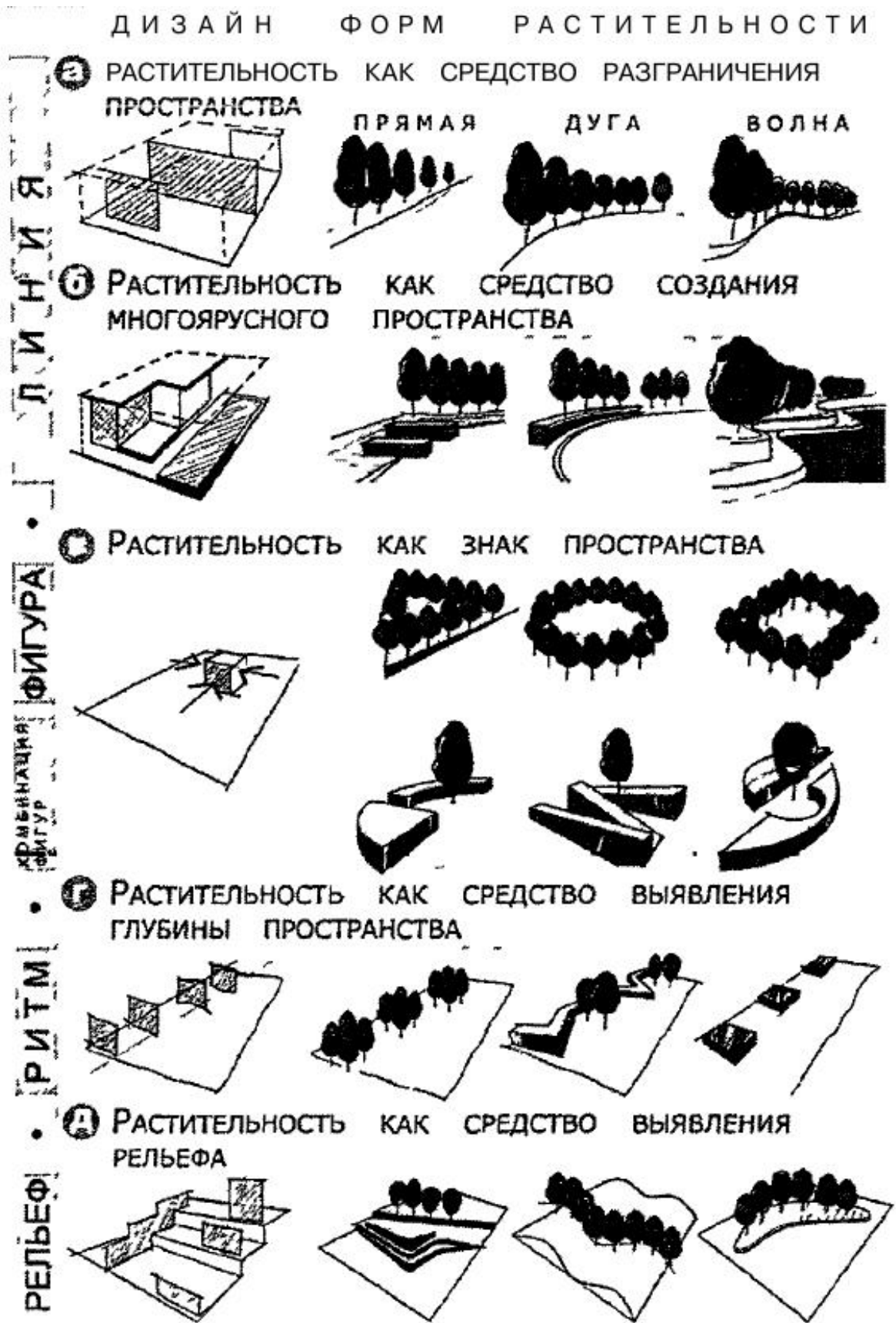

Рис. 1.1.8. Дизайн форм рослинності як засіб архітектурно-ландшафтної реконструкції міста (за Нефьодовим В. А.) [27]

7. Ландшафтний аспект удосконалення еколого-естетичних властивостей архітектурного середовища дослідила Цигичко С. П. У роботі з'ясовано, що в процесі еколого-естетичного удосконалення необхідно диференціювати структуроутворюючі елементи архітектурного середовища (АС) на константні (базові) й змінні (такі, що підлягають реорганізації і удосконаленню). Належність об'єктів і територій до того чи іншого класу елементів АС визначається їх роллю в композиційно-планувальній і об'ємно-просторовій структурі міста, художньо-архітектурною та історико-культурною цінністю. Виходячи з того, що в роботі досліджується удосконалення еколого-естетичних властивостей АС, до константних елементів слід віднести пам'ятки архітектури, історії та культури; будівлі й архітектурні ансамблі, задіяні в історично сформованій системі візуальних доміант і панорамі міста; цінні ландшафтні території. Тобто незмінними мають залишатися ті компоненти АС, які формують образ міста. До елементів АС міста, еколого-естетичні властивості яких необхідно удосконалювати, належать насамперед промислові території, громадська і житлова забудова. [63]

8. Кевін Лінч - один з перших дослідників з вивчення простору міста, заклав основу так званого середовищного підходу. Цей напрямок об'єднує психологічні, соціально-психологічні, соціально-політичні розробки у вивченні міст з міським плануванням і проектуванням.

Методи Лінча спрямовані на розуміння зв'язку між людиною і її предметно-просторовим оточенням. Він вважає, що громадський образ міста створюється накладенням одного на інший безлічі індивідуальних особливостей. Дослідивши три різних міста в якості прикладів - Бостон, Джерсі і Лос-Анджелес, К. Лінч виявив, що люди сприймають навколишнє їх міське середовище послідовно та передбачувано, утворив ментальні карти з п'ятьма типами елементів: шляхи, межі, райони, вузли та орієнтири.

Рис. 1.1.9. Шляхи, межі, вузли, райони орієнтири (за К. Лінчем) [11]

Дослідження дають багато інформації про візуальний характер елементів різних типів. К. Лінч розробив ряд показників якості міста, що враховують характер людини і культури, життєздатність міста, можливість зручного доступу до різних видів діяльності, ресурсів, видів обслуговування, інформації, місця проживання інших людей та включення городян у прийняття рішень; також розглянуті візуальні якості середовища: **впізнаваність, композиційність та уявність архітектурного середовища**. Також автор вказує на необхідність збереження слідів минулого в сучасних містах, зберігати інформацію про минуле та контролювати сучасне потрібно для того, щоб сформулювати образ майбутнього [11].

9. Глазичев В. Л. в роботах, що присвячені соціально-екологічному аспекту дослідження міського середовища, пропонує аналізувати місто через аналіз міських аномалій - позитивних (зелені палісадники у дворі, міські ініціативи) і негативних (ями, сміття, зруйновані будівлі). Також, В. Л. Глазичев вважає, що для міського середовища основоположною є категорія руху (що відбувається в часі). Під цим він має на увазі культурні трансформації, що відбуваються на різних рівнях, - зміна, перетворення, становлення, зростання [8,9].

Міський відкритий простір В. Л. Глазичев трактує як каркас міста, який складається з простору для перебування (площі, двори, рекреації) та простору для руху (пішохідні та транспортні магістралі). Також вчений вважає, що одні і ті ж простори у різний час можуть бути і для перебування, і для руху, тобто адаптуватися відповідно до потреб людини [8,9].

10. Грунтовні дослідження міських просторів належать Й. Гейлу, експерту голландського бюро «Gehl Architects». Автор присвятив свою професійну діяльність вивченню міського простору, психологічним аспектам його використання людьми і пошуку оптимальних рішень проблем цієї сфери засобами архітектури і містобудування. Методика вивчення і проектування базується на увазі до користувача простору. Гейл пропонує відштовхуватися від сценаріїв використання простору до їх форми і змісту. Перед початком дослідження формують рекомендації згідно контексту місцевості, досліджують потреби і бажання відвідувачів, відповідаючи на питання який емоційно-психологічний вплив середовища відповідає даному місцю. Концепція дослідження включає в себе 12 критеріїв, розглядаючи особливості візуального сприйняття середовища, психологічний комфорт, гармонійність середовища, безпеку пішоходів та задоволення від місця [9].

Защита	ЗАЩИТА ОТ ТРАНСПОРТА И ПРИЖИВЛЕНИЕ ЧУВСТВО БЕЗОПАСНОСТИ Защита пешеходов Устранение страха перед транспортом	ЗАЩИТА ОТ ПРЕСТУПНОСТИ И НАСИЛИЯ — ЧУВСТВО ЗАЩИЩЕННОСТИ - Живая публичная сфера - Люди, наблюдающие за улицей - Многофункциональность днем и ночью - Хорошее освещение	ЗАЩИТА ОТ НЕПРИЯТНЫХ ОЩУЩЕНИЙ Ветер Дожди/снег Холод/жара Загрязнение Пыль, шум, яркий свет
Комфорт	ВОЗМОЖНОСТИ ХОДИТЬ Возможность ходить Пространство для ходьбы Отсутствие препятствий Качественные поверхности Доступность для каждого Интересные фасады	ВОЗМОЖНОСТЬ СТОЯТЬ/ПРОВОДИТЬ ВРЕМЯ Эффект границы / привлекательные места, где можно стоять / проводить время Есть на что опереться	ВОЗМОЖНОСТЬ СИДЕТЬ - Зоны для сидения - Дополнительные преимущества: пейзаж, солнце, люди - Хорошие места для сидения - Скамьи для отдыха
	ВОЗМОЖНОСТЬ ВИДЕТЬ Различные расстояния обзора Свободное поле зрения Интересные виды Освещение (когда темно)	ВОЗМОЖНОСТЬ РАЗГОВАРИВАТЬ И СЛУШАТЬ Низкий уровень шума Уличная мебель, образующая пространства для разговоров	ВОЗМОЖНОСТЬ ИГРАТЬ И ЗАНИМАТЬСЯ СПОРТОМ Стимулы для творчества, физической активности, упражнений и игр Днем и ночью Летом и зимой
Удовольствия	МАСШТАБ Знания и пространства структурированные в человеческом масштабе	ВОЗМОЖНОСТЬ НАСЛАЖДАТЬСЯ ПОГОДОЙ Солнце/тень Жара/прохлада Вентиляция	ПОЛОЖИТЕЛЬНЫЕ ОЩУЩЕНИЯ Хороший дизайн и проработка деталей Качественные материалы Красивые виды Деревья, растения, вода

Рис1.1.10.. 12 критеріїв якості пішохідного ландшафту за Й. Гейлом [-с. 239]

11. На думку А. В. Крашеннікова, фізичне освоєння міської території регулюється просторовими умовами соціальних взаємодій такими як доступність і пов'язаність місць локалізації подій; їх відкритість або закритість; інтегрованість або диференціація просторових осередків. Для забезпечення оптимального використання міських просторів він пропонує використання "морфотипів міського середовища" - це сталі соціально-просторові комплекси сталість яких ґрунтується на тому, що певна просторова схема провокує цілком певні типи поведінки людей, і навпаки, що повторювані сценарії поведінки впливають на простір. Можуть бути основою для "сценарного" методу проектування.

Також важливі властивості конкретного простору - це його «централізація, напрямок і ритм» і, як наслідок такої неоднорідності, - пульсація уваги і ставлення людей до оточення. В загальному вигляді просторову схему прототипу складають наступні елементи: «ядра» соціальної активності (місця безпосереднього знаходження людей), «якірні точки» (місця тяжіння людей), «маршрути» (лінії пересування, пов'язують «якірні точки») і «вузли» (місця перетину «маршрутів») [29,30].

Таблиця 1

Узагальнення теоретичного досвіду дисертацій

Час, місце	Тема	Автор, ступінь	Організація
2021, Київ	Принципи формування та розвитку відкритих просторів міст	Гусєв М. О. канд. архітектури 18.00.01	Київський національний університет будівництва і архітектури
2021, Львів	Теоретико-методологічні основи формування громадських просторів міст України	Соснова Н. С. д-ра архітектури 18.00.01	Національний університет «Львівська політехніка»
2021, Харків	Теоретико-методологічні основи формування міських громадських просторів	Олійник О. П. д-ра архітектури, 18.00.01	Харківський національний університет будівництва і архітектури
2020, Київ	Методологічні основи реставраційно-реконструктивних трансформацій історичних центрів малих міст	Лещенко Н. А. д-ра архітектури, 18.00.01	Київський національний університет будівництва і архітектури
2020, Київ	Методологічні основи архітектурно-ландшафтної організації прибережних та водних територій	Рубан Л. І. д-ра архітектури, 18.00.04	Київський національний університет будівництва і архітектури
2019, Київ	Методичні засади планувальної організації водно-зелених територій міста	В'язовська А. В. канд. архітектури, 18.00.04	Київський національний університет будівництва і архітектури
2019, Харків	Містобудівні принципи формування безбар'єрних просторів в структурі сучасного міста	Шостак Г.С. канд. архітектури, 18.00.04	Харківський національного університет міського господарства ім. О. М. Бекетова
2018, Харків	Архітектурно-просторові методи і засоби підвищення кримінологічної безпеки міського середовища	Главацький О. З. канд. архітектури, 18.00.01	Харківський національного університет міського господарства ім. О. М. Бекетова
2015, Львів	Світлова інсталяція як засіб композиційного формування образу міського простору	Кліщ О. А. канд. архітектури 18.00.01	Національний університет «Львівська політехніка»
2008, СПб	Ландшафтно-градостроительная организация транзитных городских пространств (на примере г. Волгограда)	Сотнікова І. В. канд. архітектури 18.00.04	СПбГАСУ
2007, Харків	Удосконалення еколого-естетичних властостей архітектурного середовища великих міст (ландшафтний аспект)	Цигичко С. П. канд. архітектури 18.00.01	Харківський державний технічний університет будівництва та архітектури
2005, СПб	Архитектурно-ландшафтная реконструкция как средство оптимизации городской среды	Нефьодов В. А. д-ра архітектури 18.00.04	СПбГАСУ

1.2. Світовий досвід проектування та організації громадських просторів.

Історичними попередниками сучасних міських громадських просторів можна вважати агори та форуми, що сформувалися у полісах Стародавньої Греції та Стародавнього Риму.

У Стародавній Греції громадські простори з'явилися як елементи формування структури міста, символом якого була агора - площа, яка містила в собі релігійну, політичну та торговельну функції. Унікальність агори полягала в поєднанні майже всіх видів общинної діяльності: площа була місцем збору громадян, обміну інформацією, центром політичних суперечок, місцем відпочинку, «місцем відправлення культу», національним музеєм. Агори характеризувались гармонією з природою, не в останню чергу завдяки використанню архітектурно-ландшафтних прийомів організації простору.

У Стародавньому Римі представниками громадських просторів були форуми. Вони являли собою різноманітні площі для задоволення потреб населення в торгівлі і громадському житті. Поступово відбувалася спеціалізація форумів, а згодом утворювалася ціла система громадських просторів на одній території. Образ форуму відображав могутність Риму, його значення на всесвітній арені.

1. Мабуть, один з найбільш часто згадуваних прикладів сучасного громадського простору є міський парк Superkilen, 2012 р. Площа - 3,3 га, довжина - 750 м, форма – лінійна, клинообразна. Розташований у центрі Норребру - одному з найбільш етнічно різноманітних та соціально загрожених районів Данії. Створення простору має об'єднати спільноти, сприяти толерантності та єдності між етнічними, релігійними, культурними та мовними осередками.

Команда Б'ярке Інгельса, Topotek1 і Superflex у співпраці з мешканцями, шляхом використання символів культурних ідентичностей як головної образної палітри дизайну, створили виставку міського розмаїття, колекцію об'єктів, яка демонструє справжні кольори Копенгагена сьогодні.

Рис. 1.2.1 Суперкілен, Копенгаген, Данія []

Парк диференційовано на три зони, кожна з яких позначена кольором (чорним, червоним і зеленим), має різні просторові та функціональні особливості. Червона зона виконує торгівельну, культурну і спортивну функції. Фасади будівель візуально включені в простір: мозаїка з різних матеріалів червонуватих тонів тягнеться від землі, згинаючись до бічних будівель, як килим. Наявність мобільних трибун дозволяє за потреби швидко монтувати глядацькі місця на відкритому повітрі. Чорна зона - це «міська вітальня» для зустрічей її жителів. На противагу геометричним формам червоної зони, відрізняється плавністю вигинів: білі лінії, нанесені на чорне покриття, обтікають всі архітектурні та ландшафтні об'єкти, акцентуючи увагу на розташуванні. Зелена зона - це ландшафтний парк. Поверхні стають місцями відпочинку. Наповнений ігровими майданчиками, які заховані серед озелениних пагорбів та насадженнями, які приваблюють дітей, молодь та сім'ї.

Проект включає в себе безліч функцій для підтримки фізичної активності - гойдалки, боксерський ринг, гірки, боксерські груші, пандуси для скейтборду та велосипедні доріжки, які проходить через всю територію, а засоби візуальної комунікації і змінний рельєф допомагають мінімізувати конфлікти між велосипедистами та іншими користувачами парку.

Рис. 1.2.3 Червона, чорна та зелена зони Суперкілен []

Superkilen демонструє культурне різноманіття району сучасною мовою та відображає справжнє місцеве сусідство. Співпраця з мешканцями у розробці проекту забезпечила відповідність багатьом культурам, проживаючим у районі та самоідентифікацію з ним.

2. South Park побудований у 1852 році є найстарішим громадським простором у Сан-Франциско. За 165 років парк обслуговував потреби різного населення, включаючи іммігрантів, біженців, дизайнерів, художників і молодих спеціалістів. Розташований міському центрі бізнесу та культури, де є багато музеїв, технологічних та дизайнерських компаній, а також професійний бейсбольний стадіон міста. Цей район з житловими готелями, які примикають до кондомініумів є домом для економічно різноманітного населення,. Враховуючи це парк площею 0,48 га повинен забезпечувати різноманітні гнучкі простори для задоволення унікальних потреб своїх відвідувачів.

Реконструкція парку (Fletcher Studio, 2017) це сучасна інтерпретацію пейзажу, що веде відвідувачів по ретельно продуманій, звивисті доріжці, відкриваючи різноманітні зручності та гнучкі простори. Основними визначальними факторами проектних рішень були ієрархія існуючих дерев, структур, що залишилися, моделей циркуляції, точок доступу, соціальних вузлів та цільового використання.

Стратегія проектування використовувала чотири тісно пов'язані системи матеріалів: розширювані модульні блоки вимощення; пологих лук; рослинні інфільтраційні басейни; і низькі підпірні стінки. Тектонічна система доріжки

складається з бетонної тротуарної плитки, яка має вигляд окремих «таблеток» із заокругленими краями та «повзунками», які розташовані вздовж осі північ/південь по всьому парку.

Один програмний елемент включав «універсальну» ігрову зону. Пагорби виконують кілька функцій, забезпечуючи неформальний ігровий простір і доступ до ігрових елементів, обрамляючи доріжку вздовж краю конструкції. Посухостійкі насадження, сади з ефективною біоінфільтрацією та зрошувальна система, яка використовує дощову воду, зібрану на місці, працюють разом, щоб створити екологічно стійкий дизайн.

Рис. 1.2.4 South Park, Сан-Франциско, Каліфорнія [ ]

Однак парк також є соціально стійким, задовольняючи потреби економічно різноманітного населення, забезпечуючи доступне ігрове місце для будь-якого віку та пропонує різноманітні простори для використання.

Відсутність парканів відкриває парк для всіх, а короткі бетонні сидіння та підпірні стіни пропонують неформальні місця для сидіння та сцени для повсякденного театру. Поєднуючи історичний аналіз із параметричним дизайном та сучасною естетикою, South Park успішно став екологічно та соціально стійким парком, створюючи основу для використання, зв'язку та насолоди, створюючи простір, який є магнетичним і розвивається.

3. Все більш активно набуває популярності перетворення існуючих надземних шляхопроводів у зелені лінійні простори. Прикладом такого громадського простору є реалізація проекту *Seoulo 7017 Skygarden* архітектурного бюро MVRDV в місті Сеул, Південна Корея.

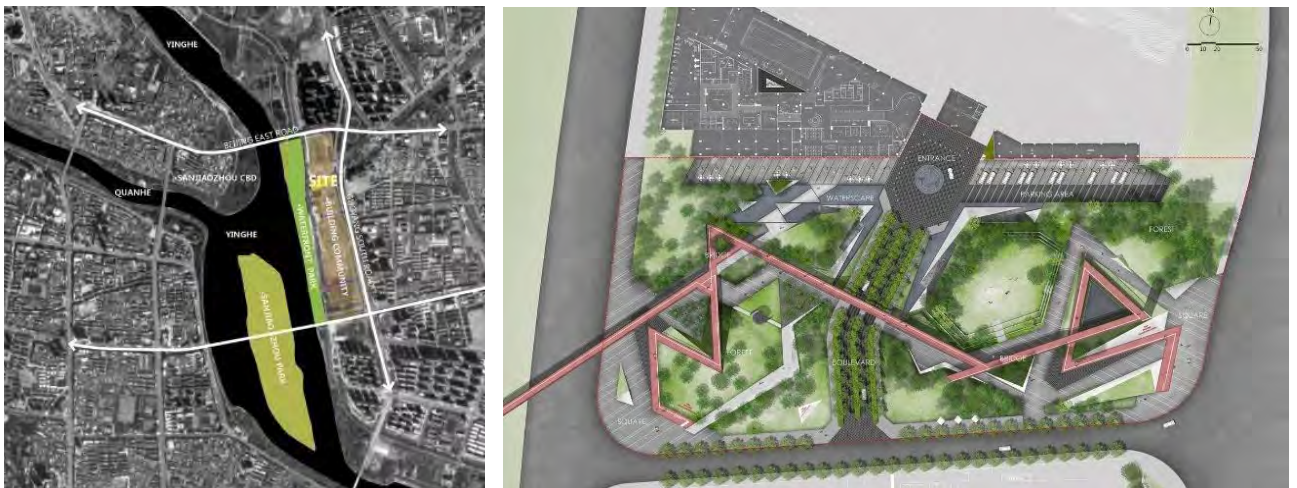
Рис. 1.2.5. Seoulo 7017 Skygarden, Сеул, Південна Корея., 2017 []

Головна ідея полягає у формуванні зеленого зв'язку між головним ринком Сеула на сході із парками на заході. Безліч сходів, ліфтів, мостів і ескалаторів з'єднують місто з новим парком, відштовхуючи його від прилеглої міської тканини. Функціональне наповнення естакади забезпечують прилеглі до неї готелі, магазини та сади, пов'язані з нею містками та сходами. Загальна площа поверхні парку сягає понад 1 га та довжиною близько кілометра вміщує 24 тисячі дерев, кущів і квітів у горщиках. Це справжнє біорізноманіття.

Лінійний парк влаштований у відповідності до корейського алфавіту і являє собою набір невеликих садів, кожен з яких має свою власну композицію, аромат, колір і індивідуальність. Пейзаж змінюється в залежності від пори

року: яскраві кольори листя сімейства Асегасеае (клен) восени, цвітіння вишневих дерев і рододендронів навесні, вічнозелені хвойні дерева взимку та чагарники і дерева, що приносять плоди влітку. Вночі Небесний сад підсвічується синіми вогнями, оскільки цей колір з одного боку відповідає природі, а з іншого контрастує з яскравими міськими вогнями.

4. Іншим прикладом використання надземних конструкцій є громадський простір у районі дельти річки Інь міста Фуян, Китай (Landa Design, 2019). Багатофункціональний вузол площею 2,1 га створює тривимірний режим руху та об'єднує міський парк з житловою забудовою. Ділянка розташована між річкою та транспортними шляхами. Раніше набережна із західної сторони використовувалась як вантажна пристань, залишивши занедбані залізниці, водонапірні башти, укріплення від затоплення. На новому етапі містобудівного планування район дельти позиціонується як центр міста, з функціями життя, комерції та бізнесу, що створить екологічну зону відпочинку на березі річки. Основні задачі проекту: впорядкувати складні лінії транспортного потоку, активізувати інновації в місті, принести популярність району.

Рис. 1.2.6. Громадський простір у дельти. Інь, Фуян, Китай, 2019, []

Проектним рішенням використано міст як засіб для зв'язку міста та набережної, проте не лише на просторовому рівні, а й щоб пробудити у людей пам'ять місця та зв'язок на рівні часу. Концепція створення пішохідного мосту базується на найпростішому призначенні: можливість легко переходити дороги, дамби і навпростець діставатись до набережної.

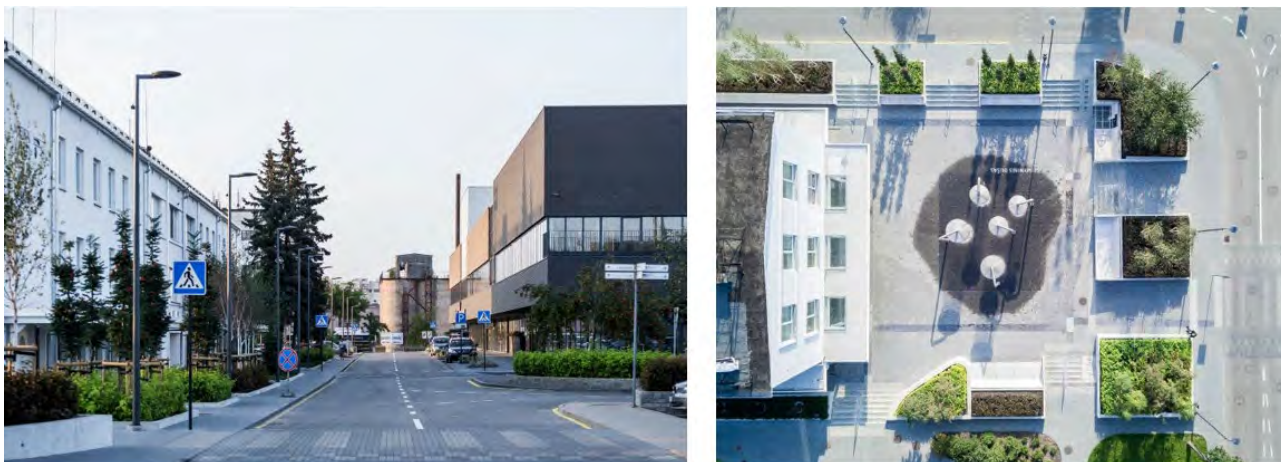

Рис. 1.2.7. Громадський простір у дельти. Інь, Фуян, Китай, 2019, []

З іншого боку, ділянка виконує функцію з'єднання з оточуючою житловою забудовою, завдяки тривимірному трасуванню шляхів. Дорога, що з'єднує в'їзд та виїзд з міста, розділена на лінії руху автомобілів та пішоходів зеленими насадженнями, щоб забезпечити всіх необхідним простором для проїзду/руху. Громадський простір є вітальною для жителів району, місцем для заходів, зустрічей, прогулянок, спілкування, відпочинку та занять спортом.

5. Громадський простір Огміос-Сіті у Вільнюсі, Литва, що демонструє трансформацію від недостатньо використовуваного аутлет-центру до повноцінного та повністю інтегрованого міського кварталу.

Територія площею 12 га знаходиться поблизу центру міста, за радянські часи була частиною військової бази, а різкий перехід від віджитої функції спровокував утворення розкиданих торгових точок. Завдяки внесенню змін проектом DO ARCHITECTS змінився і спосіб сприйняття цієї території, що зумовило її використання для широкого спектру заходів.

Рис. 1.28. - 1.2.9 Громадський простір Огміос-Сіті, Вільнюс, Литва, 2017 []

Пріоритети проекту - людина та природа. Вузькі вулички та їх наповнення спроектовані так, щоб забезпечити зручність для пішоходів, а використання автомобіля в кварталі стало менш бажаним, щоб територія була доступною та відкритою, а громадські простори були приємними та функціональними.

Виділено чіткий центр, де була ревіталізована перша будівля і громадська площа поруч. Залучити людей на площу не зайняло багато часу - люди самі захотіли потрапити в центр і дослідити навколишній простір. Щоб громадський простір функціонував, в ньому мають бути присутні елементи людського масштабу, які можна використовувати за власним бажанням. Заклади мають окремі входи, на площі є дитячий майданчик, довга лава і дбайливо збережені дерева, що дають тінь. Покриття парковки вирішено комбінуванням озеленення і плитки - що перетворює її в грайливий малюнок.

Рис. 1.2.10. Громадський простір Огміос-Сіті, Вільнюс, Литва, 2017 []

6. Прикладом того, як активізація громадського простору стає активатором розвитку міста в цілому є проект трансформації вулиці Лонсдейл, Данденонг, Австралія архітекторами ВКК / TCL Partnership загальною площею 7 га реалізований у 2011 році. Історично, центральна частина Данденонга поєднує в собі унікальне культурне багатство, квартал сценічних мистецтв та сектор роздрібної торгівлі, проте занепад економіки міста вплинув на загальний настрій на спосіб міського життя - вулиця Лонсдейл

змінилася від місця процвітаючої торгівлі на артеріальний маршрут, в якому домінують транспортні засоби, що створило значні фізичні й психологічні бар'єри. Мета перепланування Лонсдейл - відновити місто та привнести нову енергію, активність та зручність у місто.

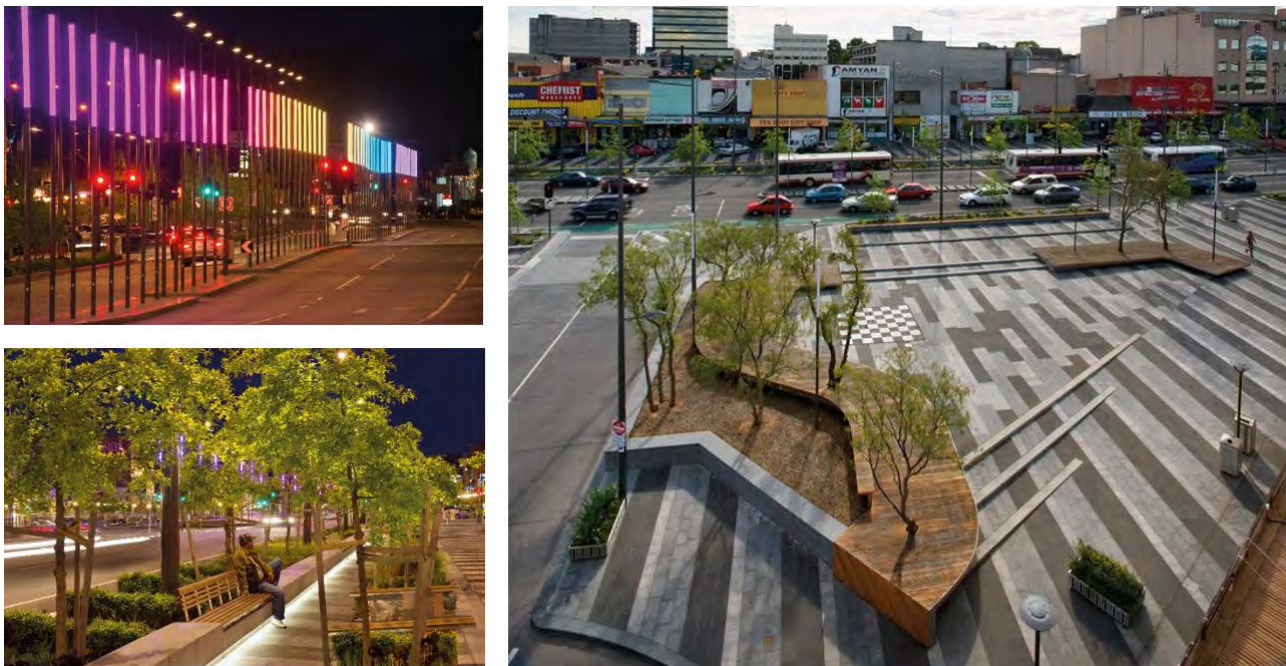
Рис. 1.2.11 Вулиця Лонсдейл, Данденонг, Австралія. 2011 []

Підхід ВКК / TCL до проектів міської активізації такого масштабу зазначає ключові ідеї, які є каталізаторами змін, а взаємодія з зацікавленими сторонами виявляє цінні фізичні і культурні характеристики й необхідні компоненти простору. Трансформація визначена рядом стратегічних кроків:

- Зв'язок: замість бар'єру Лонсдейл стала сполучним простором, сприяючи зрозумілому зв'язку вулиць з ключовими громадськими активами міста.
- Вуличне життя: атрактивність по всій довжині пов'язана з цілою низкою просторів, від активних торгових точок та скверів до площ.
- Введення в морфологію міста: збереження структури Лонсдейл, урахування самобутньої міської структури; посилення існуючих вузлів.
- Захист визначних місць: стимул для збереження культурних пам'яток та створення нових можливостей для розвитку міських просторів та їх діяльності.

В результаті перепланування вулиці транспортний рух зосереджено в центральній смузі, обмежено чотирма рядами дерев. Поруч з фасадами

магазинів створено широкі озеленені площі, організовано загальні транзитні зони і лінійні сади, які формують відкриту та різноманітну пішохідну зону.

Рис. 1.2.12 8 Вулиця Лонсдейл, Данденонг, Австралія, 2011 []

7. Організацію громадських просторів з метою зміцнити зв'язок між центральним вокзалом та ринковою площею демонструє архітектурне бюро PosadMaxwan. Бульвар в місті Мехелен, Бельгія, лежить на історичній осі, що наповнена торговельними, пішохідними та вело- зонами довжиною більше 1 км, проходить через центр міста, з'єднує ланцюг з п'яти визначних міських площ (рис. 1.2.).

Рис. 1.2.13 Центральна частина міста Мехелен, Бельгія []

Застосовані принципи максимального пішохідного простору, стриманого дизайну з акцентами, що об'єднують елементи велосипедної інфраструктури, озеленення, водні об'єкти та мистецтво, забезпечили м'яке поєднання оновленого громадського простору бульвару з історичним характером середовища. Проект є результатом тісної співпраці міста, жителів та інших зацікавлених сторін.

Рис. 1.2.14 Концепція організації простору бульвару, Мехелен, Бельгія [1]

8. Пішохідна зона Променада (Валеньє, Словенія, 2014) є важливим громадським простором – одна з центральних осей центру міста магістраль, що була закрита для руху транспорту тридцять років тому і перетворена в пішохідну зону. Проте, не зазнавши повної реконструкції, використовувався в основному як найкоротший шлях до центру міста, залишаючись занадто широким та досить нудним через низький рівень функціонального наповнення.

Саме місто Веленьє було спроектовано ще в 1950-х рр. як місто-сад, відповідно до концепції модерністів. Перед архітекторами з Енота (Enota) постала задача підігнати Променада під сучасний характер міста, врахувати можливість розширення кількості зелених насаджень, забезпечити відсутніми функціями і, таким чином, повернути культуру в місто та його центр.

В результаті широка пряма магістраль з чітко окресленим початком і кінцем перетворилася у своєрідну послідовність мікро-просторів з'єднаних вузькими звивистими доріжками. Вони з'єднуються або розділяються,

створюючи таким чином багаторівневі сидіння або ступені в плавній послідовності.

Рис. 1.2.15. Пішохідна зона Променада, Валеньє, Словенія, 2014 []

Оскільки Променада локально звивається вздовж навколишніх будинків, то навколо них з'явилися майданчики для відпочинку з великим потенціалом розвитку. Два найбільших простору комплексу – трибуна і сцена для масових заходів біля річки Пака стали новим центром тяжіння для жителів та водночас складають дах нової підземної автостоянки.

Рис. 1.2.19. Пішохідна зона Променада, Валеньє, Словенія, 2014 []

Таким чином, пішохідна зона Променада вирішує найважливіші міські завдання - створення нових місць для відпочинку та активної діяльності, підкреслити важливість парків і повернути річці, на якій стоїть Веленьє, роль найважливішої зони для жителів.

9. Тенденцію трансформації стихійних автомобільних парковок у громадський простір демонструє площа Ізраїль-Плац у Копенгагені, Данія. Історія площі відображає історію розвитку міста: цей нині центральний район був колись околицею - місцем, де проходило кільце захисних укріплень столиці. У міру поступового розростання міста тут виникла жвава площа, що набула функцію «ринкової» і існувала аж до 1950-х років, проте була перетворена на мляву парковку.

Міське укріплення 1200–1857.

Ринкова площа 1889–1954.

Паркінг 1950–1990-х років.

Рис. 1.2.6. Історичні фото площі Ізраїль-Плац, Копенгаген, Данія []

У 2014 р. трансформація Ізраїль-Плац (бюро Кобе (Cobe), площею 1,25 га визначає нову точку відліку в її історії. Головна мета трансформації: нагадати про значення та історію місця, разом з цим оживити його, перетворивши на жвавий, гнучкий громадський простір з умовами для різноманітної діяльності - дозвілля, спорту, відпочинку, культурних та громадських заходів для людей будь-якого віку. Проектним рішенням поверхня площі піднята вище існуючого рівня вулиці - вона нависає над безліччю автомобілів та приховує їх в підземному паркінгу.

Необхідність у більшій кількості відкритих просторів, викликана ущільненням забудови, вирішена шляхом створення умов для спільного використання території протягом днів, тижнів, місяців та років. Простір функціонує як місце для різних видів діяльності –шкільний двір вдень, баскетбольний майданчик ввечері, скейт-парк у будні та блошиний ринок у вихідні дні. Є тут і зелений оазис поруч з школою, і широкі зони для ігор з м'ячем, спроектовані в формі округлих заглиблень, і круглі лавки під деревами, де можна спостерігати за життям, що розгортається на площі (рис. 1.2.).

Рис. 1.2.17. Використання підземного та наземного рівнів площі []

В контексті міста Ізраїль-Плац знаходиться між зеленою полосою паркових пейзажів та забудованими кварталами, є зв'язком між двома світами – урбанізованим середовищем і природою. Щоб врахувати обидві умови, характер парку на площі підтримано органічним вкрапленням живих дерев і округлих форм, що порушують її суворі прямолінійні контури.

Простір площі виконує багато функцій, однією з них є відведення дощової води в разі екстремальних погодних явищ. Дощова вода прямує до штучного струмка, який впадає у водосховище в прилеглому парку. В інший час струмок є естетичним і приємним водним об'єктом.

Ізраїль-Плац – це приклад трансформації паркінгів у громадський гнучкий простір, який поєднує в собі безліч сценаріїв, інтегрується у підземний простір, є зв'язком між міською забудовою та парковим ландшафтом, а також нагадує про історію місця та його значення.

10. Іншим прикладом реконструкції площі є Паблік-Сквер, (Клівленд, штат Огайо, США) розроблений студією LAND та James Corner Field Operations. Площа є історичним, географічним та символічним центром Клівленда, закладена на початковому плані, є місцем багатьох історичних подій. Проте, незважаючи на свою історію і центральне розташування, площа була недооціненим простором, «відкритим автовокзалом», що функціонував як транзитне депо для переходу від однієї трамвайної лінії до іншої.

Десятиріччями площу перетинали дві магістралі, що утворило простір призначений для автомобілів, а не людей.

Проект реконструкції спрямований на відродження площі як громадського ядра, з метою надати їй сміливу і знакову індивідуальність, що відповідає соціальним особливостям розвитку міста, та вирішити ключові фізичні проблеми - об'єднання, уточнення і активації. Новий громадський простір радикально змінює конфігурацію колись фрагментованих секторів, об'єднуючи 2,6 га в єдине орієнтоване на людей ціле, при цьому залишаючись, як і раніше, основним транзитним перевалочним пунктом в регіоні.

Рис. 1.2.18. Площа Паблік-Сквер до та після реконструкції []

У проекті реконструкції передбачено не тільки зберегти існуючу схему руху транспорту, але і забезпечити виконання рекреаційних функцій з ізоляцією пішохідного руху від транспортного. Вулиці були реорганізовані, особливу увагу було приділено зв'язку з сусідніми будівлями, а нове планувальне рішення доріжок відкриває пішоходам види на історичні будівлі, розташовані уздовж площі.

Новаторським прийомом було використання геопластики рельєфу задля створення платформи з 20-метровим озеленим пагорбом, що інтегрує площу в зелену інфраструктуру міста. Складні форми рельєфу утворюють відкриті і закриті простори, а велика кількість зелених насаджень вирішує проблеми ізоляції від вітру і шуму. Пішохідна доріжка з'єднує чотири кути площі, поєднуючи їх та створює оглядові майданчики. Вигнуті підпірні стінки уздовж

доріжок також служать місцем для сидіння і утворюють природний амфітеатр в північній частині площі.

Після реконструкції площа Паблік-Сквер стала ключовим вузлом міста, простором для різних видів громадської активності, включаючи зустрічі і заходи, ринки та фестивалі, простором для соціальної взаємодії, демократії та інтеграції, що надихає суспільство, сприяє його фізичному, психічному і економічному здоров'ю.

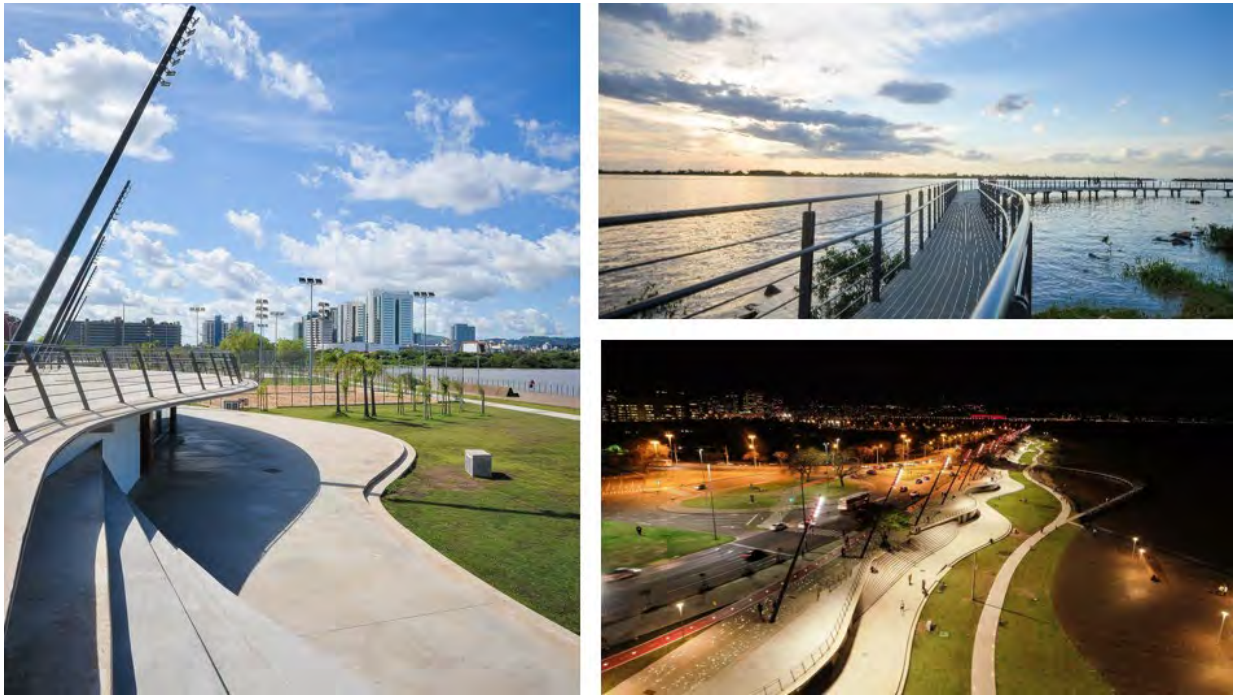
10. Прикладом громадського простору, що спрямований на відродження природного середовища є парк Гуаїба Орла, Порту-Алегрі, Бразилія, 2018. Охоплює 56,7 га на відстані 1,5 км від озера Гуаїба. Серйозні проблеми пов'язані з безпекою, занедбаністю і деградацією, перетворили район, що входив до системи захисту від повеней, в проблему для міста. Проект розроблений щоб повернути жителям міста можливість використовувати одне з найцінніших природних багатств – річку. В планувальній системі, парк прилягає до центральної частини міста, добре пов'язаний з транспортною мережею для пішоходів, велосипедистів, до метро, автобусів і автомобілів.

Розкритий простір вдало вписано в місцевий ландшафт, використовуючи рельєф для розміщення необхідної інфраструктури та створення прогулянкових маршрутів споглядання, серед яких особливим є водний. Виконаний з бетону, скла, дерева і сталі з природною обробкою, що гарантує легкість конструкції. Вигнуті форми демонструють пластичність, а малюнок повторює рухи води. Мальовничий вимір лиману посилюють встановлені по всьому парку трибуни.

Рис. 1.2.19. Водний маршрут та трибуни у розрізі []

Озеленення підібрано відповідно до екологічних особливостей місця та спрямоване на повернення місцевих видів, сприяючи їх відновленню. Важливим засобом організації простору є світло. Вдень – сонячні відблиски в озері формують образ сприйняття місця; після настання темряви настає черга архітектури та її світлового оформлення створити на променаді подобу зоряного неба.

Рис. 1.2.20. Міський парк Гуаїба,, Порту-Алегрі, Бразилія, 2018 []

Загалом, проект працює не лише як план відновлення, але як відкрита, жива та стійка екологічна система. Відновлене природне середовища утворило нове «місце», сформувало сцену для різних форм культурного і художнього самовираження. Постійний потік людей з парку перетікає в центр міста, привертаючи увагу до місцевих історичних пам'яток, має позитивний вплив на соціальну тканину міста. Завдяки архітектурі та широкому спектру заходів з ландшафтно-планувальної організації, відроджений парк Гуаїба демонструє, як симбіоз між штучним та природнім створює яскравий, успішний і стійкий відкритий громадський простір.

1.3. Фактори і умови ландшафтно - планувальної організації громадських просторів у центральній зоні міста.

При організації громадських просторів слід враховувати велику кількість факторів. У статті «Механізм формування відкритого міського простору» М. В. Шелест розділив фактори, що впливають на формування міського простору на дві групи: зовнішні (екологічний, техногічний, природно-кліматичний та містобудівний) та внутрішні (культурний, соціальний, психологічний, фізіологічний)[].

Також при ландшафтно - планувальній організації громадських просторів необхідно врахувати історичні, антропогенні, естетичні та економічні.

Екологічний фактор – передбачає використання природних матеріалів та максимальне збереження природного ландшафту та озеленення, забезпечення екологічного комфорту [].

Кременчук є найбільшим промисловим центром Полтавської області. У місті функціонує понад 86 промислових підприємств, 58 будівельних організацій різних форм власності та більш ніж 16 тис. суб'єктів підприємницької діяльності. Структура промисловості охоплює майже всі базові галузі (нафтопереробна й нафтохімічна, машинобудування й обробка металу, харчова, легка та будівельна галузь) [екопаспорт].

Технологічний фактор – фактор, який передбачає використання новітніх технологій при проектуванні, формуванні та експлуатації ВМП. Науково-технічний прогрес зачепив усі сфери життя людини, тому при формуванні ВМП він має велике значення [].

Природно-кліматичний фактор - це інтенсивність сонячної радіації, температуру і відносну вологість повітря, його рух (вітрові навантаження). Зазначені параметри середовища необхідно враховувати особливо в літню пору. Встановлено, що гігієнічними параметрами комфортності середовища для людини є температура 16 ... 26 ° С при швидкості вітру 4,1 ... 6,0 м / с і відносній вологості повітря 30 ... 70%; при швидкості вітру в 0,2 м / с

комфортність середовища знижується, виникають явища застою повітря. Збільшення ступеня затіненості простору понад 60% в середній смузі і 80% на півдні призводить до порушень теплового балансу і небажаних змін в аерації території [5].

Природні умови території міста є однією з найважливіших передумов для створення сприятливого середовища для мешканців населеного пункту та часто визначають вибір планувального рішення. Ландшафтно організація тісно пов'язана з рельєфом, рослинністю, водою. Велику роль має рельєф та ландшафт, адже саме від цього залежить форма, конфігурація, напрям, ландшафтне наповнення.

Місто Кременчук розташоване в центральній частині України в межах Придніпровської низовини та середньої течії річки Дніпра на лівому й правому її берегах (координати: 49.03' пн. ш., 33.43' сх. д., висота над рівнем моря — 80 м) і має помірно-континентальний клімат.

Клімат регіону характеризується мінливістю впродовж року, причому в різних районах міста протягом року температура й кількість атмосферних опадів буває різною. Чинниками, що визначають особливості місцевого клімату, є наявність значної водойми і строкатість ландшафту. Неабияк на клімат вплинуло створення Кременчуцького та Кам'янського водосховищ: збільшилася вологість, немає постійних снігових і крижаних покривів, узимку переважають опади у вигляді дощу зі снігом і мокрим снігом [1].

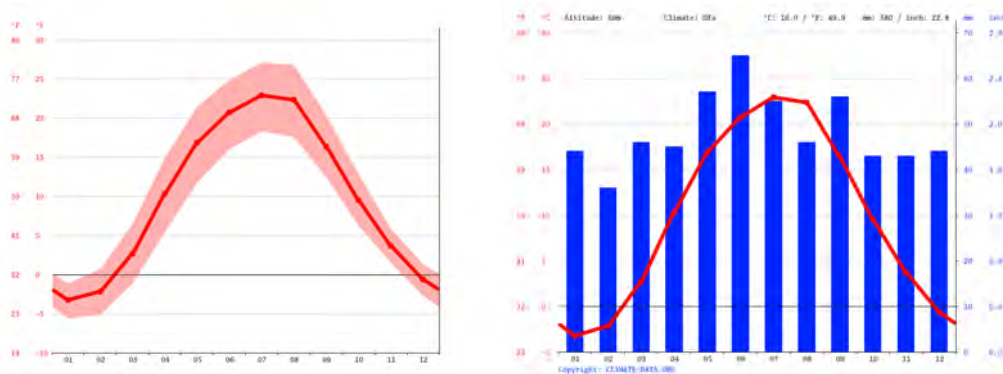

Рис.1.3.1. Статистичні дані температури та опадів м. Кременчука

Антропогенні фактори - це загазованість і запиленість повітря, шуми і вібрація, переущільнення ґрунту і механічні пошкодження рослин. Встановлено, що рослинність здатна частково зменшити вміст шкідливих домішок в повітрі, поглинати частина газів, акумулювати пилоподібні домішки, фільтруючи їх з повітря, а також відображати і розсіювати в результаті циркуляції потоків повітря. Циркуляція повітря утворюється на ділянках, де розміщені деревні рослини, штучні перешкоди- екрани, насипні вали, стіни з каменю в певних композиційних поєднаннях з трав'янистим покривом газонів, квітників, а також відкритих незамощених ділянок для руху пішоходів і майданчиків відпочинку. [5].

В умовах громадських просторів центру велике значення має регенерація кисню рослинами в атмосферу. На трасах транспортного і пішохідного руху, на площах, поблизу магістралей спостерігається зниження рівня кисню в повітрі. Включення в композицію дерев і чагарників може помітно збагатити атмосферу іонізованим киснем, зменшуючи кількість пилу, що активізує психофізіологічну діяльність людини.

Містобудівні фактори – це особливості діяльності міста та його величина, місце району в структурі міста; історично сформована система озеленених, природних і сільськогосподарських територій, що склалися в період експлуатації району або кварталу; можливість використання рельєфу і підземного простору; існуючі зелені насадження, інженерна підготовка та благоустрій території.

Вони мають значний вплив через те, що характеристики відкритих громадських просторів визначаються їх місцем розташування в планувальній структурі міста, а також залежать від типу вуличної мережі. Саме містобудівні фактори визначають набір зон громадського простору і зручність доступу до них, та в результаті цього – ефективність роботи всього механізму.

Також містобудівні фактори визначають санітарно-гігієнічні умови (джерела та ступінь забруднення повітря, джерела шуму; сприятливі природні компоненти - водойми, озеленені території; інсоляція і аерація території) та

природоохоронні вимоги (збереження унікальних і типових ландшафтів, збереження рівноваги природних територій, очищення поверхневого стоку, захист приміських ландшафтів від несприятливого впливу міста, укріплення берегів водойм, схилів ярів і зсувних ділянок, рекультивації порушених територій, раціональної організації загальнодоступних і заповідних територій), що впливає на розміщення громадських просторів, їх наповнення та ландшафтно-планувальне рішення в цілому.

Історико-культурні фактори – беруть до уваги наявний історичний і культурний контекст при проектуванні ландшафту. В найбільш відомих історико-культурних ландшафтах послідовність пейзажів ретельно прораховувалася, прив'язувалася до маршрутів прогулянок та зовнішнього природного оточення. Між особливо вражаючими і знаменитими видами робилися “пейзажні паузи”, щоб надати відвідувачу відпочинок, а потім знову здивувати наступними виразними панорамами. Цей прийом логічної побудови зміни оточення дозволяє уникнути одноманітності і забезпечити постійний притік нових вражень, завдяки чому виникає невщухаючий інтерес до прогулянки.

Соціальні фактори – це фактори які дозволяють врахувати соціальний статус об'єкту, характеристики соціальних груп та характер розвитку соціально-побутової інфраструктури (чисельність, склад і вік населення, режим праці та відпочинку, рівень добробуту, національні традиції). Ці фактори не є дуже помітним, проте через це не менш важливим. Адже через використання об'єктів ландшафтного дизайну реалізуються комунально-побутові, трудові і рекреаційні процеси життєдіяльності. Наприклад, якісно організована ландшафтна територія дозволяє вирішити наступні соціальні і демографічні проблеми:

- забезпечити умови для життя та розвитку людини з обмеженими можливостями, з урахуванням його вікових потреб (діти, молодь, доросле населення, пенсіонери);
- забезпечити соціальні контакти;

- забезпечити умови для повноцінного відпочинку з урахуванням соціального статусу відпочиваючих та їх можливостей, тощо.

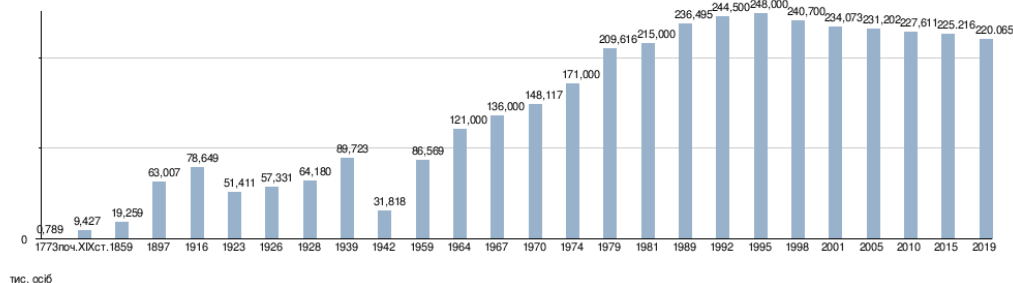

Рис. 1.3.2. Статистичні дані чисельності населення м. Кременчука

Психологічні фактори - характеризується суб'єктивними пристрастями людини, душевними переживаннями (простору – середовища), особистими особливостями сприйняття оточуючого простору (світла – кольору – об'єму).

Розрізняють чотири основні аспекти відношення людини до середовища:

- об'єктивний – який залежить від таких характеристик середовища, як його площа, основні габарити, ширина, довжина, геометричні обриси;
- психо-фізіологічний – пов'язаний зі здатністю навколишнього середовища збуджувати, втомлювати, заспокоювати, пригнічувати;
- асоціативний – обумовлений здатність людини до різних асоціацій при сприйнятті середовища;
- семантичний – пов'язаний з функціональним призначенням об'єкту.

Ці ж фактори впливають на те, наскільки одні середовища будуть сприйнятні для людини, а інші – ні. Тож важливо приймати їх до уваги при вирішенні композиційній задач під час проектування.

Естетичні фактори - забезпечують індивідуалізацію території, її органічне поєднання з природним середовищем. Вони обумовлюють образне рішення простору з урахуванням національно-історичних особливостей і сприяють створенню цілісного високоякісного середовища, які поєднують функціональні і естетичні умови, що досягається за рахунок дизайну усіх

штучних елементів, раціонального кольорового рішення малих архітектурних форм, зон відпочинку і оточуючої середовища в цілому.

Естетичні фактори суттєво впливають на сприйняття ландшафту:

- точки і панорами сприйняття, місце проєктованих фрагментів в загальній композиції, акценти, домінанта, фон;
- пластика рельєфу, характер і колорит насаджень;
- сприйняття з дахів, балконів, з автомагістралей і з пішохідних трас.

Економічні фактори - забезпечують економічну ефективність рішень за рахунок розробки бізнес планів і бізнес-програм об'єктів, що проєктуються. Економічна ефективність рішень, що проєктуються, може забезпечуватись наступними прийомами:

- максимальним збереженням і додаванням у майбутній проєкт зелених насаджень, водойм і рельєфів, що вже існували на об'єкті;
- створенням функціонально-інтегрованих озелених ділянок, які поєднують в собі функції рекреації, екологічного захисту та оздоровлення середовища;
- створенням озелених ділянок, які розраховані на багатоцільове і багатофункціональне використання, тощо.

Висновки до розділу 1

Розглянуто наукові праці попередників стосовно організації громадських просторів, в аспекті їх ролі у міському середовищі, ознак та якостей, критеріїв оцінки та способів оптимізації. На основі аналізу теоретичного та практичного досвіду організації громадських просторів виділено сучасні тенденції організації, а саме: багатофункціональність та гнучкість простору, чітке розмежування пішохідних та автомобільних потоків, підкреслення історичних особливостей місця, освоєння підземного простору, використання високотехнологічних елементів. Розглянуто ряд факторів і та умов, що впливають на ландшафтно-планувальну організацію громадських просторів,

серед яких, можна виділити екологічний фактор – один із основних, який має бути врахований при розробці пропозицій. Відповідно до цього, можна говорити, що саме громадських просторів в даний час - території не тільки з певним економічним потенціалом, а й території з їх зростаючою роллю в підвищенні соціальної ефективності міських просторів, а також певними ресурсами в плані нормалізації екологічної ситуації в місті.

РОЗДІЛ 2. ТЕОРЕТИЧНЕ ОБГРУНТУВАННЯ ЗАХОДІВ З ЛАНДШАФТНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ГРОМАДСЬКИХ ПРОСТОРІВ

2.1. Принципи організації громадських просторів у центральній зоні міста

Спираючись на аналіз теоретичного та практичного досвіду проектування та організації громадських просторів можна виділити наступні принципи:

Принцип історичності полягає в збереженні історичного простору, підпорядкування новій забудови історичній та взаємопов'язаності з історичним навколишнім середовищем.

Історичне місто відображає історію і специфічні місцеві особливості (природні, культурно-історичні, етнографічні, національні тощо) тобто власну унікальність. Принцип у відкритих просторах розкривається за допомогою таких прийомів:

- збереження морфологічної будови історично складеного простору;
- акцентування на існуючих історичних пам'ятках чи ансамблях при організації відкритого простору міста;
- підпорядкування нової забудови історичній (масштабні, ритмічні та ін. характеристики, оздоблювальні матеріали тощо).

Принцип естетичної гармонізації орієнтований на створення гармонійного середовища для існування людини, вдосконалення візуальних якостей міського середовища, з метою досягнення композиційної єдності будівель, фрагментів природи, засобів візуальної орієнтації в міському середовищі, створення індивідуального художнього образу.

Використання цього принципу дозволяє забезпечити історичну спадкоємність і збереження «духу місця» у відмінних за своїм виглядом частинах простору.

Даний принцип ґрунтується на візуальному сприйнятті людиною середовища з урахуванням стильової єдності та ритміки забудови, колористики, візуальних акцентів та гармонійного співвідношення елементів в єдине ціле.

Принцип біопозитивності передбачає повернення природного пріоритету у міське середовище, максимальне включення природних компонентів в структуру громадських просторів і дбайливе ставлення до існуючих природних ресурсів.

Даний принцип є підставою для підвищення ролі природного каркаса в наповненні просторів і полягає в переважному виборі компонентів природи для цілей екооптимізації в організації нових громадських просторів, від яких відсутній негативних вплив на місто. Принцип розглядає роль природного каркасу в наповненні вулиць, бульварів, скверів та полягає у виборі пріоритетності використання компонентів природи для реорганізації просторів та екологічної реконструкції, а також використанні поверхонь будівель, споруд та додаткових мобільних площин для підвищення кількості зелених елементів в середовищі. Термін екологічної реконструкції розглядався в дослідженнях А. Е. Гутнова., З. Н. Яргін і ін. «Замість пріоритетів, що забезпечують людині подальше наростання споживання через збереження природи і людини повинні бути прийняті пріоритети гармонії людини і природи відповідно до законів природи» [29].

- Принцип ергономічності

Повинен забезпечити організацію відкритих міських просторів з урахуванням цілого ряду особливостей їх формування. Ергономічні вимоги забезпечують відповідність антропометричним, фізіологічним, психологічним, психофізіологічним і гігієнічним особливостям людини.

Необхідно забезпечити ергономічність предметно-просторової організації всіх фрагментів ВМГП та елементів благоустрою, тобто всі предмети, елементи простору та процеси, що відбуваються в ньому повинні бути функціональними, зручними для життєдіяльності людини. Ергономічність виступає критерієм сумісності речі або процесу з людиною, а також висловлює ступінь їх придатності для реалізації людських потреб і підвищенню людського добробуту. Сутність ергономіки як фактору якості життя полягає в рівні

адаптованості предметно-просторового середовища фізіології людини його віковим особливостям розвитку (діти, молодь, доросле населення, пенсіонери).

З метою урахування ергономічних вимог необхідне дослідження функціонального стану людини, пов'язаного з його візуальним комфортом, тобто особливостями зорового сприйняття людини естетично досконалого міського середовища, для того щоб направити на вивчення даного явища нестандартні прийоми, психолого-ергономічні та психофізіологічні методи, наявні в арсеналі ергономічної науки, передбачені синкретичною моделлю ергодизайну.

Ергономіка органічно пов'язана з дизайном, однією з головних цілей якого є формування гармонійного предметного середовища, що відповідає матеріальним і духовним потребам людини. При цьому відпрацьовуються не тільки властивості зовнішнього вигляду предметів, але, перш за все, їх органічне включення в міський простір. Ергономічність предметно-просторового середовища ВМГП буде сприяти його гуманізації, а саме зняттю напруги з міського жителя, особливо в великих містах, вона психологічно розслабить людину, допоможе підняти його настрій за рахунок використання досконалих дизайнерських форм.

2.2. Засоби ландшафтно-планувальної організації громадських просторів

.У міру зростання інтенсивності антропогенного впливу на природні компоненти середовища питання вдосконалення пластичних характеристик міських просторів за допомогою рослинності все більш зв'язуються з необхідністю її ефективного використання в цілях оптимізації середовища. Так, за допомогою їх озелених фрагментів у вигляді газонів здійснюється відновлення кисню, а за рахунок раціонального поєднання твердих покриттів і «м'яких» природних включень забезпечується збір частини атмосферних опадів, в результаті чого дощова вода сприяє збільшенню біомаси в міських відкритих просторах.

Засоби ландшафтно-планувальної організації можна розділити на:

- містобудівні, пов'язані з розчленовуванням окремих зон і структур міського середовища, об'єднанням частин в одно ціле, підвищенням виразності архітектурних ансамблів;
- екологічні, пов'язані з оптимізацією мікроклімату, підвищенням сануючого і екологічного ефекту в архітектурному середовищі громадських просторів;
- рекреаційні, що вирішують проблеми відпочинку міського населення;
- архітектурно-художні, пов'язані з естетичним збагаченням міського середовища, підвищенням художньої виразності архітектурних ансамблів міста.

Засоби ландшафтно-планувальної організації громадських просторів є важливою частиною досягнення комфортного середовища. Як зазначив В.А. Нефедов: «Подолання стійкого стереотипу в погляді на ландшафтний дизайн як на засіб прикраси середовища, переважно з прив'язкою до обмежених за площею фрагментів міської або приміської території, може сприяти якісному оновленню багатьох міських просторів» [27]

Геопластика штучних форм рельєфу як засіб ландшафтно-планувальної організації.

Рис. 2.2.1. Геопластика біля Канадського музею цивілізації Plaza, Claude Cormier Associates

У найбільш загальному вигляді можливості зміни якостей міських відкритих просторів за рахунок використання форм штучного рельєфу полягають в наступному:

- перетворений рельєф може виступати в якості ефективного екрану для розмежування просторів різного призначення;
- використання підвищує загальну площу озеленення відносно задіяної для цього площі території, що позитивно впливає на екологічний стан;
- моделювання штучного рельєфу дозволяє вносити корективи в обриси різних зон простору, цілеспрямовано змінюючи форму і розміри транзитних смуг руху;
- звернення до геопластичних форм розширює можливості підвищення художньої виразності міських відкритих просторів.

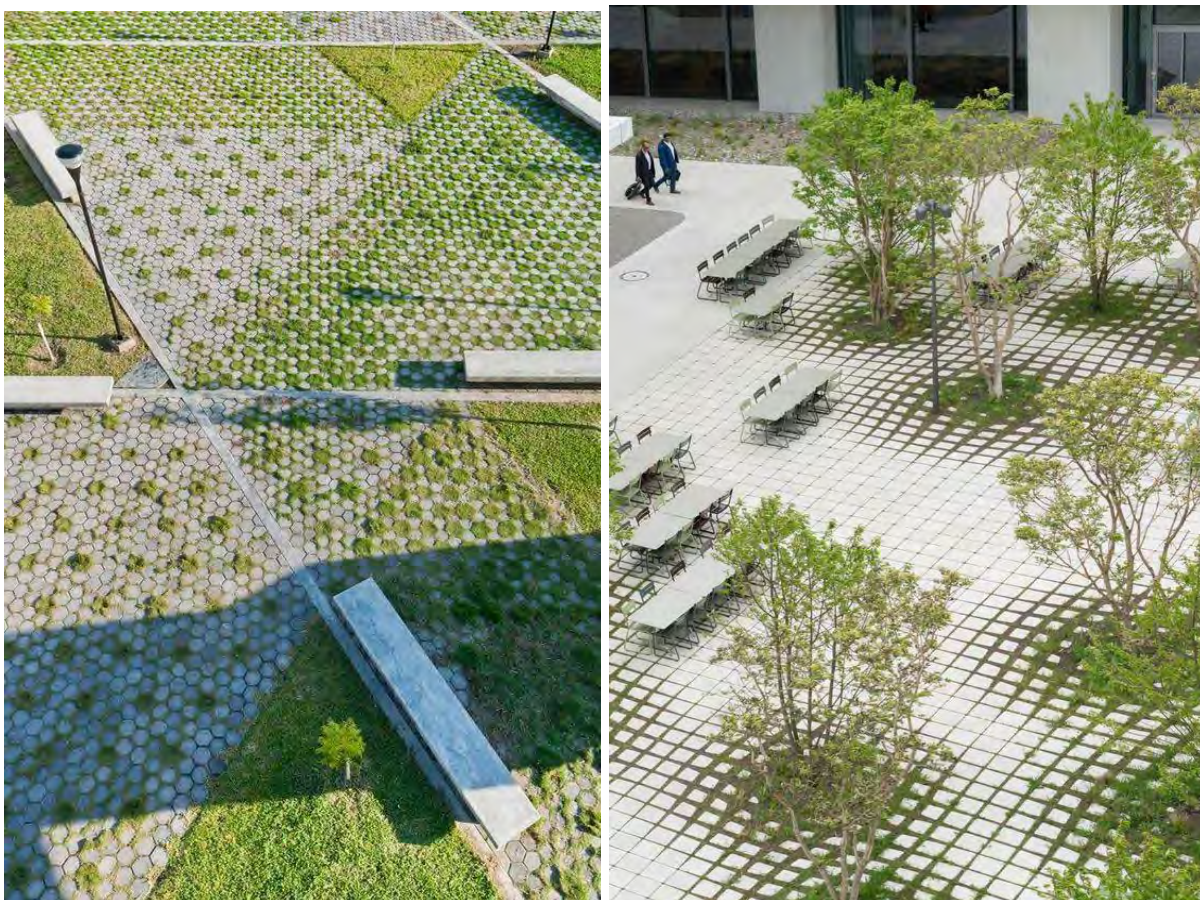
Створення габіонів в якості засобів ландшафтної адаптації також може розглядатися як варіант переходу до естетично різноманітних і екологічно ефективних рішень в зміні структури ландшафту. Наприклад, на набережних міста, створення габіонів на деяких ділянках створять своєрідні «зелені» системи берегоукріплення, в яких, при постійному зволоженні буде перебувати рослинність.

Рис. 2.2.2. Габіони у приморському парку Хітачі, Міто, Японія.

При організації громадського простору поруч з історико-культурною спадщиною міста необхідно нівелювати кордон «старе» - «нове», створюючи єдиний архітектурно-ландшафтне простір. В цьому як засіб можна використовувати комбіновані елементи мощення з включенням імітації «історичного». Також інтегрування в поверхню мощення світильників у формі кругляків, формують і зберігають образ історичної впізнаваності. Інтегрування символів місця, включно з розміщенням символічних знаків пам'яті фрагмента міського середовища може бути застосовано на історичних вулицях.

Мощення також може бути використано для позначення контурів пішохідного простору з включенням елементів для маломобільних груп населення. Це забезпечують елементи мощення з нерівною поверхнею, металеві вставки тощо.

Рис. 2.2.3, 2.2.4. Геомощення у Кампусі інституту культури у місті Тамауліпас, Мексика

Звернення до активної геометрії ділянок виконаних різним мощенням акцентують формування статичного простору з можливістю відпочинку для людини. Також використання «геомощення» (газонної решітки) є одним із способів підвищення кількості рослинності, оптимізації середовища.

Озеленення стін та дахів, декорування технічних споруд, невеликих вільних ділянок, що примикають до транспортних естакадах, відступів забудови, крутих схилів, вузьких смуг уздовж огорож, стін у вигляді вертикального озеленення, щільних куліс з дерев і чагарників, трав'яного покриття (газону) на плоских перекриттях над рівнем землі – все це може бути використано як засіб організації громадського простору.

Рис. 2.2.5. Зелена стіна у торговому комплексі Зігл-Сімі (Sihlcity), Цюрих, Швейцарія.

Диференційований принцип до облаштування статичних і динамічних просторів в структурі міста передбачає використання адекватних прийомів розміщення малих форм в ув'язці з рослинністю і рельєфом, завдяки чому населення не відчуває дискомфорт, перебуваючи в просторі.

Малі архітектурні форми, як невід'ємний компонент організації простору, покликані створити необхідний рівень комфортності в місцях перебування людей. Узгодженість в перетворенні форм рельєфу та розміщення додаткових форм рослинності з розстановкою малих форм на міських вулицях, проспектах, площах, набережних стають одним з основних умов підвищення комфортності середовища.

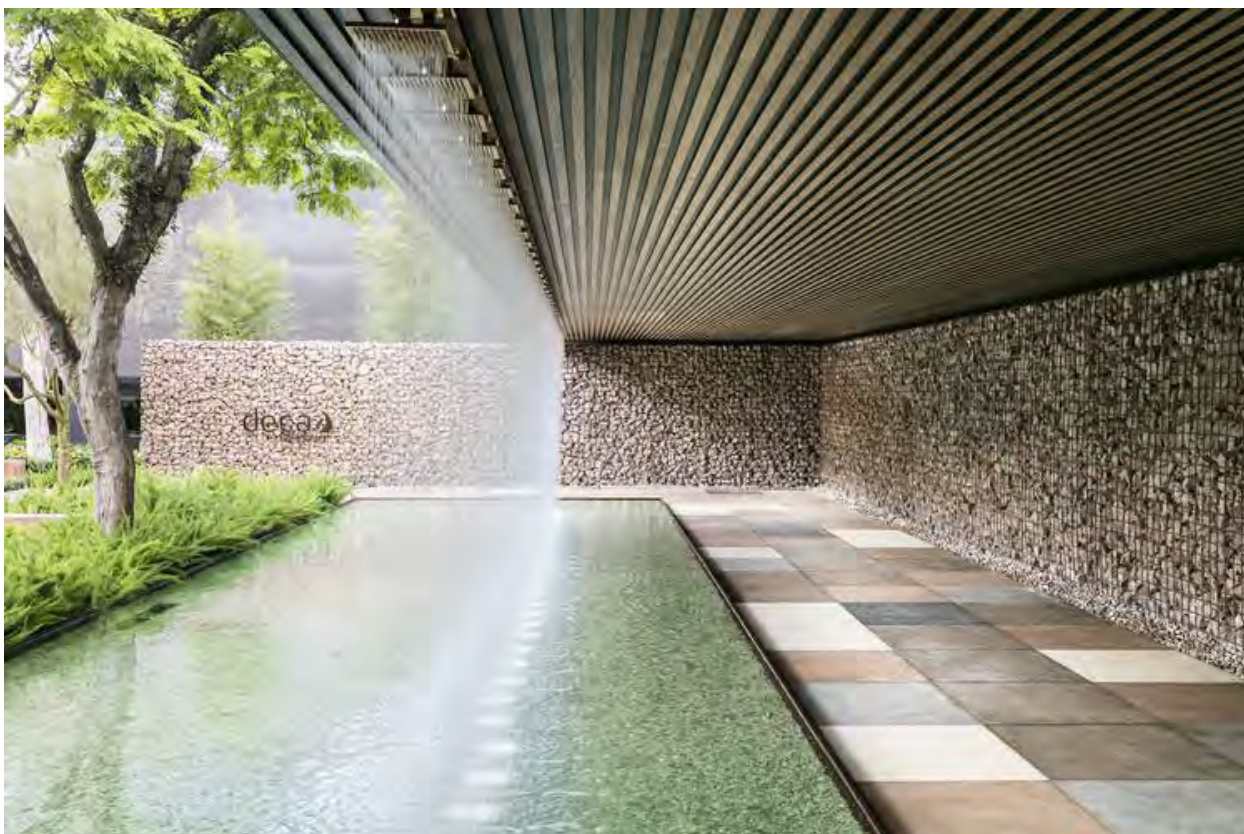
Малі архітектурні форми в якості засобу естетичної гуманізації та структуривання простору можуть виступати у вигляді скульптур на вулицях, скверах, парках, площах, набережних. Скульптури можуть акцентувати

входи до громадських будинків і елементів супутнього обслуговування. Для просторів площ міста і набережних так само може бути застосований для адаптації та екологізації простору, наприклад розміщення мобільних компонентів з елементами рослинності, створення облаштованих місць перебування людей на береговій смузі (майданчики відпочинку, сезонні центри обслуговування, дитячі ігрові простори), що сприяє поживленню ландшафту набережних міста, реалізуючи їх унікальний природний ресурс.

Рис. 2.2.6. Організація громадського простору на березі річки у Чикаго, штат Іллінойс, США.

При формуванні контурів напрямків може бути використаний прийом створення хвилеподібною структури з можливістю її заповнення лавами.

Рис. 2.2.7. Комбінація водних пристроїв і габіонів у міському саду Дека, Сан Пауло, Бразилія.

Водні пристрої один з найбільш виразних засобів і компонентів міських просторів. В умовах клімату України включення максимальної кількості таких пристроїв є досить актуальні в структурі громадських зон. Використання властивостей води безумовно впливають на людину.

Виділяються наступні стани води: стояча вода, рухлива вода. Форми застосування води можуть бути також різні. До утилітарним пристроїв відносяться питні фонтани, колодязі, плескальні басейни і т.д. Рухома падаюча вода може виступати в ролі структурируючого засобу в пішохідних зонах і захищати їх від шуму автомагістралей [22]. Такий прийом можна застосувати до формування берегових територій, а також громадських просторів з наявністю бульварів, санітарно - захисних зон в місцях трансформації їх в озеленені простори загального призначення.

Враховуючи сезонність, альтернативою використання може бути розміщення мобільних компонентів хвойної рослинності в них.

Розгляд варіантів експлуатації вулиць, бульварів, скверів в зимовий період ускладнюється необхідністю очищення покриття від снігу, це повинно бути враховано при структуруванні смуг для паркінгу. Діагональне або радіальне розташування поребриків по відношенню до осі проїжджої частини представляється найбільш доцільним і дає можливість в'їзду на дану ділянку збиральної техніки. Створення високих поребриків навколо контурів дерев з захисними решітками, пов'язане з мінімізацією впливу на їх кореневу систему сольових складів, які часто застосовуються для очищення від снігу з вуличних поверхонь.

2.3. Особливості ландшафтно-планувальної організації громадських просторів у середніх містах

У нинішній час будь-яке сучасне місто потребує систематизованого підходу і наукового переосмислення існуючого ландшафтного середовища для вдосконалення функціонування міських систем і поліпшення умов життя людини. Зараз, коли все більшого значення набуває розумова праця і не лише великі корпорації, а й цілі країни сперечаються за кращих талантів та намагаються втримати їх, все більшу роль відіграє комфортні умови проживання і наявність добре організованих громадських просторів, які б надавали необхідні умови для соціалізації та задоволення не лише фізичних, а й естетичних потреб. Тому надалі ми розглянемо особливості ландшафтно-планувальної організації, які мають найбільший вплив на пересічну людину у наш час – актуальність, атрактивність та адаптивність.

Актуальність як особливість організації громадського простору являє собою потребу населення в цьому просторі, та виражає зможу задовольнити нагальні потреби сучасної людини. Тобто, вона показує наскільки група людей, як мешканці міського середовища, зацікавленні в перебуванні саме в цьому просторі. Цю зацікавленість визначають точки дотику з його іншими

потребами: закладами громадського, побутового, розважального чи торгівельного обслуговування, його траєкторії переміщення, місця соціальних контактів, тощо.

Заклади обслуговування є центрами тяжіння, а траєкторії переміщення є осями. Осі і центри тяжіння в своєму контакті утворюють структуру просторової системи. Якщо відстань між двома центрами тяжіння завелика, то утворюється пролом на цій осі і це означає, що там доцільно створити новий громадський простір (сквер, розважальний чи торговий центр, тощо).

Актуальне місцем для організації нового громадського простору може утворитися і там, де поблизу немає ані точок, і осей просторової системи, але воно там потрібно тому що створить новий центр тяжіння, сповнить його функцією і благотворно вплине на систему в цілому. Це сприятиме розвитку як конкретної частини міста, так і усього міста в цілому.

Атрактивність являє собою привабливість простору для пересічної людини, здатність цього середовища визивати позитивні емоції і задовольняти їх духовні потреби. Вона характеризується бажанням якомога більшої кількості людей проводити свій час саме у цьому просторі, а не в схожих до нього. Основою формування атрактивності міського простору є забезпечення комунікації, у тому числі візуальної, між атрактивними об'єктами архітектурного середовища і людьми, що в ньому перебувають.

Засобами такої комунікації є просторові інформаційні об'єкти (інформаційні щити, дороговкази, скульптури, пам'ятники), і панорамні видові точки, з облаштованими там оглядовими майданчиками.

Програма формування архітектурної атрактивності середовища повинна, за наявності відповідних коштів, також передбачати розміщення об'єктів обслуговувальної інфраструктури (готелі, заклади харчування, автомобільні паркінги, місця торгівлі).

Адаптивність являє собою процес пристосування громадського простору до мінливих вимог навколишнього середовища за рахунок закладених у нього (під час проектування) потенціалу змін. Характеризується, в загальному

випадку, властивість нашого матеріального і інтелектуально-чуттєвого оточення міняти свої параметри відповідно до завдань його оптимального споживання. Ця особливість напевне є найважливішою, адже вона визначає наскільки конкретний громадський простір буде актуальним і атрактивним в найближчому, і не тільки, майбутньому.

Відмінною рисою нашого часу є все зростаюча динамічність життя суспільства, пов'язана з високими темпами розвитку нових технологій, розширенням сфери діяльності людей, посиленням міграції, рухливості населення. Рівень науково - технологічного розвитку сучасної людини дає великі можливості просторової гнучкості, а точніше адаптивності застосовуваних архітектурних рішень. Адаптивна архітектура - це перспективний напрямок архітектури, що швидко розвивається. Він аналізує фактори, що впливають на життя сучасної людини і адаптує свої функції у відповідності з вимогами експлуатації. Архітектори розробляють прийоми і засоби, що надають можливість користувачам даного простору облаштувати його виходячи з власних уподобань, поетапно розширювати і трансформувати в залежності від змін в образі життя, складі мешканців або внесення нових функцій.

В даний час головним джерелом уявлень про шляхи і принципи адаптивних перетворень громадських просторів є світова практика в області адаптивного формування середовища. Ця практика є настільки багатогранною і часто настільки суперечливою, що далеко не всі її твердження можуть бути прийняті теорією без критики. Це багато в чому визначило спірність висновків (отриманих в результаті проектної діяльності), навіть якщо вони були засновані на цілком достовірних спостереженнях. Ці спостереження дозволили виробити такі базові положення:

а) середовище проживання утворене системою матеріально-фізичних структур (просторове «тіло», комплекс об'ємів, що утворюють його наповнення

та оточення), що забезпечують виконання середовищних функцій, які є (разом зі споживачами середовища) обов'язковою частиною цього явища;

б) ці структури і їх рухи, прив'язані до динаміки і змісту процесів у середовищі, сприймаються візуально, тактильно і емоційно осмислено, і відповідність цього образу уявленням про призначення, природність і правдивість змісту середовища обумовлюють прагнення або його зберегти, або змінити потрібним споживачеві способом.

Таким чином в основі процесів адаптації лежить система проектних та практичних дій, що змінюють сформовані характеристики відповідно до запитів суспільства або людини. Цей процес визначається наступними пунктами:

- матеріальні складові об'єкта проектування (обсяги, площини, пластика, простір, обладнання, рослини і т.д.);
- параметри і стан цих матеріальних складових (статика, рух, ритм, розміри, колір, вегетаційні періоди і т.д.);
- режими діяльності, умови експлуатації (повільно, бурхливо, в теплі, при яскравому світлі і т.п.);
- менталітет і художні переваги проектувальника.

Кожна з складових частин, перерахованих вище, може вплинути на те, яким чином передбачається адаптувати середовище.

Спочатку архітектором визначається мета (або група цілей) адаптації (для чого необхідні ті чи інші зміни?). Аналіз світової проектної практики показує, що адаптивне формування середовища здійснюється при виконанні наведених нижче цілей:

1. Формування оптимальних (найбільш сприятливих) умов існування середовища. Сенс цього пункту - ліквідація чинників, що заважають комфортного існування і діяльності в середовищі (перешкод), а також навпаки - створення передових форм, які забезпечують цей комфорт. Дана група цілей добре знайома більшості проектувальників - в першу чергу це захист від несприятливих умов у відкритих середовищах. Маються на увазі різного роду

кліматичні заходи (захист від перегріву прямими сонячними променями, зміна режиму інсоляції, вітрового і температурного режиму, захист від шуму і бруду, захист від опадів (дощу, снігу) і шкідників (комах, небезпечних тварин), регулювання водного режиму та вологості повітря і т.д.) і організаційні заходи (спеціалізація середовищ, поділ людських або транспортних потоків) і т.п.

2. Зміна функцій середовища згідно певного сценарію (регулярна і запланована), яка проходить за рахунок динамічності середовища, його наповнення і об'єму. Ця ціль переслідує майже повну видозміну запланованої структури середовища і радикальну трансформацію інтер'єрів, що утворюють її. Ця трансформація «зворотна», адже техніка дозволяє багаторазово робити її, хоча й у заздалегідь обумовлених рамках. Це – «жорсткий», але дуже практичний варіант функціональної мобільності середовища, і він досить добре підходить при вирішенні так званих «типових» адаптивних ситуацій. Приклад такої ситуації - конференц-центр у Федеральній політехнічній школі Лозанни (SwissTech Convention Center, проект арх. Бюро Richter Dahl Rocha, 2014 року). Центр проектувався як модульна структура, - здатна адаптуватися до різних груп користувачів і видів подій за рахунок механічних змін гнучкої просторової структури і вбудованого обладнання. Всього за кілька хвилин кінотеатр можна трансформувати в лекторій, об'єднати простір групи аудиторій в єдину зону відпочинку студентів і т.д. - дії, досить актуальні під час проведення конференцій та інших університетських заходів.

У ландшафтному і міському відкритому середовищі зміна зовнішніх умов ускладнена, а процесуальна діяльність відносно регулярно змінюється тільки всередині сезонних і добових ритмів (вдень використання водойми у парку: для катання на човнах, ввечері - як концертний майданчик), проте дизайнерське обладнання (наприклад, зонти-автомати, регульований захист від сонця) дозволяє істотно розширити адаптивну спроможність таких середовищ і ситуацій.

3. Підсумовуючи, варто зазначити ще одну групу цілей, яка в більшості випадків є супутньою до двох перелічених вище, проте в умовах експериментального проектування іноді розглядається окремо - це генерування в адаптивному середовищі нестандартних художніх задумів і емоційних відчуттів. Ця форма адаптації стоїть ніби осторонь і від звичних прагматичних, і від утилітарних цілей адаптивного процесу - вона задовольняє духовним і творчим потребам людини, створюючи неповторний чуттєвий фон для всіх форм його діяльності. В цьому випадку середовище не тільки формує платформу для виконання «високих» завдань процесів всередині середовища, вона стає їхнім генератором і каталізатором.

Визначення цілей адаптивних перетворень об'єктів і систем середовища неминуче ставить питання: до чого (кого) пристосовується середовище? Так виникає поняття «фактор адаптації», або «причина адаптації» - джерело виникнення тих чи інших змін форм і станів середовища. Аналіз прикладів проектної практики показує, що при формуванні середовища існує три основні причини адаптаційних змін:

- Умови. Виділяють як мінімум два класи: природні (ландшафтна ситуація, температура, опади, вологість, рух повітря, характер освітлення і т.д.) і антропогенні (шум, забруднення, вібрації і т.д.);
- Процеси і функції. Зміна діяльності, яка вимагає зміни матеріальних і емоційно-естетичних параметрів середовища;
- Споживач (окрема людина, соціальні групи). У цю групу факторів входять індивідуальні потреби та уявлення, прийняті в конкретному співтоваристві, регіоні, соціальному шарі, про найкращі для них характеристики середовища.

Варто зазначити, що режими зміни станів середовища (зміна процесів, дії людини, динаміка форм і т.д.) визначаються зазвичай не окремими факторами, а їх спільною дією, причому «вага» кожного фактора всередині системи тісно пов'язана з типом середовища. Наприклад, в інтер'єрах фактор «умови»

піддається коригуванню досить легко за рахунок штучного освітлення, кондиціонування тощо, тоді як в ландшафтних формах середовища цей фактор коригується з великими труднощами: велика роль «зовнішніх» природних явищ і циклів (сезонні і добові зміни температур, вегетаційні періоди рослин та ін.). Освоєння адаптивних технологій - це діяльність в першу чергу з матеріальними носіями адаптивних властивостей: обсягами, функціями, речовими системами, фізичними реакціями споживача і т.п .; саме вони утворюють засоби адаптації, які діляться на архітектурні (об'ємні і просторові) структури, дизайнерське та інженерно-технічне оснащення, а також ландшафтні компоненти.

Висновки до розділу 2

Відповідно до виявлених аспектів, сучасних світових тенденцій та факторів впливу сформульовані основні принципи ландшафтно-планувальної організації громадських просторів у місті та розглянуті засоби, що дають змогу ефективного використання їх естетичних, екологічних, соціальних та функціональних характеристик.

Беручи до уваги, що всі розглянуті засоби впливають на екологічну ситуацію в місті в цілому, доцільним є використання особливостей з позиції збільшення природних компонентів в структурі міста. Окрім цього, виділено актуальність, атрактивність та адаптивність як найбільш впливові особливості ландшафтно-планувальної організації громадських просторів

РОЗДІЛ 3. МЕТОДИКА ЛАНДШАФТНО-ПЛАНУВАЛЬНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ГРОМАДСЬКИХ ПРОСТОРІВ У СЕРЕДНІХ МІСТАХ (НА ПРИКЛАДІ ЯДРА ЦЕНТРАЛЬНОЇ ЗОНИ М. КРЕМЕНЧУКА ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСТІ)

3.1. Аналіз вихідної ситуації

Для виконання експериментальної частини дослідження було обрано планувальне ядро центральної зони м. Кременчука Полтавської області.

Кременчук - місто обласного підпорядкування в Полтавській області України, адміністративний центр Кременчуцького району. Населення міста — 220 тисяч осіб (2019). За цим показником займає 29 місце в Україні.

Територія міста знаходиться в межах передстепової зони історичного ландшафту Подніпров'я — так званого Лівобережного терасового лісостепу, який змінюється на плато четвертої тераси степовими ділянками, що довгою смугою тягнуться вздовж лівобережної частини узбережжя ріки аж до Київського Подніпров'я. На лівому і правому берегах Дніпра – забудови Кременчука, а поміж ними, в долині Дніпра, збереглися до нашого часу типові та рідкісні напівприродні різноманітні екосистеми – Кременчуцькі плавні та різні за площею острови з лісовими, лучними та водно-болотними угіддями.

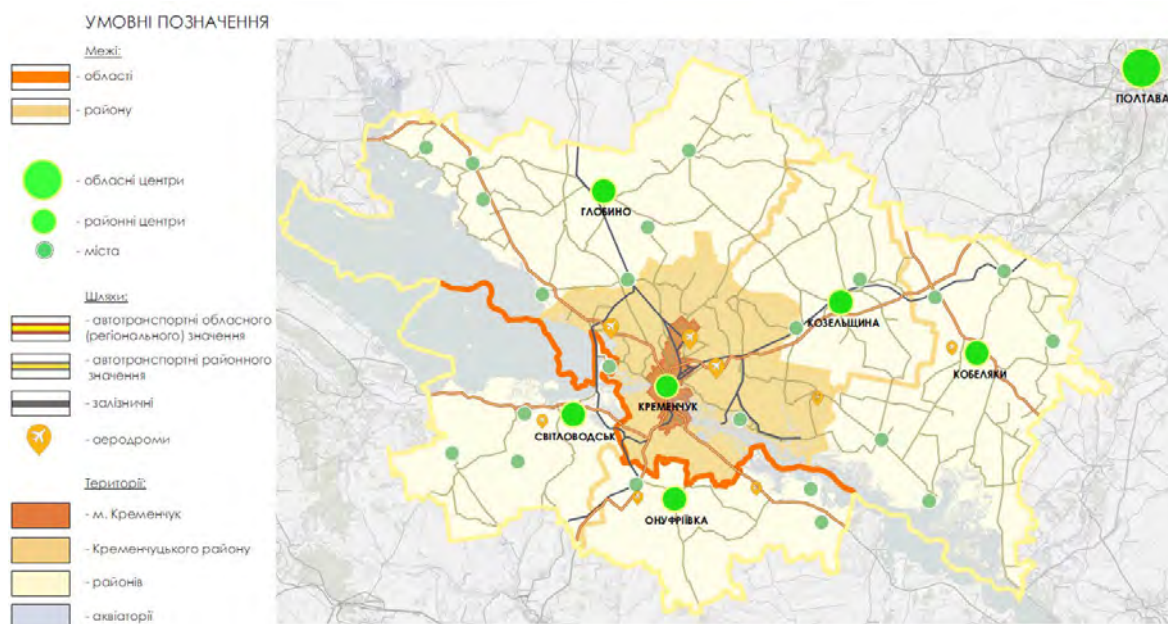

Рис. 3.1.1 Схеми розташування м. Кременчука в системі розселення

- перші згадки про ділянку

Першовитоки історії більшості міських центрів Дніпровського лісостепоного Лівобережжя традиційно пов'язуються з поетапним освоєнням їх території слов'яно-руським населенням напередодні та в часи існування Давньоруської держави. Звісно, що історичні осередки більшості таких міст мали доволі давні корені обжитості людиною ще за доби кам'яного, мідного, бронзового, раннього залізного віків, раннього середньовіччя тощо. Але попри ці факти заселеності, безперервні етапи існування міських центрів у названих місцях тривали не більше одного – двох століть, маючи значні розриви в часі між давнім і пізнішим використанням людиною тої чи іншої території [44].

Це у повній мірі стосується і Кременчуцького наддніпрянського урбаністичного осередку, де життя над річковою переправою тривало у різних місцях ще від неолітичної й енеолітичної епох [44, 238].

Від розвинутого середньовіччя традиції майбутньої міської обжитості отримали ознаки певної стабільності й обрана для проживання територія використовувалася значно триваліший час, набуваючи ознак безперервності і постійності заселення. Саме це з часом і призвело до формування історичного осередку майбутнього міського центру — історичного ареалу, до якого тяжіли більшість проявів життя у межах сучасного Кременчука [44].

- планування та зовнішній вигляд ділянки проектування на різних етапах історичного розвитку

Кременчук починався з невеличкого поселення на схилах Дніпра, яке слугувало місцем переправи. Відомий український історик і етнограф М. А. Маркевич вважав, що Кременчук виник у 1571 році, коли на цьому місці була заснована фортеця для оборони Лівобережного Придніпров'я [44].

Під час визвольної війни українського народу під проводом Б. Хмельницького з Кременчука було вигнано польських магнатів, і він став сотенним містом Чигиринського полку. З розвитком промисловості і торгівлі швидко зростало населення міста, змінювалось його обличчя. М. Арандаренко писав «Кременчук є кращим містом губернії. Вулиці тут рівні, прямі, досить

широкі, деякі з них вимощені бруківкою, багато будинків кам'яних, гарних архітектурою» [44].

Розвиток міста у XVIII ст. призводив до ускладнення його структури. Місто цього періоду складалось з трьох структурних частин: дитинець (фортеця), торг, посал (передмістя). Загальними принципами побудови композиції у цей період є функціональна і композиційна взаємодія з ландшафтом. Головними висотними орієнтирами на той час були тогочасні дерев'яні церкви - Успенська, Михайлівська, Преображенська. Головним композиційним елементом плану міста став центральний комплекс дитинця, що збігається і з його функціональною значимістю у структурі міста [44].

Перший план Кременчука був складений у 1748 році. Його головною метою було реконструювання Кременчуцької фортеці. У 1774 р. виконано «План Новоросийської губерний города Кременчука с показаним в оном разного строения и городовм укреплением». Місто в цей період розплановане на засадах класичної регулярності: з'являється ортогональна вулична мережа за межами укріплень, трохи розрегульовується старе порядкове планування у фортеці [44].

Значний вплив на територіальну організацію центральної частини і взагалі всього міста мав план забудови 1805 року, який був виконаний під керівництвом арх. М. Амвросімова. У переплануванні Кременчука позначилося нове розуміння задач планування, що змінило колишнє уявлення про місто як про замкнуту систему вулиць в оточенні фортечних стін. Головною композиційною віссю в цей період стала вулиця, яка з'єднує магістратську площу та майдан, в центрі якого за проектом видатного архітектора Джакомо Каваренгі було споруджено Соборний храм. Почалося розростання міста у північному та північно-східному напрямках за рахунок промислових та сельбищних територій [44].

У «Плані перепланування Кременчука» 1840 року закладався подальший розвиток планувальної структури на основі регулярного плану, місто продовжувало зростати у північному та північно-східному напрямках [ІАОП].

Вигідне розташування Кременчука на перехресті старовинних торговельних шляхів, на головній водній артерії України й особливо запровадження на Дніпрі пароплавства сприяли швидкому зростанню міста, перетворенню його в значний торговельно-промисловий центр губернії. Професор Ю. Янсон оцінював торгове значення Кременчука так: «На всім Дніпрі між порогами і гирлом Прип'яті немає місця важливішого в торговому відношенні, ніж Кременчук».

Кін. XIX – поч. XX ст.

2019 р.

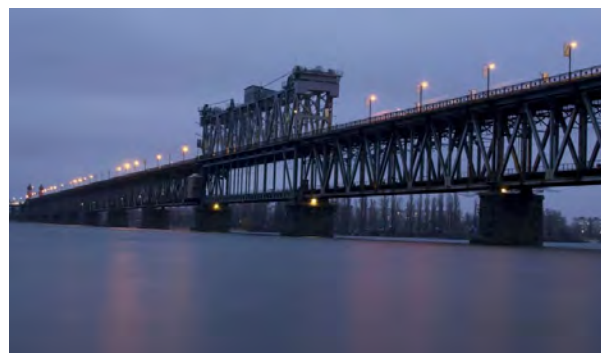

Рис. 3.1.2. Вулиця Катерининська (Соборна), м. Кременчук

Кременчук був найголовнішим пунктом судноплавства на Дніпрі. Новий поштовх до розвитку дало відкриття в 1869 році руху поїздів через місто й спорудження залізничного мосту через Дніпро, який називали одним із чудес європейського технічного мистецтва».

XIX ст.

2019 р.

Рис. 3.1.3 Крюківський міст, м. Кременчук

Разом із промисловістю зростало і населення міста. Якщо в 1926 р. в Кременчуці налічувалося 58 832 жителі, то за даними перепису 1939 р. тут було вже 89 723 чоловіка. Здійснювались великі роботи по благоустрою і

озелененню Кременчука. Для захисту від повені, від якої протягом усієї історії міста потерпало населення, була збудована постійна водозахисна дамба завдовжки 19,5 км. На Сінній площі, на місці колишнього болота, закладено новий парк [44].

В часи Другої світової війни, 9 вересня 1941 року німецькі війська захопили місто. 1 вересня 1942 р. місто стало центром новоутвореного Кременчуцького гебіту. На території Кременчука було створено мережу концтаборів, де за два роки окупації було розстріляно і замордовано понад 97 тисяч людей. На місці одного з колишніх таборів тепер споруджено меморіал «Вічно Живим». 29 вересня 1943 року, після триденних боїв, місто зайняли радянські війська. Житловий фонд міста було зруйновано на 95 %, було знищено 93 промислові підприємства, усі культурно-просвітницькі та навчальні заклади, залізницю, електростанцію, міст через Дніпро. На місці квітучого, зеленого Кременчука фашисти залишили руїни і згарища.

Після визволення міста почалось його відродження. В 1954 році починається спорудження Кременчуцької ГЕС. У грудні 1959 року вона дала перший струм. Індустріалізація міста вносить великі зміни в зовнішній вигляд міста, сприяє росту населення, піднесенню його добробуту і культурного рівня. У 80-ті роки був розроблений генеральний план, основною проблемою якого стало збереження стійкої екологічної рівноваги, суттєвого покращення стану оточуючого середовища в місті [44].

ПОЕТАПНІ СХЕМИ РОЗВИТКУ ДІЛЯНКИ

Рис. 3.1.4. План Кременчуцької фортеці, 1695 р.

Рис. 3.1.5. План міста Кременчук в кінці XVIII ст.

Рис. 3.1.6. Картографічні матеріали: м. Кременчук, 1930 та 1985 р. відповідно

1941 р.

1944 р.

Рис. 3.1.7. Німецька аерофотозйомка м. Кременчука 15 січня 1941 р. та 23 січня 1944 р. відповідно

Рис. 3.1.8 Картографічні матеріали: м. Кременчук 1970-ті – 1980-ті рр.

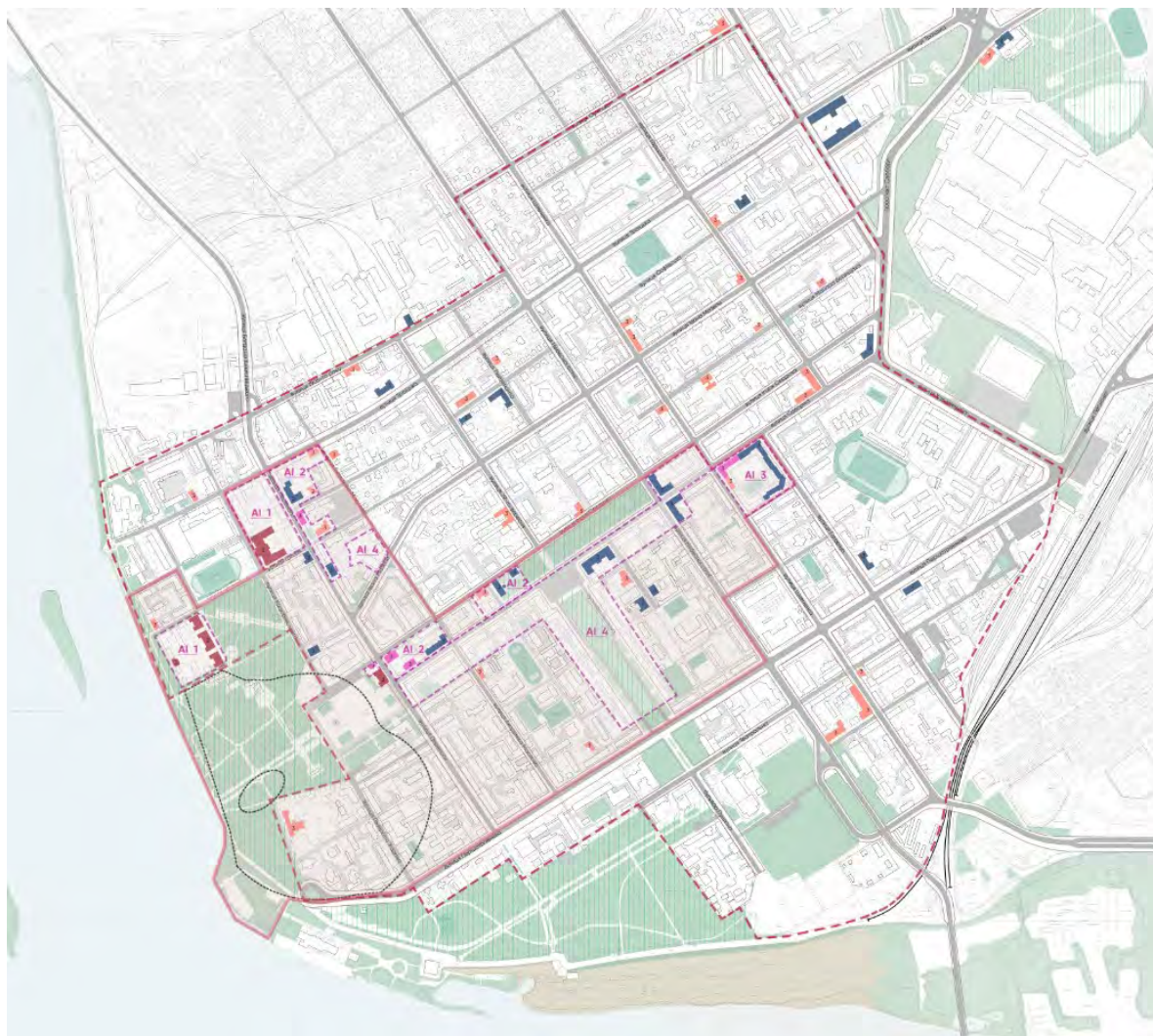

Рис. 3.1.9. Отрофотозйомка Google м. Кременчук 2018 р.

- Історико-культурна цінність елементів урбанізованого середовища

Місто Кременчук занесено до Списку історичних населених місць України згідно з постановами Кабінету Міністрів від 26.07.2001 №878 «Про затвердження Списку історичних населених місць України». Згідно Історико-архітектурному опорну плану, територія проектування потрапляє в межі історичного ареалу [44].

В межах центральної частина міста розташовані об'єкти культурної спадщини (Дод.)

Рис.3.1.10. Схема фрагменту Історико-архітектурного опорного плану м. Кременчук

Структурно-функціональний аналіз урбанізованого середовища

Центральна частина міста на півдні лівобережного Кременчука, район з найбільш розвиненою інфраструктурою. Територія обмежена: на півночі: вулицями 1905 року, Небесної Сотні та Сумською; на сході: вулицею Лікаря О. Богаєвського, проспектом Свободи та вулицею Халаменюка; на південному сході: залізницею, парком Придніпровським (до вул. Миколи Залудяка); на півдні: вулицями Театральною та Першотравневою; на заході: Придніпровським парком.

Рис.3.1.11. Схема Детального плану території центральної частини

Особливості розташування об'єктів різного призначення

Аналіз розташування об'єктів сфери громадського обслуговування за щільністю просторового розміщення, а саме:

- учбово-виховних, культурно-познавальних, розважальних закладів;
- підприємств торгівлі, побутового обслуговування;
- закладів громадського харчування.

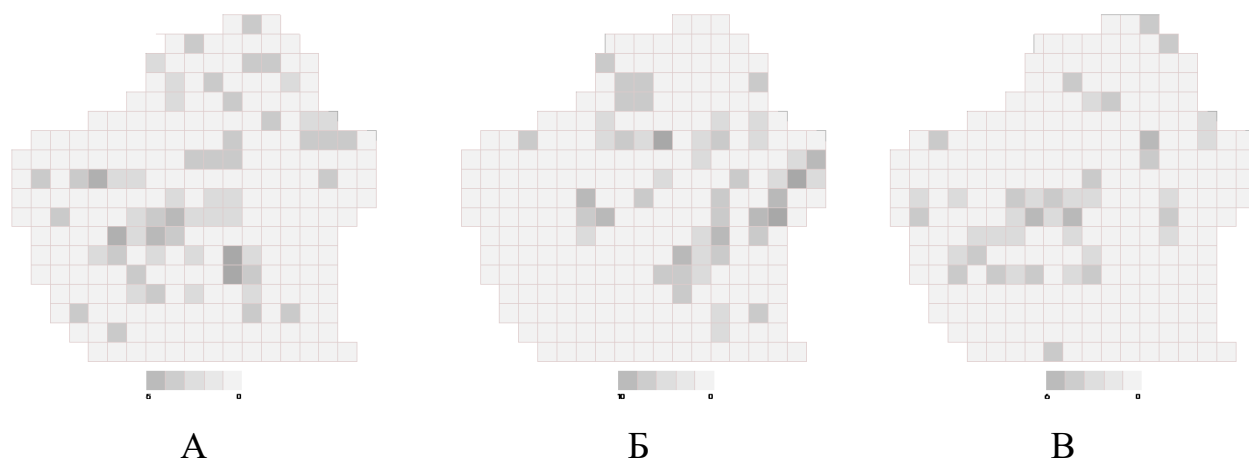

Рис.3.1.12 Аналіз розташування об'єктів сфери громадського обслуговування за щільністю просторового розміщення (А - учбово-виховних, культурно-познавальних, розважальних закладів; Б - підприємств торгівлі, побутового обслуговування; В - закладів громадського харчування)

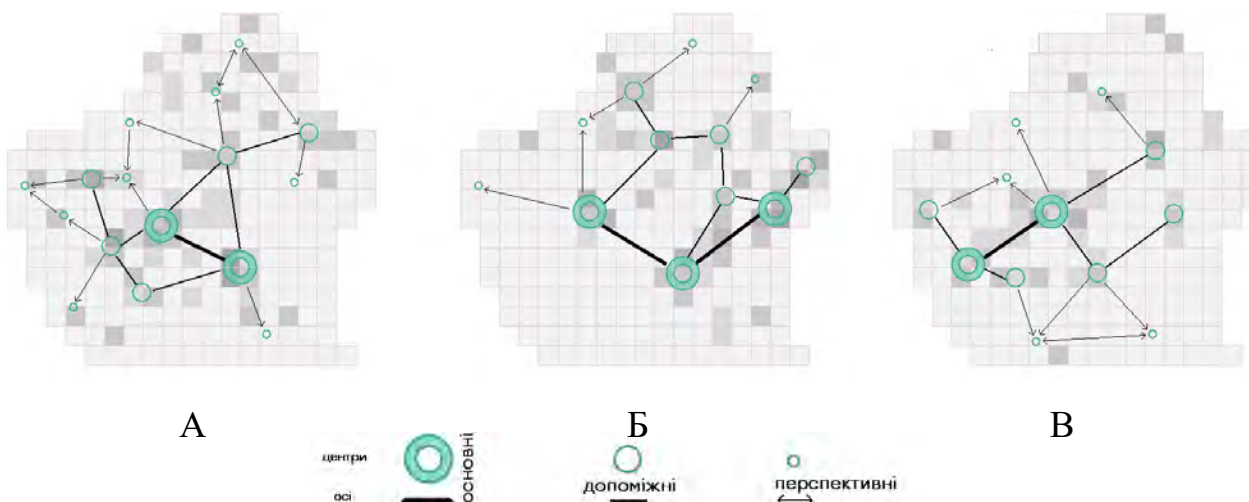

Рис. 3.1.13 Просторовий каркас розвитку громадських просторів центральної зони міста Кременчука за критерієм щільності (А - учбово-виховних, культурно-познавальних, розважальних закладів; Б - підприємств торгівлі, побутового обслуговування; В - закладів громадського харчування)

На основі аналізу за критерієм щільності вдалося визначити основні та допоміжні центри тяжіння, що в сукупності наочно демонструють перенавантаження головної осі центральної зони міста. Також вдалося виявити прогалини в структурі розміщення та, на основі цього, запропонувати перспективні точки тяжіння за для досягнення балансу в навантаженні на систему громадських просторів і міське середовище в цілому

Маршрути руху пішоходів і транспорту

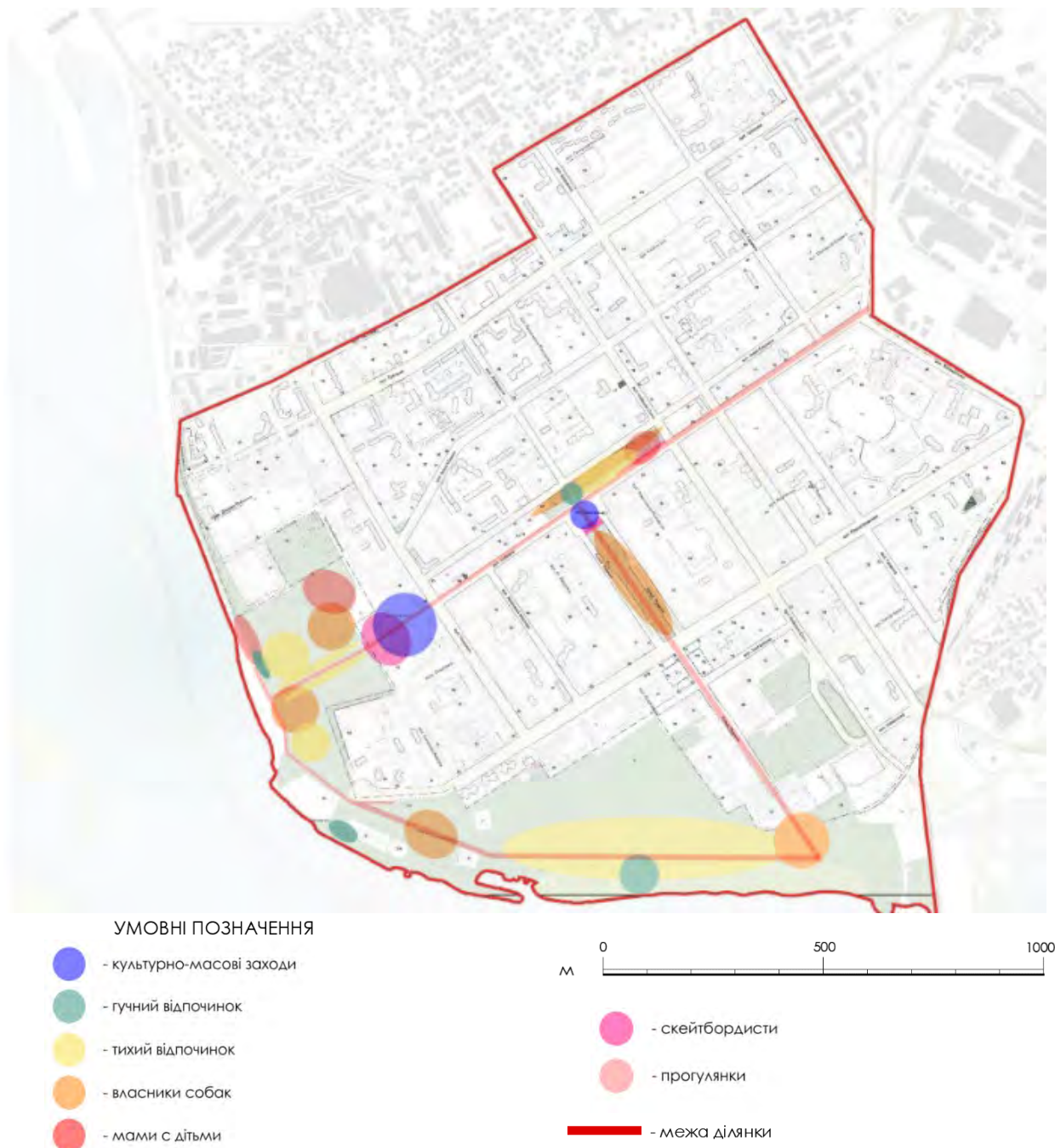
Рис.3.1.14. Схема інтенсивності руху пішоходів

Основні маршрути руху пішоходів пролягають вздовж вулиць міста та по рекреаційних територіях. Найбільш інтенсивне піше переміщення можна прослідкувати вздовж вул. Соборної, що є центральною у місті та по території скверу ім. Олега Бабаєва, який розташований на цій вулиці. Також високу інтенсивність спостерігаємо по головній алеї Придніпровського парку та по частині набережної смуги. Шлях до них пролягає через головну міську площу,

яка за відсутності культурно-масових заходів відіграє виключно транзитну роль. Окрім цього, при інтенсивний рух бачимо в районі центрального ринку.

Вздовж західної частини набережної смуги зберігається лише незначна інтенсивність руху, що можна пояснити відсутністю елементів стимуляції інтересу на шляху та вузла тяжіння в його кінцевій точці.

Місця локалізації типових ситуацій життєдіяльності

Рис. 3.1.15. Схема локалізації типових ситуацій життєдіяльності у досліджуваному просторі

На Рис. 3.1.15 висвітлені основні процеси життєдіяльності у досліджуваному просторі, а саме:

- прогулянки (по вул. Соборній, через площу Перемоги та парк «Придніпровський» до набережної р. Дніпро, рідше маршрут продовжується вздовж набережної смуги);
- культурно-масові заходи (що проходять з високою частотою на площі Незалежності, рідші, але більш масштабні – на пл. Перемоги);
- тихий відпочинок (сквер ім. Бабаєва, частини парків «Ювілейний» та «Придніпровський»);
- гучний відпочинок (диско-бари у парках «Ювілейний» та «Придніпровський», паркова біля будівлі мин. Річкового порту, куди вночі приїздить молодь, гучно слухає музику з авто та розпиває алкогольні напої);
- вигул собак (парки та сквери міста);
- мами з дітьми (частина скверу ім. Бабаєва, віддалені ділянки парку «Придніпровський»);
- скейтбордисти (через відсутність спеціалізованих місць концентруються на площах міста та вздовж прилеглої до скверу ім. Бабаєва частини вулиці Соборної).

Узагальнення результатів структурно-функціонального аналізу

Через відсутність належної якісної організації громадського простору, велика кількість сумісних та несумісних процесів життєдіяльності населення накладається один на інший. Збіг несумісних між собою процесів утворює функціональний конфлікт, що негативно впливає на психоемоційний стан користувачів середовища. Незважаючи на нормативно достатню для м. Кременчук площу та кількість громадських просторів для комфортного перебування та відпочинку різного за віком, родом зайнятості, інтересами та дозвіллям населення, на досліджуваній території утворюються функціональні конфлікти більшість з яких зосереджується у впорядкованому міському

середовищі. Це викликано низьким рівнем організації більшості решти міських громадських просторів, які мали б, приваблюючи населення, бути спеціалізовані під певні відповідні функції та відносно рівномірно розподіляти навантаження між собою.

Композиційний аналіз природного ландшафту

Головними формами природного ландшафту, що мали визначальний і безпосередній вплив на формування містобудівної структури, панорами та силуету як лівобережної, так і правобережної частин Кременчука можна вважати: річку Дніпро, дніпровські острови, правобережні Крюківські і Білецьківські плавні; річкові тераси Дніпра, особливо, заплавна та третя борова (Піщана гора) на лівобережжі, та заплавна і третя (Деївська гора) на правобережжі, а також поверхові виходи Українського кристалічного щита.

Аналіз геоморфології рельєфу як природно-кліматичного фактору центральної зони міста (Дод.), від якого залежить форма, конфігурація, напрям, ландшафтне наповнення, визначає рельєф як сприятливий (на ділянці проектування здебільшого незначний, окрім частини набережної смуги р. Дніпро, що межує з Придніпровським парком). Сальдо висот між берегом та парком становить майже 6 м, скіс укріплений стрімкою стіною з каменю.

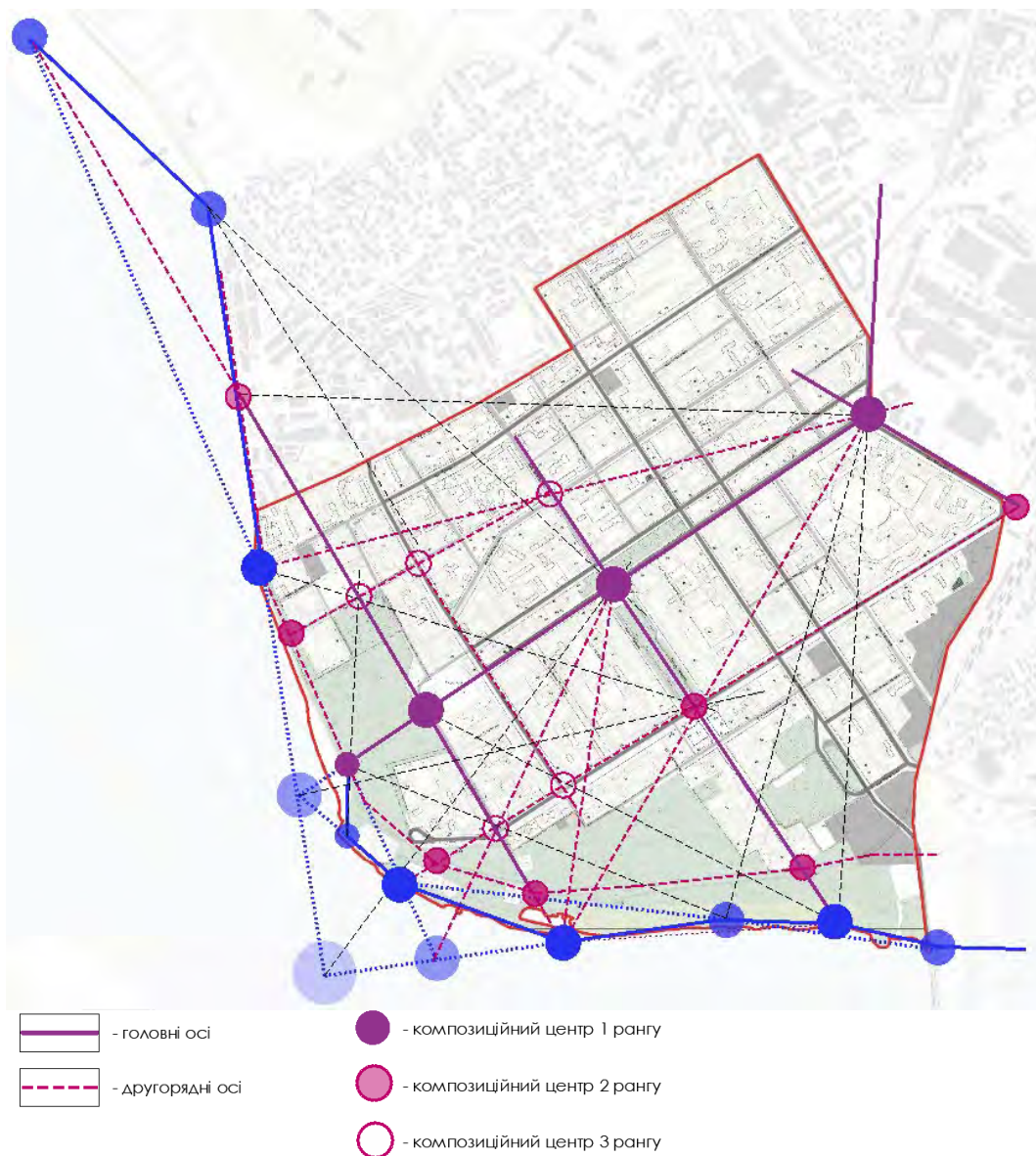
На основі композиційного аналізу природного ландшафту виявлено композиційно активні точки, що займають вагоме місце в формуванні естетичних та екологічних якостей.

Рис. 3.1.16. Схема композиційного аналізу природного ландшафту

Контур водойми (р. Дніпро) обведено ломаною лінією, що утворює напрями, для визначення композиційно активних точок природного ландшафту ділянки проектування. Перетини суміжних ліній утворюють вузли першого подяку, проміжних – другого та третього. Визначено пропорційні залежності між довжинами окремих фрагментів ліній побудови. За модуль прийнято величину L .

Композиційний аналіз техногенного ландшафту

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ

Рис. 3.1.17. Схема аналізу існуючої планувальної і об'ємно-просторової композиції містобудівного об'єкта

На схемі (Рис.25) нанесені візуальні осі та композиційні центри містобудівного об'єкта, виявлені шляхом співставлення вузлових елементів урбанізованого середовища, візуальних композиційних осей, маршрутів руху людини у просторі, композиційно активних точок природного ландшафту та їх направляючих прямих.

Узагальнення результатів композиційного аналізу

На основі проведеного композиційного аналізу, можна зробити висновок, що ступінь узгодженості елементів планування та забудови з природними компонентами ландшафту достатньо високий. Наповнення території є співмасштабним. Елементи пропорційно поєднуються та взаємодіють один з одним.

Стилістична єдність архітектури і предметного наповнення середовища наявна частково, здебільшого виражена в об'єктах благоустрою. Стилістично агресивними є рекламні вивіски, наземні інженерні споруди, тимчасові споруди (кіоски) тощо, що неузгоджені з оточуючою забудовою.

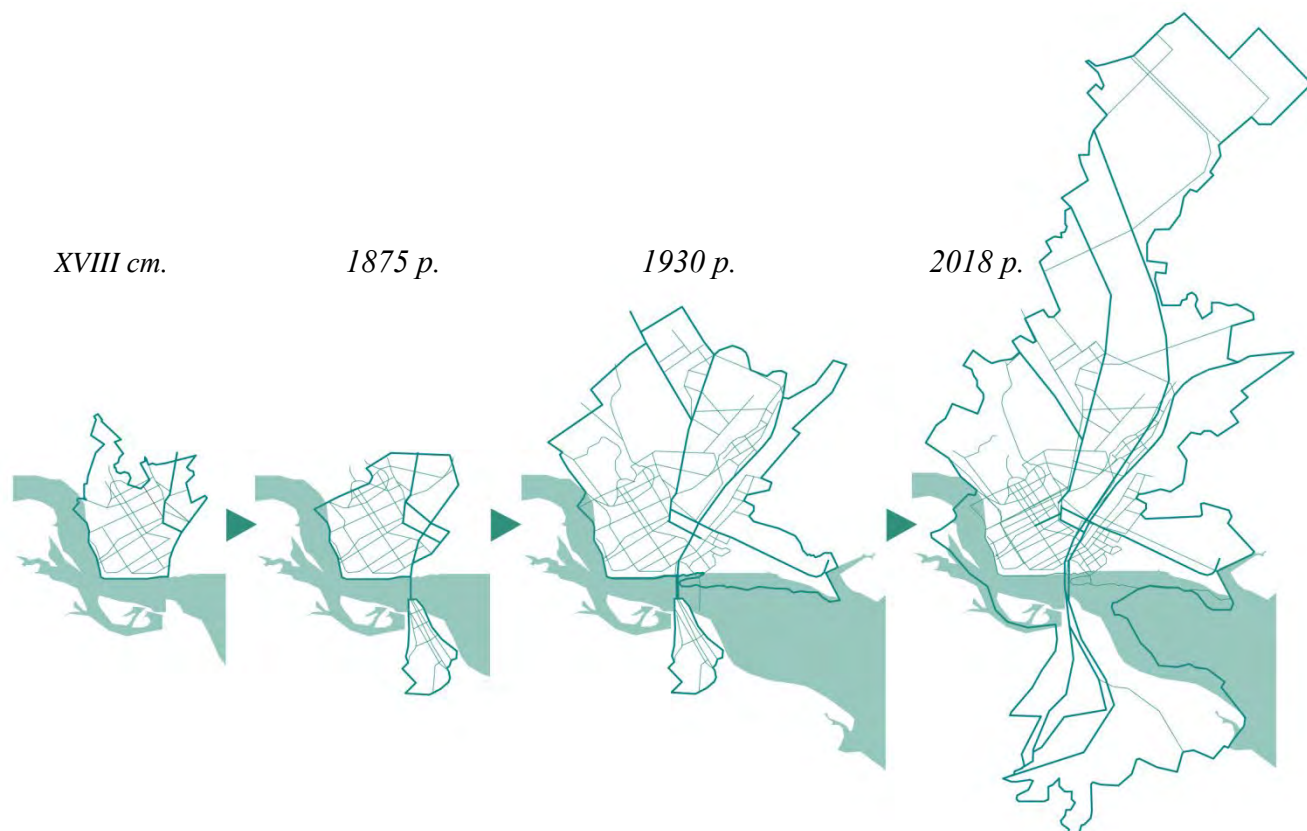
Гідний благоустрій території точковий, концентрується в деяких виявлених композиційних центрах. Наявне на аналізованій ділянці озеленення впорядковане, має високі декоративні якості, проте виявити єдину сформовану систему не вдалося.

Загалом естетичний рівень довкілля має високий потенціал до розвитку, що можливо втілити шляхом взаємоузгодження існуючого наповнення середовища та гармонійно-правильного його доповнення.

Еволюційно-генетичний аналіз розпланування містобудівного об'єкта

Схема спадковості територіально-планувального розвитку демонструє як змінювалися межі містобудівного об'єкта протягом останніх століть.

Найдавніші знайдені картографічні матеріали (XVIII ст.) визначають, що сформоване місто охоплює сучасну центральну частину та північні прилеглі території. Вигідне розташування Кременчука на перехресті старовинних торговельних шляхів на головній водній артерії України та запровадження пароплавства сприяли його швидкому зростанню. Новий поштовх до розвитку дало спорудження залізничного мосту в 1869 р. Відбувається значне розширення меж міста вздовж берегової лінії та відносно рівномірно навколо. Подальше зростання території формується по північно-південній осі, що є перпендикулярною до річки Дніпро.

Рис.3.1.18. Схема спадковості територіально-планувального розвитку містобудівного об'єкта

Таким чином, можна прослідкувати, що територіально-планувальний розвиток міста протягом останніх століть відбувався в двох вимірах: навколо першосформованого ядра (сучасної центральної зони) та вздовж північно-південній осі.

Аналіз способів кодування інформації значимої для місцевого населення

Кодування інформації – це важливий компонент у ефективному функціонуванні системи «людина – інформація – містобудівне середовище». Способи кодування можуть бути різні: від текстової та цифрової форми до кольорів, знаків тощо. На аналізованій ділянці одним із прийомів є встановлення пам'ятників та скульптурних композицій.

Пам'ятний знак кременчуцькій щуці – є візитною карткою міста. «Пливе щука з Кременчука» — саме так називається народна пісня зі збірки Тараса Шевченка. 29 липня 2009 року на набережній Дніпра, у

парку, відбулося урочисте відкриття пам'ятника, скульптором якого є Володимир Максименко. Під час відкриття пам'ятника відбулася знакова подія: по Дніпру пропливав чотирিপалубний теплохід «Тарас Шевченко». Такі великі судна у Кременчуці пропливають нечасто. У місті швидко виникло новітнє повір'я: якщо закохані покладуть свої руки в пащу щуці, то навіки будуть разом.

Визначною людиною для міста та жителів був Олег Бабаєв. Як міський голова мав неабияку підтримку громадян. 26 липня 2014 року на нього відбувся напад, дві кулі влучили у автомобіль, одна — в груди Бабаєва. Від отриманих травм він помер на місці злочину. 19 січня 2015 року у сквері, вже названому на честь вбитого міського голови, було відкрито пам'ятник Олегу Бабаєву.

Рис.3.1.19.. Пам'ятник «Щука з Кременчука»

Рис3.1.20. Пам'ятник Олегу Бабаєву

Узагальнення результатів еволюційно-генетичного аналізу

Таким чином, під час еволюційно-генетичного аналізу урбанізованого середовища виявлено, що територіально-планувальний розвиток міста протягом останніх століть відбувався в двох вимірах: навколо першосформованного ядра (сучасної центральної зони) та вздовж північно-південній осі (Рис. 38).

Сталі закономірності планувальної організації та забудови містобудівного об'єкта полягають в регулярній планувальній системі, що збережена якнайменше з XVIII ст., а в процесі розвитку стала міським ядром; поетапному розосередженню зелених масивів на кордоні з північного боку мажі ділянки аналізу та збереженню географічного розташування площ та парку «Ювілейний».

Кодування інформації значимої для населення відбувається шляхом встановлення пам'ятників та скульптурних композицій місця встановлення яких збігаються з композиційними центрами або осями.

Емоційне забарвлення реакцій людини на оточення

Після огляду ділянки під проектування, на основі спостережень можна зазначити, що найбільш емоційно сприятливими територіями є: зони озеленення, що викликають емоції спокою та затишку; набережна та Дніпрові пейзажі – умиротворення. Собор святого Миколая Чудотворця пробуджує спокій та душевне наповнення. Також емоції позитивного характеру охоплюють на територіях з якісним благоустроєм (комфорт, радість), у зонах видимості привабливих фасадів (захоплення, інтерес), та біля учбово-виховних (розчулення), науково-дослідницьких та спортивних закладів (гордість).

Нейтральне емоційне забарвлення викликає рядова забудова, прибудинкові території та велика кількість вулиць і проїздів (байдужість).

Негативні емоції переважають біля засмічених територій (засмучення), медичних установ (жаль, смуток), вздовж частини вул. Богаєвського, де

пролягає ж/д сполучання та у місцях скупчення великої кількості людей, які на це не розраховані (страх, роздратування).

Асоціації, пов'язані з досліджуваним середовищем

Центральна частина м. Кременчук у мене викликає різні асоціації. З одного боку відчуття гордості, адже я пишаюся своїм містом, його історією. Час від часу приїжджаючи до Кременчука, я бачу поліпшення міського благоустрою, і це не може не викликати радість. З іншого – смуток, адже я розумію, що цих заходів не достатньо задля суттєвого покращення рівня організації територій міста і комфортного перебування населення в ньому.

Пішки від Ювілейного до Придніпровського,
По затишних алеях і мимо реєстру,
Де підносяться гордовито, мов глянцеві постери,
Соціалістичні мурали-фрески.

Там із давних давен вже палав вогонь
І еліти студентської гріло зарево,
Там zostався навік слід Вернадського
Перетворившись на світло Бабаєва.
"Автопробігом по бездоріжжю вдаримо!"
Що може бути впливовішим фактором?
Мова - багатство. І ми багаті цитатами,
Словами Великого Комбінатора.

Узагальнення результатів асоціативно-образного аналізу

Асоціативно-образний аналіз урбанізованого середовища показав, що місто Кременчук має об'єкти, які матеріалізують колективну пам'ять про минулі події, легенди про елементи оточення, які опредметнюють емоційний зв'язок людини з місцем, тобто свою досить потужну історію.

Території центральної зони міста викликають різні емоції. Позитивні емоційні реакції (стимули) викликають озеленені території, природні пейзажі, деякі будівлі та невелика кількість територій з якісною організацією та благоустроєм, тобто тих, що є комфортними для населення та задовольняє його потреби. Високий відсоток ділянки має нейтральне емоційне забарвлення, це - рядова забудова, прибудинкові території та велика кількість вулиць і проїздів. Найвагомішими подразниками емоційних реакцій людини на оточення є занедбані та засмічені території, місця скупчення великої кількості людей, які на це не розраховані.

Останні потребують реорганізації та коригування в багатьох аспектах, проте, на мою думку, вони мають високий потенціал для створення сучасного взаємоузгодженого середовища, що пристосовується під різноманітні процеси життєдіяльності населення та для забезпечення комфортного перебування в ньому.

3.2. Ландшафтно-планувальне рішення організації громадських просторів ядра центральної зони м. Кременчука Полтавської області

Відповідно до більшості наукових робіт потняття «громадського простору» це міську пішохідну територію поліфункціонального призначення (рекреаційного, ландшафтно-рекреаційного, репрезентаційного, комерційного, комемораційного тощо), яка сформувалася під впливом історичних, культурних, соціальних та економічних умов, та є рівнодоступною у користуванні. Особливе значення мають ландшафтні компоненти міста. Тому пропонується формування системи громадських просторів, об'єднаних екологічним каркасом. Одним із елементом мережі пропонується пішохідний прогулянковий маршрут, який проходить повз пам'ятки історико-культурної спадщини. Також маршрут прямує «крізь»

кафе, виставкові майданчики, спортивні та розважальні установи, рекреаційні простори.

У проекті пропонується формування екологічного каркаса - системи зелених насаджень необхідних для створення комфортного середовища шляхом включення нових зелених зон різного розміру для організації єдиної пов'язаної системи озеленення. При формуванні громадського простору враховується багатофункціональна програма, що об'єднує споживчі, рекреаційні, розважальні, комунікативні, пізнавальні, ігрові, спортивні, оздоровчі функції. Багатофункціональність полягає в різноманітності призначення і форм використання просторів, поліфункціональної оснащеності, можливості і свободи вибору різних програм використання.

В організації середовища враховані кліматичні особливості міста Кременчук і можливості всесезонного використання території. Особлива увагу приділяється взаємодії відкритих і закритих просторів, можливості їх трансформації в залежності від пори року.

Доступність середовища забезпечується пристроєм зв'язків на різних просторових рівнях - організацією пішохідних шляхів, вертикальним плануванням території, взаємозв'язком відкритих і закритих просторів, системами обладнання, освітлення, підсвічування, урахуванням інтересів людей з обмеженими можливостями, інвалідів і маломобільних груп.

Стійкість досягається за рахунок створення сприятливого екологічної обстановки і надання нової якості суспільних просторів засобами ландшафтного дизайну. Проектом передбачено використання геопластики - перетворення рельєфу шляхом штучного створення зелених пагорбів вздовж пішохідних доріжок. Пагорби створюють максимально повну ілюзію усамітнення, заглибленості в природне середовище. Прийоми ландшафтного озеленення містять набір функціональних, композиційних і семантичних характеристик просторової організації.

Відтворення природного каркасу - повернення відкритим просторів району втрачених природних територій, відновлення екологічного балансу,

включення в загальноміську структуру зелених маршрутів, використання ландшафтних засобів як способу формування ідентичності району сприяє формуванню здорового середовища.

Завдяки потенціалу багатофункціонального використання відкритих просторів, різноманітності маршрутів руху, цілорічному функціонування сквер нового якості набуває ознак адаптивності, актуальності та атрактивності..

Ділянка для детальної розробки обмежена провулком Д. Тьомкіна, пішохідною зоною та центральною набережною. Відповідно до Детального плану території центральної зони міста Кременчук призначення визначається як території зелених насаджень загального користування.. Ділянка не потрапляє у комплексні охоронні зони об'єктів історико-культурної спадщини міста.

3.3. Алгоритм ландшафтно-планувальної організації громадських просторів

Теоретичний рівень - пов'язаний з переважанням розумової діяльності, з осмисленням емпіричних матеріалів. Передбачає висування гіпотези та пошук концептуальних моделей зеленого пішохідного шляху [66].

Процес наукового дослідження, як правило, починається з визначення об'єкта та предмета дослідження [66].

Для визначення концепції ландшафтно-планувальної організації зелених пішохідних шляхів необхідно проаналізувати фактори та умови, які впливають на об'єкт дослідження в процесі його ландшафтно-планувальної організації. До факторів ландшафтно-планувальної організації архітектурного середовища зелених пішохідних шляхів відносяться: містобудівні, соціальні, екологічні, природно-кліматичні, інженерно-технічні, естетичні, соціальні та психологічні [66].

Для вирішення процесу ландшафтно-планувальної організації формується гіпотеза. Гіпотеза - це запропоноване вирішення проблем або завдань. Вона визначає

головний напрямок наукового пошуку та є основним методологічним інструментом, який організує весь процес дослідження [66].

Щоб сформуванню гіпотезу необхідно визначити напрямок досліджень. Напрямки визначаються завдяки аналізу досліджень робіт попередників. Проводячи аналіз робіт попередників необхідно виявити основні проблеми та особливості ландшафтної організації; тенденціях розвитку, прийоми та методи ландшафтної організації. Цей блок практично являє собою вибір напрямку, в якому буде сформована концепція ландшафтної організації обраної ділянки, та встановлює обмеження дослідження [66]

В процесі формування концепції слід також визначити основні принципи - загальні положення, яким повинна задовольняти гіпотеза. Реалізація концепції відбувається на підставі визначеної методики ландшафтної організації, яка включає методи передпроектного аналізу, оцінки стану міського середовища та розробки вирішеної архітектурно-ландшафтної організації. З метою визначення найбільш відповідних методів щодо реалізації концепції доцільно застосовувати методи моделювання: функціональне, концептуальне, графоаналітичне, просторове, макетне та математичне тощо [66].

В даному дослідженні розроблена типологічна модель, яка передбачає функціональний розподіл на підпростори, та визначає основні вимоги щодо елементів благоустрою та озеленення в кожному типі підпростору, що впливає на функціонально-планувальну оптимізацію. При цьому необхідно застосовувати комплексний підхід до вирішення науково-методологічних, теоретичних і експериментальних завдань, а також враховувати природні обмеження [66].

Реалізація методики здійснюється на підставі визначеного алгоритму - чітко організованому комплексу дій, спрямованому на отримання результату.

Алгоритм ландшафтно-планувальної організації громадських просторів у містах видається доцільним поводити по такій умовній схемі, що має такі етапи.

1 – передбачає загальне ознайомлення із природо-містобудівною ситуацією (проектні матеріали, літературні дані, аналоги тощо); ретроспективний аналіз; тенденції й проблеми.

2 – включає комплексний аналіз ознак та оцінку сучасного стану просторів в структурі міського середовища, тобто визначає аспекти, тенденції, фактори і умови, що впливають на ландшафтно-планувальну організацію;

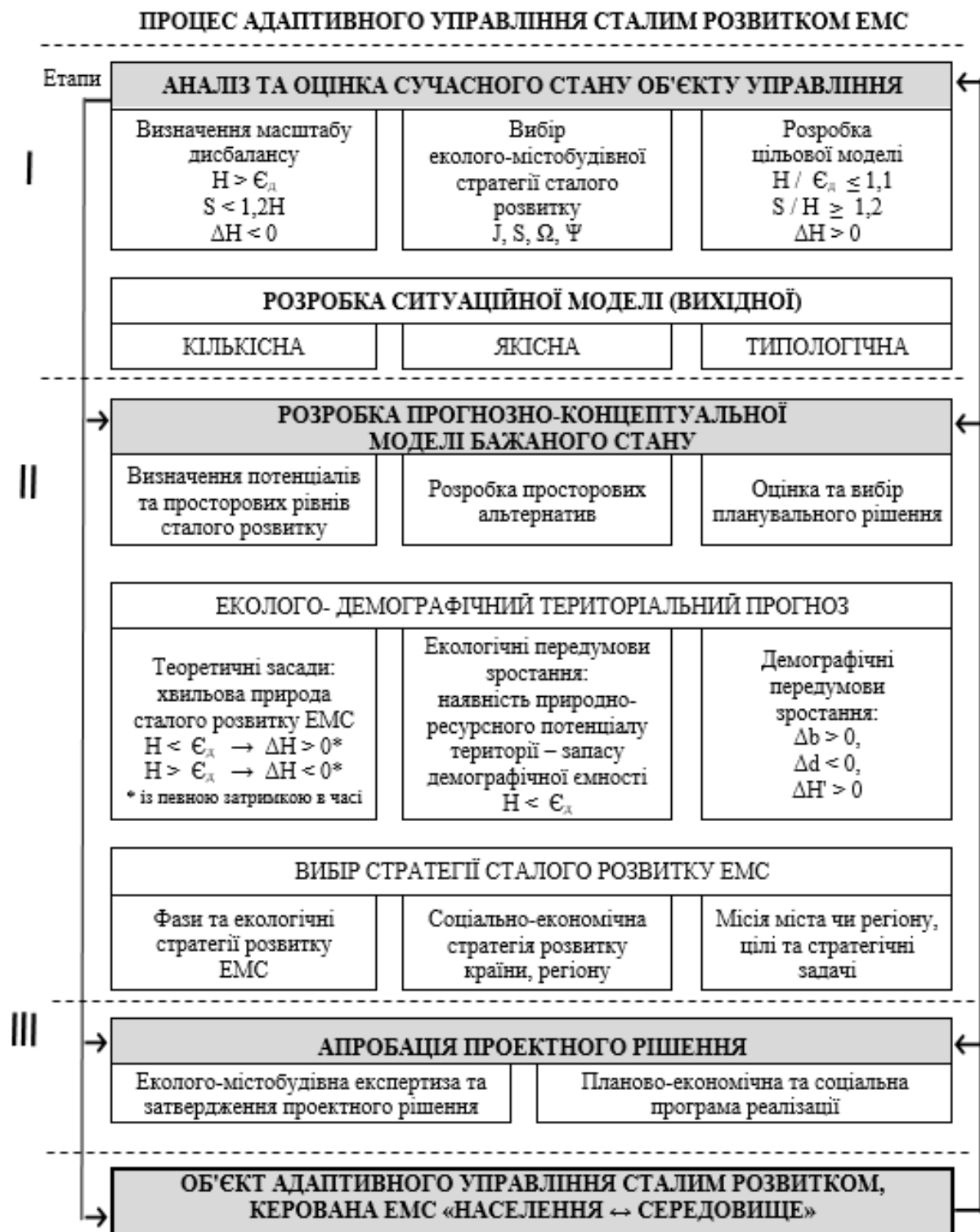
3 – приводиться на основі виділення основних структурних підрозділів, зв'язки між якими характеризують функціональне значення та територіальну організацію системи за допомогою аналізу попереднього досвіду досліджень цих питань, зокрема аналіз наукових праць провідних учених, концепцій та специфічних підходів:

4 - передбачає більш глибоке вивчення об'єкту, його планувальної структури та трансформацій, які відбуваються з ними і впливають на прийняте рішення;

5 - на основі результатів означених етапів проводиться розробка проектних варіантів;

6 - проводиться детальна оцінка, означаються висновки й рекомендації із корегування прийнятого варіанту, здійснюється оформлення.

Результати заключного етапу АЛА дозволяють здійснити детальну розробку прийнятого варіанту (включаючи схему архітектурно-ландшафтної організації міста).

Етапи: I – Аналітично-інформаційний, II – Конструктивно-пошуковий, III – Операційний

Рис. 5.18. АЛГОРИТМ ТА ЕТАПИ АДАПТИВНОГО УПРАВЛІННЯ ЕКОЛОГО-МІСТОБУДІВНОЮ СИСТЕМОЮ «НАСЕЛЕННЯ ↔ СЕРЕДОВИЩЕ»

Висновки до 3 розділу

Проведено аналіз характеристик ділянки, а саме, її розміщення в структурі міста, аналіз існуючих планувальних обмежень, історико-культурний аналіз, існуючий стан містобудівної ситуації та озеленення територій та функціональне зонування території, аналіз щільності сфери громадського обслуговування, сформовано існуючі проблеми та запропоновано концепцію їх вирішення. Розроблено алгоритм вирішення аналогічних задач.

РОЗДІЛ 4. ЕСТЕТИКА МІСТОБУДУВАННЯ

4.1. Художня концепція містобудівного об'єкта

З плином часу місто неодмінно буде мати образи та асоціації, тому цю територію можна буде видозмінювати, концепцію створення пішохідно-прогулянкових просторів можна буде продовжити і на інших вулицях, тим самим покращуючи рівень орієнтованості та комфорту простору міста для пішоходів.

4.1.1. Вербальний опис художньої концепції містобудівного об'єкта

Загальна художня концепція організації системи громадських просторів полягає у творчому переосмисленні історико-культурної спадщини м. Кременчук. За концептуальну основу організації просторів були взяті пам'ятки та об'єкти культурної спадщини, традиційного характеру середовища м. Кременчука, Зони організуються в різноманітних тематиках з історичною довідкою, а саме: Кременчуцька фортеця, втрачена Успенська церква, скеля-реєстр. Вбачається, що обрана художня концепція підсилить відчуття самтожності у жителів міста.

4.1.2. Зображення художньої концепції містобудівного об'єкта

Рис. 4.1.1 Образ Кременчуцької фортеці

Рис. 4.1.2 Скеля-реєстр (історичне фото)

Рис. 4.1.3 Успенський собор (історичне фото)

4.2. Енерго-інформаційне моделювання містобудівного об'єкта

4.2.1. Тематичне зонування ділянки

Основною ідеєю тематичного зонування території є знайомство людей з пам'ятками культурної спадщини м. Кременчука. В системі сформованого простору додатково виділяється три тематичні зони, котрі відповідають: зону ознайомлення з моделлю першої згадки про місто – Кременчуцькою фортецею, зону історичної пам'яті про зруйнований Успенський собор, зону

геологічної пам'ятки – скелю-реєстр. Їх основна функція нагадати та розповісти людям про історію та культуру міста.

Рис. 4.2.1. Схема тематичного зонування ділянки (проектна пропозиція)

4.2.2. Сценарне моделювання урбанізованого середовища

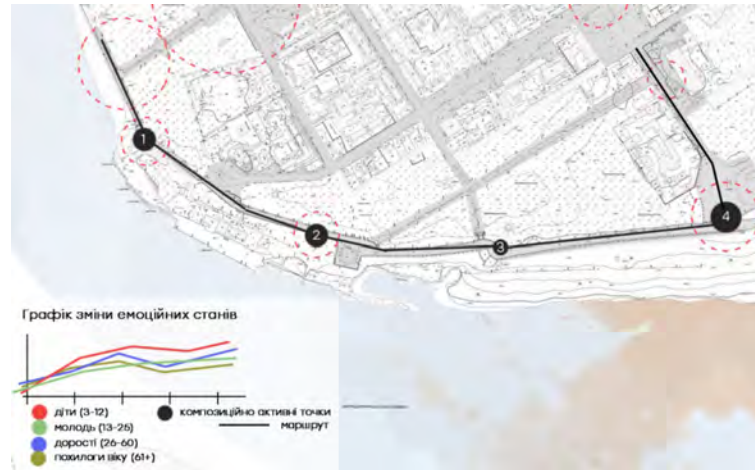
Організований громадський простір має догодити багатьом інтересам представників усіх груп населення, включає інтереси різних вікових категорій населення, як дітей, так і людей похилого віку. В кожній тематичній зоні врахована можливість активного та пасивного відпочинку, ігр, прийому їжі, тактильному пізнанні історико-культурної пам'яті.

Рис. 4.2.2. Схема сценарного моделювання урбанізованого середовища (проектна пропозиція)

4.2.3. Програмування емоційних реакцій людини на оточення

Програмування емоційних реакцій людини на оточення дасть змогу покращувати настрій кожній категорії населення, що несе гармонію та поліпшую психічний стан. На схемі представлена траєкторія руху та зміна емоційних реакцій на оточення.

Рис. 4.2.3. Схема програмованого емоційного забарвлення реакцій людини на оточення (проектна пропозиція)

4.3. Просторово-часове моделювання містобудівного об'єкта

4.3.1. Часове моделювання функціональних процесів

Часове моделювання функціональних процесів передбачає програмування часового перебування людей у відповідному середовищі. Відповідно до тематичного зонування ділянки і розробленої сценографії урбанізованого середовища виділені три головні точки максимально довгого перебування людей, що відповідають тематичним зонам.

4.3.2. Підбір засобів виразності урбанізованого середовища

Засоби виразності допомагають наситити простір об'єктами, які відповідають тематичному забарвленню кожної ділянки. Це дасть можливість відвідувачам полегшити сприйняття історії про пам'ятки та об'єкти культурної спадщини, традиційного характеру середовища м. Кременчука та створить передумови для збагачення художньої складової суспільства.

Висновки до розділу 4

Гармонізація системи громадських просторів центральної зони м. Кременчук полягає у творчому переосмисленні міських міфів та легенд. Розкриття художньої концепції полягає у виділенні трьох тематичних зон кожна з якої включає інтереси різних вікових категорій населення, як дітей, так і людей похилого віку.

Підбір засобів виразності урбанізованого середовища дасть можливість відвідувачам полегшити сприйняття історії про пам'ятки та об'єкти культурної спадщини, традиційного характеру середовища м. Кременчука та створить передумови для збагачення художньої складової суспільства.

РОЗДІЛ 5. ЦИВІЛЬНИЙ ЗАХИСТ

5.1. Вступ

Цивільний захист України - це державна система органів управління, сил і засобів, для організації та забезпечення захисту населення від наслідків надзвичайних ситуацій техногенного, екологічного, природного та воєнного характеру

Надзвичайна ситуація (НС) - це порушення нормальних умов життя та діяльності людей на об'єкті або території, спричинене аварією, катастрофою, стихійним, епідемією, епізоотією, епіфітотією, великою пожежею, застосуванням засобів ураження, що призвели або можуть призвести до загибелі людей і матеріальних втрат.

Загальними ознаками надзвичайних ситуацій є:

- Наявність або загроза загибелі людей;
- Істотне погіршення стану довкілля;
- Матеріальні збитки;
- Суттєві погіршення умов життєдіяльності населення.

За масштабом поширення з урахуванням тяжких наслідків НС можуть бути:

- Загальнодержавного рівня;

- Регіонального рівня;
- Місцевого рівня;
- Об'єктового рівня;

За швидкістю і раптовістю протікання НС класифікують на:

- Раптові (вибухи, землетруси, транспортні аварії та катастрофи);
- НС, які швидко поширюються (аварії з викидом СДОР, утворення хвиль прориву на гідрологічних спорудах, пожежі, тощо);
- НС, які поширюються з помірною швидкістю (аварії з викидом радіоактивних речовин, аварії на комунально-енергетичних мережах);
- НС, яка повільно поширюється (посухи, епідемія, екологічно небезпечні явища);

Завдання Цивільного захисту (ЦЗ) України:

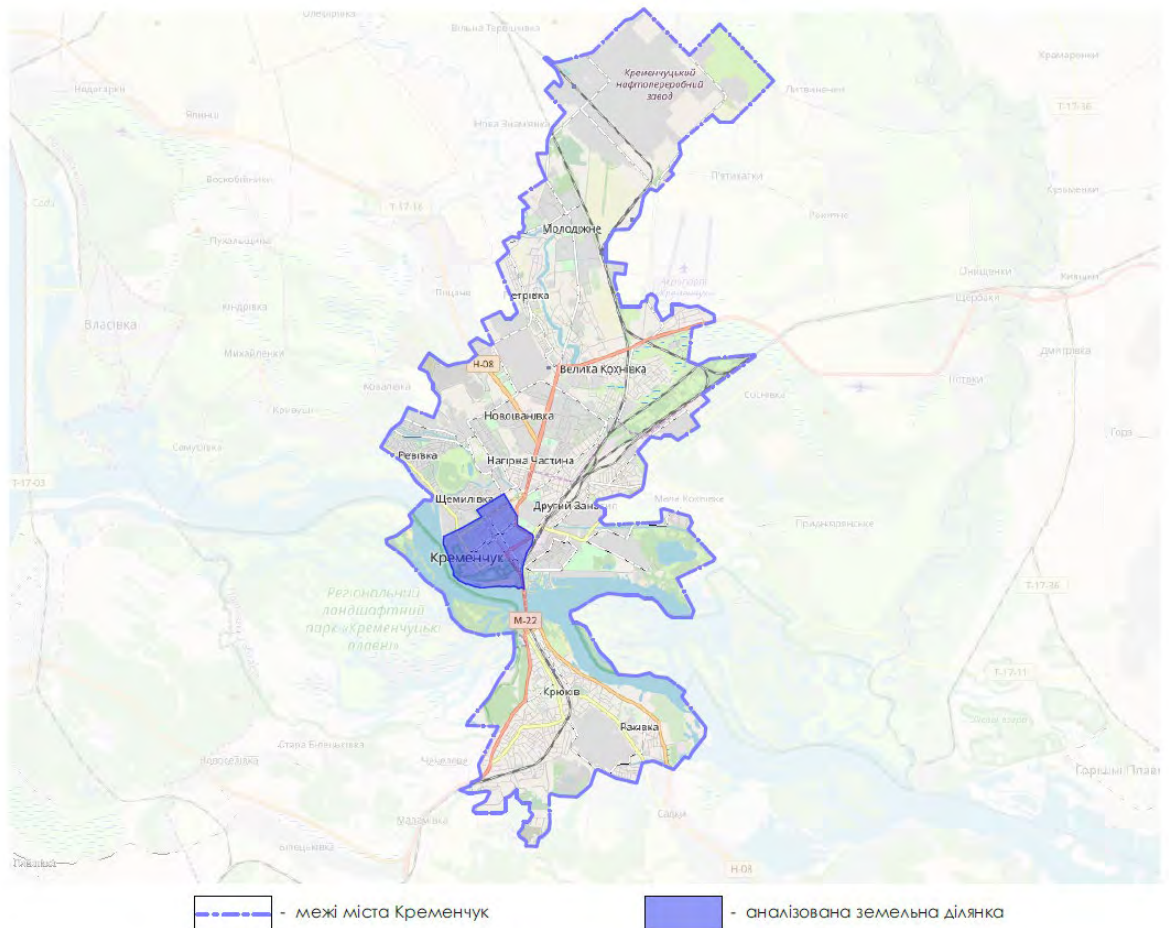
- Запобігання виникненню надзвичайних ситуацій техногенного походження і вжиття заходів для зменшення збитків та втрат у разі аварій, катастроф, вибухів, великих пожеж і стихійних лих;
- Оповіщення населення про загрозу і виникнення надзвичайних ситуацій у мирний і воєнний час та постійне інформування його про наявну обстановку;
- Захист населення від наслідків стихійних лих, аварій, катастроф, великих пожеж і застосованих засобів ураження;
- Організація життєзабезпечення населення під час аварій, катастроф, стихійного лиха та у воєнний час;
- Організація та проведення рятувальних та інших невідкладних робіт у районах лиха та в осередках ураження;

5.2. Коротка характеристика об'єкту проектування

5.2.1. Коротка характеристика об'єкту забудови.

Ділянка для проектування знаходиться в центральній частині міста на півдні лівобережного Кременчука, що в межах на яких ведеться регулювання забудови 1 та регулювання забудови 2. Територія обмежена:

- На півночі – вулицями 1905 року, Небесної Сотні та Сумською;
- На сході – вулицею Лікаря О. Богаєвського, проспектом Свободи та вулицею Халаменюка;
- На південному сході – залізницею, парком Придніпровським (до вул. Миколи Залудяка);
- На півдні – вулицями Театральною та Першотравневою;
- На заході – Придніпровським парком.

Рис. 5.2.1.1 Схема розташування ділянки у планувальній структурі поселення

Ділянку для проектування оточують 5-9-ти поверхові житлові будинки, садибна забудова, будівлі обслуговування та прилеглі до житлових будинків території.

На території для проектування під забудову існують діючі інженерні комунікації, що потребують уточнення топозіомкою М 1:500.

Дана ділянка проектування знаходиться на відстані 11,5 км від Кременчуцького водосховища, отже має досить велику ймовірність затоплення. За даними Штабу ЦЗ майданчик буде затоплений через 38 хвилин після аварії на шлюзах Кременчуцького водосховища. Також за геологорозвідувальними даними на ділянці досить високий рівень ґрунтових вод, що потребує розробки значних заходів при влаштуванні сховищ, підпіль та підвальних приміщень.

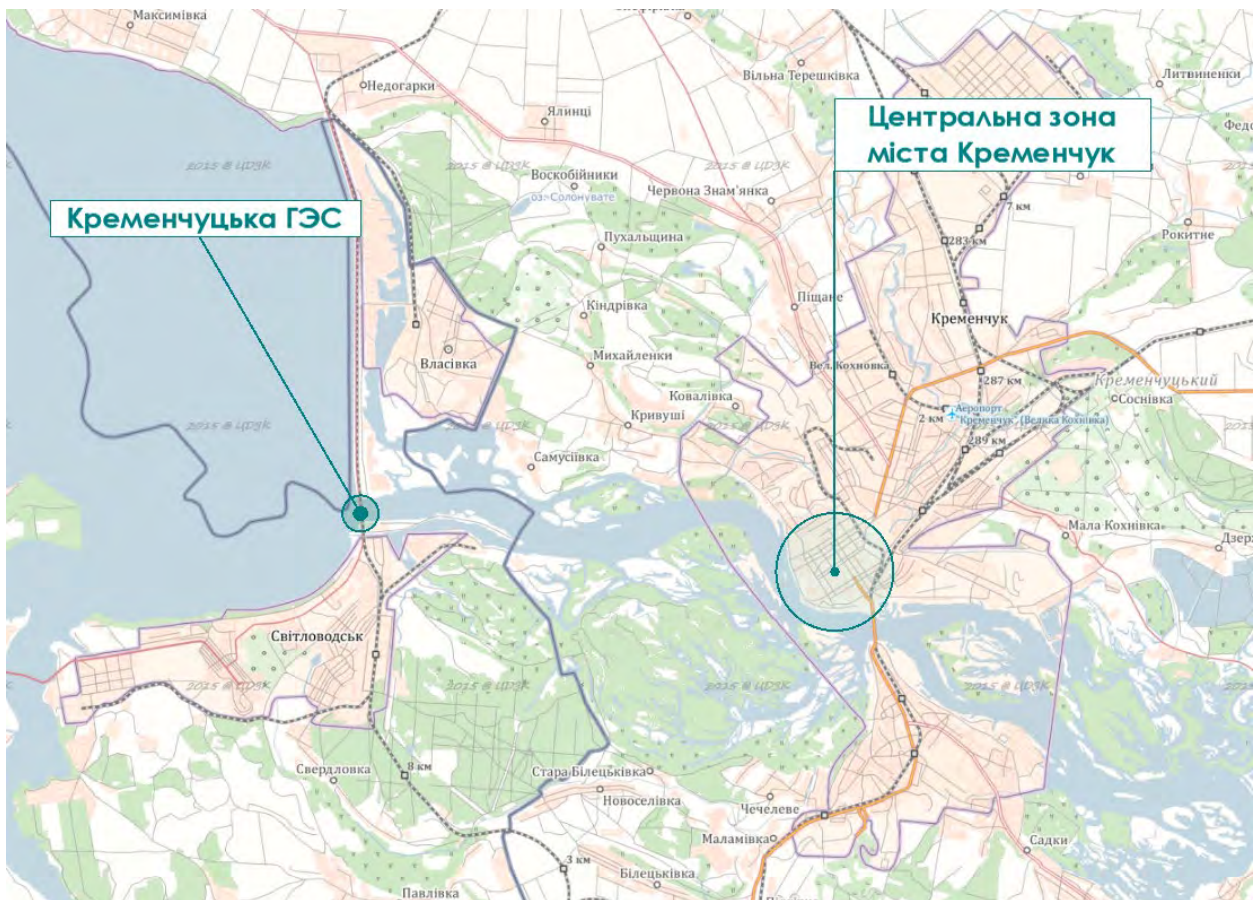

Рис. 5.2.1.2 Ситуаційна схема

5.2.2. Коротка характеристика об'єкту, що проектується.

Розташування – центральна зона міста Кременчук. Ділянка площею 300 га знаходиться в центральній частині міста на півдні лівобережного Кременчука.

Центр міста займає низинні території. Перепад рельєфу на ділянці проектування здебільшого незначний, окрім частини набережної смуги р.

Дніпро, що межує з Придніпровським парком. Скис укріплений стрімкою стіною з каменю.

Не змінюючи структури генплану, на основі вже існуючого Детального плану території, створено систему відкритих громадських просторів, що включають: вулиці, парки, сквери, площі, набережну. Детально розроблено вузол громадського простору по перетині вулиць Академіка Маслова та Івана Мазепи.

5.3. Обґрунтування та прийняття рішень з питань Цивільного Захисту

5.3.1. Аналіз потенційно небезпечних об'єктів в районі проектування.

Дана ділянка проектування знаходиться на відстані 11,5 км від Кременчуцького водосховища, отже має досить велику імовірність затоплення. За розрахунками вода прибуде до майданчика через 38 хвилин після аварії на шлюзах Кременчуцького водосховища. Тож оцінимо безпеку детальніше у наступному пункті.

5.3.2. Оцінка обстановки при аварії на потенційно-небезпечному об'єкті.

Вихідними даними для проведення розрахунків є:

- Об'єм водосховища - $13,5 \cdot 10^9$ м³;
- Глибина води перед греблею (глибина прорану) - 28 м;
- Ширина прорану або ділянки переливу води крізь гребінь греблі – згідно з документацією, гребля побудована на гранітній скелі та в один момент зруйнувати її не вийде, тож з метою проведення обчислень прийmemo ширину прорану 50 м;
- Середня швидкість руху хвилі прориву (беремо максимальне значення) – 5 м/с;
- Відстань від греблі (водоймища) до об'єкта - 11,5 км.

Розрахуємо час підходу хвилі прориву до об'єкта:

$$t_{\text{пр}} = 11500 \text{ м} / \left(3600 * 5 \frac{\text{М}}{\text{с}} \right) = 0,64 \text{ год} \approx 38 \text{ хв}$$

Визначаємо висоту хвилі прориву:

$$h = 0,25 * 28 \text{ м} = 7 \text{ м}$$

Визначимо час спорожнення сховища:

$$T = 13,5 * 10^9 \text{ м}^3 / \left(3600 * 125 \frac{\text{М}^3}{\text{с}} * 50 \text{ м} \right) \approx 600 \text{ год}$$

Визначимо час проходження хвилі прориву на відстані 11,5 км:

$$t = 1 * 600 \text{ год} = 600 \text{ год}$$

Беручи до уваги висоту хвилі прориву (7 м), ми можемо порахувати ступінь затоплення міста та ділянки об'єкта: висота води буде 4 метри над площею Перемоги. При цих умовах під воду можуть піти Реївка, центр, Занасип, Крюків, Раківка. Детальніше зона затоплення на малюнках нижче.

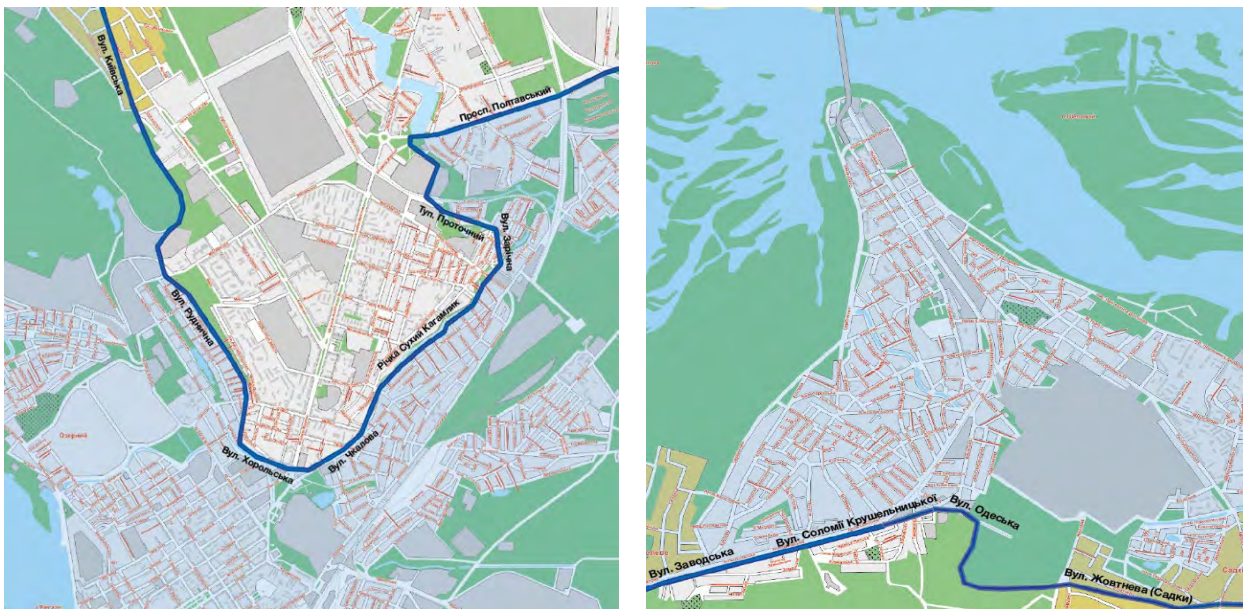

Рис. 5.2.1.4 - 5.2.1.5 Схеми затоплення лівобережної та правобережної частин міста Кременчук [ ]

Враховуючи малу відстань від об'єкта до греблі, а також розташування об'єкта на самому берез Дніпра, можемо зробити висновок, що вода буде

прибувати до тих пір, поки не спорожніє водосховище. Тож, знаючи висоту хвилі прориву та час проходження, ми бачимо що об'єкт буде затоплений повністю і обґрунтованою є пропозиція з питань Цивільного захисту відвідувачів та працівників об'єкту в умовах надзвичайної ситуації – передбачити ЕВАКУАЦІЮ.

5.4. Розрахунок заходів цивільного захисту на об'єкті, що проектується

5.4.1. Розрахунок заходу Цивільного захисту

Евакуація - це упорядковане виведення чи вивезення людей з об'єктів і населених пунктів, перебування в яких стає небезпечним для життя. Основна мета евакуації — забезпечення безпеки кожної людини і всіх. Евакуації підлягають цінності, документація та архівні матеріали.

Масштаби евакуації залежать від величини поширення ураження чи загрози надзвичайної ситуації. Успішність проведення евакуації залежить від підготовленості керівництва об'єктів, населених пунктів, адміністративних територій, керівників держави, населення, сил і засобів.

Розрізняють такі види евакуації:

- Загальна евакуація - будівля або населений пункт звільняються повністю;
- Часткова евакуація - звільняється частина приміщення, населеного пункту чи адміністративного району. При частковій евакуації необхідно обмежити господарсько-виробничу діяльність і збільшити шанси на врятування. Така евакуація в будь-яку мить може перерости в загальну евакуацію;
- Негайна евакуація є терміновим заходом, якщо надзвичайна подія (пожежа, вибух, аварія та інш.) уже виникла, або може виникнути в обмежений відрізок часу. Кожний з названих видів евакуації під впливом обстановки, що змінюється, може перерости в негайну евакуацію;

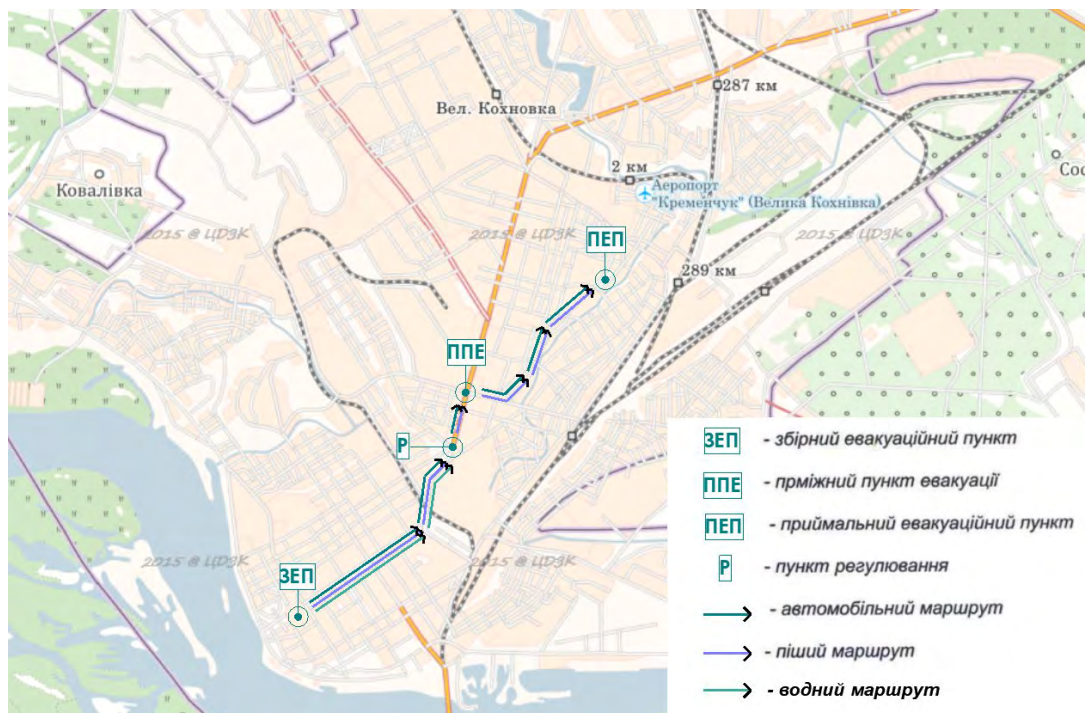
- Тимчасова евакуація - проводиться при порівняно невеликій, тимчасовій загрозі (підняття рівня води, хімічна аварія на віддаленні та інш.).

Відвідувачі повинні бути евакуйовані за ділянки затоплення в безпечне місце автомобільним, водним чи пішим шляхом

Оповіщає і організує евакуацію евакокомісія. Голова комісії - мер міста. Він визначає та узгоджує маршрути евакуації з органами державного управління та відповідними структурними підрозділами ДСНС.

В даному випадку маршрут евакуації проходить від площі Перемоги по скверу Бабаєва до проміжного пункту на перехресті вулиці Переяслівської та проспекту Свободи, а далі вздовж вулиці Чкалова до Кременчуцького медичного коледжу де буде облаштований приймальний евакуаційний пункт.

Голова комісії визначає місце Збірного евакуаційного пункту (ЗЕП); маршрути евакуації з приміщень; кількість евакуаційних груп (не більше 100 чоловік в одній групі); призначає старших груп; спосіб евакуації; маршрут евакуації та кроки маршрутів, Проміжні пункти евакуації (ППЕ); Приймальний евакуаційний пункт (ПЕП). Основний спосіб евакуації комбінований (автомобільний та піший маршрути, водний маршрут).

Рис. 5.2.1.4 Схема евакуації

Розрахуємо також необхідну кількість плавзасобів для евакуації населення з зони затоплення на випадок, якщо людей не встигнуть евакуювати пішим та автомобільним маршрутами. У розрахунках виходимо з припущення, що наявності є плавзасоби типів ПТС-2 та ДЛ-10.

Вихідними даними для проведення розрахунків є:

- довжина водного маршруту евакуації – 2200 м;
- швидкість руху плавзасобу – для ПТС-2 283 м/хв, для ДЛ-10 200 м/хв;
- швидкість течії водного потоку на даній ділянці річки – 0,4 км/год;
- час, необхідний на завантаження та розвантаження засобу – для ПТС-2 30 хв, для ДЛ-10 22 хв;
- місткість плавзасобу - для ПТС-2 75 чол, для ДЛ-10 25 чол;
- тривалість евакуації – приймаємо 3 години;
- загальна кількість населення, що підлягає евакуації – 110 тис.чол.; розділимо цю кількість пропорційно між типами плавзасобів і вийде що на тип ПТС-2 припадає 83 тис. чол., а на тип ДЛ-10 27 тис. чол.;
- коефіцієнт підводних умов - приймається приблизно 1,25;
- коефіцієнт використання плавзасобу – виходячи з надзвичайних умов приймаємо максимальне значення 1,25.

Визначимо тривалість рейсу кожного з плавзасобів:

$$R_{\text{ПТС-2}} = \frac{2 * 2200}{283} (1 + 0,3 * 0,4) + 30 \approx 47,5 \text{ хв}$$

$$R_{\text{ДЛ-10}} = \frac{2 * 2200}{200} (1 + 0,3 * 0,4) + 22 \approx 44,6 \text{ хв}$$

Далі розрахуємо необхідну кількість плавзасобів кожного з видів:

$$N_{\text{ПТС-2}} = \frac{83000 * 47,5}{75 * 180} * 1 * 1,25 * 1,25 \approx 457 \text{ шт}$$

$$N_{\text{ДЛ-10}} = \frac{27000 * 44,6}{25 * 180} * 1 * 1,25 * 1,25 \approx 419 \text{ шт}$$

Загальна кількість плавзасобів, необхідна для евакуації населення:

$$N_{\text{ПЗ}} = 457 + 419 = 876 \text{ шт}$$

Як ми бачимо з розрахунків, для забезпечення прийняттого часу евакуації (3 години) водним шляхом нам знадобиться велика кількість плавзасобів, якої просто немає в розпорядженні міста. Тому дуже важливо швидко і організовано розпочати евакуацію, щоб була можливість евакуювати більшість населення пішими та автомобільними маршрутами та застосовувати водний шлях евакуації у крайньому випадку.

Висновки до розділу 5

Кодекс Цивільного захисту України регулює відносини, пов'язані із захистом населення, територій, навколишнього природного середовища та майна від надзвичайних ситуацій, реагування на них, функціонуванням єдиної державної системи цивільного захисту, та визначає повноваження органів державної влади, органів місцевого самоврядування, права та обов'язки громадян України, підприємств, установ та організацій незалежно від форм власності при виникненні надзвичайних ситуацій і проведенні відповідних заходів щодо їх ліквідації.

ВИСНОВКИ

У першому розділі розглянуто наукові праці попередників стосовно організації громадських просторів, в аспекті їх ролі у міському середовищі, ознак та якостей, критеріїв оцінки та способів оптимізації. На основі аналізу теоретичного та практичного досвіду організації громадських просторів виділено сучасні тенденції організації, а саме: багатофункціональність та гнучкість простору, чітке розмежування пішохідних та автомобільних потоків, підкреслення історичних особливостей місця, освоєння підземного простору, використання високотехнологічних елементів.

Розглянуто ряд факторів і та умов, що впливають на ландшафтно-планувальну організацію громадських просторів, серед яких, можна виділити екологічний фактор – один із основних, який має бути врахований при розробці пропозицій. Відповідно до цього, можна говорити, що саме громадських просторів в даний час - території не тільки з певним економічним потенціалом, а й території з їх зростаючою роллю в підвищенні соціальної ефективності міських просторів, а також певними ресурсами в плані нормалізації екологічної ситуації в місті.

У другому розділі відповідно до виявлених аспектів, сучасних світових тенденцій та факторів впливу сформульовані основні принципи ландшафтно-планувальної організації громадських просторів у місті та розглянуті засоби, що дають змогу ефективного використання їх естетичних, екологічних, соціальних та функціональних характеристик.

Беручи до уваги, що всі розглянуті засоби впливають на екологічну ситуацію в місті в цілому, доцільним є використання особливостей з позиції збільшення природних компонентів в структурі міста. Окрім цього, виділено актуальність, атрактивність та адаптивність як найбільш впливові особливості ландшафтно-планувальної організації громадських просторів.

У третьому розділі проведено аналіз характеристик ділянки, а саме, її розміщення в структурі міста, аналіз існуючих планувальних обмежень, історико-культурний аналіз, існуючий стан містобудівної ситуації та

озеленення територій та функціональне зонування території, аналіз щільності сфери громадського обслуговування, сформовано існуючі проблеми та запропоновано концепцію їх вирішення. Розроблено алгоритм вирішення аналогічних задач.

Четвертий розділ полягає в гармонізації системи громадських просторів центральної зони м. Кременчук шляхом творчого переосмислення історико-культурної спадщини. Розкриття художньої концепції полягає у виділенні трьох тематичних зон кожна з якої включає інтереси різних вікових категорій населення, як дітей, так і людей похилого віку.

Підбір засобів виразності урбанізованого середовища дасть можливість відвідувачам полегшити сприйняття історії про пам'ятки та об'єкти культурної спадщини, традиційного характеру середовища м. Кременчука та створить передумови для збагачення художньої складової суспільства.

П'ятий розділ враховує заходи з цивільно захисту.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Баталина Т. С. Анализ особенностей формирования общественного пространства // Бизнес и дизайн ревю. - 2017. - № 1(5). - С.11.
2. Бевз М. В. Архітектурно-містобудівне середовище центру історичного міста: ергодизайнерський аспект // Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв: Зб. наук. пр. / За ред. Даниленка В.Я. – Харків: ХДАДМ, 2005. – № 8. – 112 с.
3. Вергунов, А. П. Архитектурно - ландшафтная организация крупного города [Текст] / А. П. Вергунов. - Ленинград. : Стройиздат. Ленингр. отделение, 1982.-134 с.
4. Вергунов А. П. Денисов М.Ф., Ожегов С.С. Ландшафтное проектирование. Архитектура-С. Москва. 1991 .– 240 с.
5. Войко Н. Ю. Типологія міських відкритих громадських просторів / Н. Ю. Войко, О. Ю. Добровольська // Містобудування та територіальне планування. - 2019. - Вип. 69. - С. 33-44. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/MTP_2019_69_7
6. Вотінов М. А. Реновация и гуманизация общественных пространств в городской среде : монография / М. А. Вотинков; Харьков нац. ун-т гор. хоз-ва им. А. Н. Бекетова. – Харьков : ХНУГХ, 2015. – 153 с.
7. Габрель М. М. Просторова організація містобудівних систем / М. М. Габрель. – Київ : АСС, 2004. – 400 с.
8. Глазычев В.Л. Социально-экономическая интерпретация городской среды/В.Л. Глазычев – М.: Наука, 1984. –184 с.
9. Глазычев В. Л., Егоров М.М., Ильина Т.В. Городская среда. Технология развития: Настольная книга. – М.: «Издательство Ладыя», 1995. – 237 с.
10. Горохов В. А. Городское зеленое строительство: Учебное пособие для вузов. — М.: Стройиздат, 1991. — 416 с.

11. Гусев М. О. Принципы формирования та розвитку відкритих просторів міст: дис. к. арх. Київ, 2021. 225 с.

12. Гутнов А.Э. Эволюция градостроительства / А.Э. Гутнов. – М.: Стройиздат, 1984. – 256с.

13. Гутнов А.Э., Лежава И. Г. Будущее города [Текст] / А.Э. Гутнов, И.Г. Лежава. – М.: Стройиздат, 1977. Гейл Я. Города для людей / Пер. с англ. Альпина Паблишер. – М.: Крост, 2012. – 277 с.

14. Демин Н.М. Управление развитием градостроительных систем / Н.М. Демин – К.: Будівельник, 1991. – 62с.

15. Ерохина В.И., Жеребцова Г.П., Вольфтруб Т.И., Покалов О.Н., Шурова Г.В. Озеленение населенных мест. Справочник - Москва: Стройиздат, 1987 - с.480

16. Етеревская И. Н. Принципы эколого-ландшафтного проектирования городских общественных пространств: на примере г. Волгограда Текст.: дис. ... канд. архитектуры / И. Н. Етеревская. - СПб. : СПбГАСУ, 2008. - 256 с.

17. Етеревская И. Н. Региональные принципы проектирования городских общественных пространств: монография / И. Н. Етеревская: М-во образования и науки Рос. Федерации, Волгогр. Гос. Техн. Ун-т. – Волгоград: ВолгГТУ, 2018 – 122, [2] с.

18. Иконников А. В. Формирование городской среды. Москва: Знание, 1973. 65 с.

19. Иконников А. В. Эстетические ценности предметно-пространственной среды / А.В. Иконников. – М.: Стройиздат, 1990. – 242 с.

20. Кадыров Т. Э. Общественные пространства: феномены, тенденции, процессы./ Т.Э. Кадыров // Известия Казанского государственного архитектурно-строительного университета. - 2014. - №4. - С. 115-120.

21. Кіс Н. Ю. Методи удосконалення Соціально-планувальної структури середнього міста (на прикладі Ужгорода): автореф. дис. ... канд. техн. наук Київ, 2015. – 24 с.

22. Козлова Л. В. Граница как метод оживления городского пространства:

23. Колмаков Є. О. Напрями формування міських багаторівневих громадських просторів / Є. О. Колмаков // Молодий вчений. - 2016. - № 11. - С. 182-184

24. Кириллова Л. И. Принципы и средства композиции в современной архитектуре / Кириллова Л. И. – М.: Стройиздат, 1973. – 288 с.

25. Кириллова, Л.И. Композиция архитектурного пространства /Л.И. Кириллова // Теория композиции в советской архитектуре. – М: Стройиздат, 1986.-256 с.

26. Кліщ О.А. Світлова інсталяція як засіб композиційного формування образу громадського простору: дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата архітектури: спец.- 18.00.01/ Кліщ О.А. – М., 2015. – 226 с.

27. Козарь В. І. Геоморфологічний аналіз території м. Кременчука / В. І. Козарь, Л. М. Козарь, В. В. Ільченко // Вісник Кременчуцького національного університету імені Михайла Остроградського. - 2017. - Вип. 2(1). - С. 127-134. - Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vkdrpu_2017_2\(1\)_20](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vkdrpu_2017_2(1)_20).

28. Козлова Л. В. Граница как метод оживления городского пространства: Вестник ИрГГУ, 2014, Выпуск 6 (89), С. 117 – 123

29. Крашенников А. В. Жилые кварталы: учеб. пособие для арх. строит. спец. Вузов. / Под ред. Н.Н. Миловидова, Б.Я. Белкина. – М.: Высшая шк., 1988. – 87 с.

30. Крашенников А. В. Социально-пространственная структура пешеходного пространства // Архитектура и современные информационные технологии 2012 - № 4(21).

31. Крижановская Н. Я., Вотинов М. А. Формирование открытых архитектурных пространств в городской среде : монография / Белгород: Изд-во БГТУ, 2012. 158 с.

32. Кучерявий В. П. Урбоекологія: Підручник. – Львів: Світ, 2001 – 440 с.
33. Кушніренко М. М. Інформаційна складова містобудівного проектування: методичні вказівки до вивчення лекційного курсу "Генезис теорії містобудування", "Наукові дослідження в галузі містобудування": для студ. V-VI курсів спец. 7, 8.120102 "Містобудування" / Кушніренко М.М.; Київ. нац. ун-т буд-ва і архітектури. – Київ: КНУБА, 2010. – 34 с.
34. Линч К. Образ города. /К.Линч. – М.:Стройиздат, 1982. – 328 с.
35. Линч К. Современная форма в градостроительстве. / К. Линч. – М.: Стройиздат, 1986. – 264 с.
36. Музиченко Н.В., Соколова І.М. Геоморфологія Кременчуцького району // Регіональні перспективи. – 2002. – №6 (25). – С. 133–134.
37. Нефедов В.А. Городской ландшафтный дизайн. СПб.: Полиграфист, 2012.
38. Нефьодов В. А. Архитектурно-ландшафтная реконструкция как средство оптимизации городской среды Текст. : дис. ... докт. архитектуры / В. А. Нефедов. - СПб. : СПбГАСУ, 2005. - 207 с.
39. О'Коннор, Дж. Искусство системного мышления: Необходимые знания о системах и творческом подходе к решению проблем [Текст] / Джозеф О'Коннор и Иан Макдермотт; Пер. с англ. – М.: Альпина Бизнес Букс, 2006.
40. Ольденбург, Р. Третье место: кафе, кофейни, книжные магазины, бары, салоны красоты и другие места «тусовок» как фундамент сообщества / Рэй Ольденбург; пер. с англ. А. Широкановой. — М.: Новое литературное обозрение, 2014. — 456 с.
41. Позаченюк Е. А., Меметова Р. Ш. Теоретические основы ландшафтного планирования селитебных территорий // Геополитика и экогеодинамика регионов. 2014. №1. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://cyberleninka.ru/article/n/teoreticheskie-osnovy-landshaftnogo-planirovaniya-selitebnyh-territoriy>

42. Птицына, Л.М. Проблематизация дизайна городской среды в современной культурологии. - автореф. дисс. канд. культурологии: 24.00.01 /Л.М. Птицына; ЧГАКИ - Челябинск - 2012. – 26 с.

43. Радюк А. О. Особливості архітектурного формування громадських просторів [Електронний ресурс]. – Режим доступа: <http://biog.in.ua/osoblivosti-arhitektornogo-formuvannya-gromadsekih-prostoriv.html>

44. Сазонов С. М., Сазонова О. Ю. Историко-архитектурный опорный план міста Кременчук. Пояснювальна записка. – Полтава- 2019. – 223 с.

45. Соснова Н. С. Теоретико-методогічні основи формування громадських просторів міст України.: дис. д. арх. Львів, 2021. – 43 с.

46. Сотникова И. В. Ландшафтно-градостроительная организация транзитных городских пространств (на примере г. Волгограда) [Текст]/ И.В. Сотникова// Дис. ... канд. архитектуры. – СПб., 2008. – 193 с.

47. Супруненко О. Археологічні дослідження нашарувань козацької доби у Кременчуці / Олександр Супруненко, Ірина Кулатова // Нові дослідження пам'яток козацької доби в Україні / ЦП НАНУ і УТОПІК; [ред. кол.: Бондаренко І. П., Івакін Г. Ю., Телегін Д. Я. (відп. ред.) та ін.]. – К. : ХІК, 2004. – Вип. 13. – С. 7–19.

48. Супруненко О. Б. Археологічні реалії давньоруського віку Кременчука / Супруненко О. Б. // Дизайн. Архітектура. Образотворче мистецтво. Археологія: міжвід. наук.-техн. зб. / Нац. Акад. образотв. мист. і архіт.; Полтав. ін-т економ. і права; ЦОДПА та ін.; [відп. ред. В. М. Губарь]. – Полтава, 2006. – Вип. 3. – С. 104–110.

49. Супруненко О. Б. Дослідження по вул. Генерала Жадова у Кременчуці / Супруненко О. Б. // АДУ 2004–2005 рр.: зб. наук. пр. / ІА НАНУ; [ред. кол.: С. Д. Крижицький, Д. Н. Козак, Г. Ю. Івакін та ін.; укл. Н. О. Гаврилюк]. Запоріжжя: Дике поле, 2006. – Вип. 8. – С. 341–345.

50. Сысоева Е. А., Дахнюк К. Н. Принципы формирования общественных пространств для исторической части городов // Градостроительство и архитектура. - 2020. - Т. 10. - №2. - С. 93-99.

51. Устінова І. І. Методологічні основи сталого розвитку еколого-містобудівних систем: автореф. дис. ... д. арх. Київ, 2016. 44 с.

52. Устінова І. І., Чубарова А. В. Еколого-містобудівні системи: закономірності розвитку та просторово-часові виміри. Сучасні проблеми архітектури та містобудування: науково-технічний збірник. Київ: КНУБА, 2016. Вип. 44. С. 109-117.

53. Хасієва С. А. Архитектура городской среды: Учеб. для вузов. — М.: Стройиздат, 2001

54. Храмова М. Ю. Архитектурный ансамбль как основа качественной характеристики культурного ландшафта города: автореф. дис. ...к. арх. Нижний Новгород, 2012. 31 с.

55. Шебек Н. М. Гармонізація планувального розвитку міста: монографія. Київ: Основа, 2008. 216 с.

56. Шебек Н. М. Основи типологізації архітектурного середовища. Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв: збірник наукових праць. Харків, 2009. Вип. 7. С. 150-154.

57. Шелест М. В. Механізми формування відкритого міського простору [Електронний ресурс]. – Режим доступа: <http://er.nau.edu.ua/bitstream/>

58. Шимко В.Т. Дизайнерское проектирование городской среды / В.Т. Шимко. –М.: «Архитектура – С», 2006. – 384 с.

59. Яргина З. Н. Социология градостроительства / З.Н. Яргина З.Н. – М.: МАРХИ, 1989. - С. 69.

60. Яргина З. Н. Эстетика города. Москва: Стройиздат, 1991. 366 с.

61. Добровольська О. Ю. «Принципи ландшафтної організації відкритих громадських просторів», 2019

62. Шостак Г.С. Містобудівні принципи формування безбар'єрних просторів в структурі сучасного міста 2019, Харків

63. Цигичко С. П. Удосконалення еколого-естетичних властостей архітектурного середовища великих міст (ландшафтний аспект) : Дис... канд. наук: 18.00.01 - 2008.

64. Олійник О. П. «Теоретико-методологічні основи формування міських громадських просторів», 2021;

65. Добровольська О. Ю. «Принципи ландшафтної організації відкритих громадських просторів», 2019;

66. Гамаля А.В., Методика ландшафтно-планувальної організації «зелених» пішохідних маршрутів в найкрупніших містах України – Methods of landscape planning organization of greenways in the largest cities of Ukraine / Гамаля А.В., Войко Н.Ю. // Науково-видавничий центр «Sci-conf.com.ua» Cognum Publishing House – XI Міжнародна научно-практична конференція «Fundamental and applied research in the modern world» 2021 р., Бостон, США, ISBN 978-1-73981-124-2.

ЗАВДАННЯ
на виконання дипломного проекту зі
спеціальності 191 «Архітектура та містобудування» освітнього
рівня «Магістр»

Назва вищого навчального закладу КНУБА

Кафедра Містобудування

Спеціальність 191 «Архітектура та містобудування»

Спеціалізація «Містобудування. Архітектурно-ландшафтне проектування»

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

на засіданні кафедри

містобудування

зав. каф. професор, д. арх.

Шебек Н. М.

Студент Максименко Анастасія Володимирівна

Група МБ-61Б

Керівник Устинова Ірина Ігорівна

1. Тема диплома: Особливості ландшафтно-планувальної організації громадських просторів у середніх містах (на прикладі ядра центральної зони в м. Кременчуці Полтавської області).

2. Вихідні матеріали (проектні та інші, що мають бути використані): Генеральний план міста Кременчука, який затверджено міською радою 25.12.2007р.(зі змінами від 29.04.2014р. та додатковими змінами від 01.04.2016 р.), план зонування території м. Кременчука Полтавської області, який затверджено рішенням Кременчуцької міської ради від 30.09.2014р.(зі змінами від 07.09.2017р.); внесення змін до детального плану території центральної частини міста Кременчука Полтавської області.

3. Характеристика земельної ділянки:

3.1. Адміністративні характеристики: ділянка знаходиться у Автозаводському районі міста Кременчук; найближчі вулиці на півночі - 1905 року, Небесної Сотні та Сумська; на сході - Лікаря О. Богаєвського, проспект Свободи та вулиця Халаменюка; на півдні - Театральна та Першотравнева; на заході ділянка межує з Придніпровським парком.

3.2. Планувальні характеристики: Центральний мікрорайон;

3.3. Історико-культурна цінність: встановлено межі центрального історичного ареалу;

3.4. Функціональні характеристики: багатофункціональний громадський простір;

- 3.5. Обмеження: прибрежно-захисна смуга Дніпра, обмеження встановлені історико-архітектурним опорним планом;
- 3.6. Площа земельної ділянки: загальна площа ділянки близько 284 га;
- 3.7. Інженерне забезпечення: водопостачання, каналізація, газопостачання, теплопостачання, електрозабезпечення, зв'язок;
- 3.8. Технічний стан: передбачується часткове оновлення.
4. Характеристика забудови на ділянці проектування
  - 4.1. Місце знаходження будівлі (споруди): Центральна частина міста, Автозаводського району міста Києва;
  - 4.2. Дата створення та переобладнання будівлі (споруди): у ході другої світової війни 95% житлового фонду було знищено, у 1949 почалася активна відбудова мікрорайону;
  - 4.3. Історико-культурна цінність: вид пам'ятки, охоронний статус: категорія цінності, орган, що надав охоронний номер, рішення щодо охорони;
  - 4.4. Функціональні характеристики: житлові будинки, установи та підприємства обслуговування у перших поверхах житлових будинків, культова споруда, паркова зона, території зелених насаджень загального користування;
  - 4.5. Капітальність: переважно 5 та 9-ти поверхова забудова
5. Вимоги до об'єкта проектування / реорганізації:
  - 5.1. Містобудівні; Урахування планувальних обмежень - Екологічність;
  - 5.2. Природно-кліматичні: клімат Кременчука помірно-континентальний; зима м'яка з переважно похмурою погодою і частими відлигами; тривалість безморозного періоду в регіоні в різні роки сильно змінюється і коливається від 155 до 183 днів; літо тепле, в окремі роки жарке і посушливе; середньорічна температура +8-12°; кількість опадів за рік – 400-500 мм;
  - 5.3. Екологічні: розміщення об'єктів різного призначення виходячи з екологічності функцій, збільшення кількості зелених насаджень загального користування;
  - 5.4. Соціально-економічні: надання екологічних, соціальних і рекреаційних послуг мешканцям та туристам; врахування потенціалу ландшафту та пейзажу місця для його збереження та впровадження привабливої еколого- рекреаційної зони;
  - 5.5. Естетичні; необхідно створити сучасний організувати зони відпочинку та рекреації, задовільнити потреби людей у комфортній міській середі
  - 5.6. Архітектурно-планувальні (вимоги до функціонально-планувального та об'ємно-просторового рішення містобудівного об'єкта). Облаштування системи громадських просторів. Впровадження якісних мікро-просторів, вирішення існуючих містобудівних проблем. Вирішення проблем з гаражами та хаотичними парковками. Створення пішохідного та велосипедного маршруту
6. Розрахунок основних параметрів містобудівного об'єкта.
Орієнтовна площа території детального плану, складає 284 га.
7. Охорона навколишнього середовища.
Згідно Закону України “Про природно-заповідний фонд України”, а також “Про охорону навколишнього середовища”. Об'єкт охорони – р. Дніпро.

8. Склад проектних матеріалів:
  - Креслення та масштаби їх розробки;
  - Пояснювальна записка.
9. Список використаних джерел.
10. Основні контрольні терміни виконання проекту:
  - видача завдання _____;
  - клаузура _____;
  - затвердження ескізу та експозиції графічних матеріалів _____;
  - допуск до захисту _____.

Студент _____

Керівники проекту:

_____
_____

Консультанти:

_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____

Ілюстрації до пункту 1.1

Ілюстрації до пункту 1.2

Ілюстрації до пункту 1.3

Ілюстрації до пункту 2.1

Ілюстрації до пункту 2.2

Ілюстрації до пункту 2.3

Ілюстрації до пункту 3.1

Ілюстрації до пункту 3.2

Ілюстрації до пункту 3.3

